

RENDVÉDELMI SZERVEK ÉS ALAPFELADATOK I. KÖTET

Rendvédelmi szervek

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Jegyzet
a pályaorientációs képzésben résztvevő
középiskolai tanulók részére.

RENDVÉDELMI SZERVEK ÉS ALAPFELADATOK I.

Rendvédelmi szervek

A kiadvány a KÖFOP-2.1.5-VEKOP-16-2016-00001 azonosító számú „A versenyképes közszolgálat személyzeti utánpótlásának stratégiai támogatása” elnevezésű projekt keretén belül készült. A Közzolgálati technikus (mindkét szakmairánya) és a Rendészeti őr szakmák Képzési és Kimeneti Követelményeiben meghatározott szakmai követelményekhez illeszkedő tansegédlet.

Szerző:

Dr. Nagy Ákos Sándor *r. alezredes*

Szakmai lektor:

dr. Lóczy Zsolt *c. r. ezredes*

Pedagógiai nyelvi lektor:

dr. Tanács Eszter *bv. ezredes*

ISBN 978-963-9208-85-8

Második, hatályosított kiadás

2023

TARTALOMJEGYZÉK

I. A MAGYARORSZÁGI RENDVÉDELMI SZERVEK TÖRTÉNETE, A MAGYARORSZÁGI RENDVÉDELEM TÖRTÉNETÉNEK FŐBB SZAKASZAI.....	5
1.1. Az államalapítástól a török kiűzéséig	5
1.2. A hódoltsági területek sajátos közigazgatása (vilajet, kádik).....	6
1.3. A török kiűzésétől 1848-ig	7
1.4. Az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc idején.....	9
1.5. A Dualizmus korában	10
1.6. A két Világháború között.....	12
1.7. Az 1945–1989 közötti időszakban	13
1.8. A magyarországi rendvédelem nemzetközi együttműködéseinek kialakítása	15
II. RENDVÉDELMI SZERVEK ALAPISMERETEK 1-2	17
2.1. A rendvédelmi szervek helye és szerepe a társadalomban, a működésüket meghatározó jogszabályok.....	17
2.2. A rendvédelmi szervek.....	17
2.3. A rendőrség feladatai, működése, szervezeti felépítése	19
2.4. Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, a belső bűnmegelőzési és büntetőrendészeti feladatokat ellátó szerv, valamint a terrorizmust elhárító szerv felépítése, feladatai.....	21
2.5. A polgári nemzetbiztonsági szolgálatok szervezete és jogállása	26
2.6. Az Országgyűlési Őrség és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal irányítása, tevékenységi körei, személyi állománya.....	30
2.7. Együttműködés a rendvédelmi szervek között.....	31
III. A RENDVÉDELMI ÉS A RENDÉSZETI TEVÉKENYSÉGET VÉGZŐ SZERVEK, SZEMÉLYEK INTÉZKEDÉSEINEK ELHELYEZÉSE A KÖZIGAZGATÁSI JOGALKALMAZÁS RENDSZERÉBEN.....	34
3.1. Magyarország biztonsága és biztonsági stratégiája.....	34
3.2. A rendőri intézkedések és eljárások alapjai	36
3.3. Az egyes rendészeti tevékenységet végző személyek tevékenységének alapjai.	40
IV. AZ INTÉZKEDÉSEK ÉS A KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZÖK ALKALMAZÁSÁNAK ÁLTALÁNOS ELVEI ÉS SZABÁLYAI	43
4.1. Intézkedések általános elvei és szabályai.....	43
4.2. Kényszerítő eszközök alkalmazásának általános szabályai.....	44
V. SPECIÁLIS MUNKA-, BALESET ÉS KÖRNYEZETVÉDELMI SZABÁLYOK	56
5.1. A rendvédelmi szervekre vonatkozó munka-, baleset, tűz-, környezetvédelmi és környezetgazdálkodási szabályok	56
5.2. Büntetés-végrehajtási munkavédelmi alapismeretek	65
5.3. Katasztrófavédelmi, munkavédelmi alapismeretek.....	60

VI. AZ EGÉSZSÉGVÉDELEM ÉS AZ ELSŐSEGÉLYNYÚJTÁS ÁLTALÁNOS ÉS SPECIÁLIS SZABÁLYAI.....	62
6.1. A vagyonőr elsősegély nyújtási kötelezettsége.....	62
6.2. A rendőr intézkedési kötelezettsége baleset esetén.....	63
6.3. Környezetvédelem fogalma, területei, érvényesülése a rendvédelmi szerveknél, eljárás környezetszennyezés észlelése esetén	65

I. A MAGYARORSZÁGI RENDVÉDELMI SZERVEK TÖRTÉNETE, A MAGYARORSZÁGI RENDVÉDELEM TÖRTÉNETÉNEK FŐBB SZAKASZAI

1.1. Az államalapítástól a török kiűzéséig¹

A béke és a rend szinte mindig véráztatta földben terem. Nem volt ez másként **Szent István** uralkodása alatt sem, aki az államhatalom kialakítása és megszilárdítása során szembekerült atyja korábbi támogatóival, a törzsfőkkel, és saját rokonaival is. Atyjától, Gézától egy félbarbár, kezdetleges, **kiforratlan államszervezetet örökölt**, de szívós építkezésével egy európai színvonalú királyság alapjait fektette le.

Első királyunk sem nélkülözhetette államszervező munkája során, a **jogi szabályozást**, szűkebb értelemben véve a **törvényalkotást**. Ez óriási feladatként nehezedett rá, de más népekkel ellentétben **a magyarok** már a honfoglalás idején is egyfajta **szokásjogon alapuló jogrendben, szervezett törzsi keretek között éltek**, de szövegtimológiai kutatások arra mutatnak rá, hogy a kazárokkal való érintkezés, együttélés a jogtudatuk fejlődésére is kihatott, mivel már ismerték a normasértések következményeit, és azok érvényesítésének – kiváltképp a büntetések – módját, gyakorlatát is.

Megalkotta az alapvető közigazgatási egységet, a **vármegyét**, amely egyszerre volt **gazdasági, katonai és rendvédelmi** egység, és lehetővé tette a területi alapon történő igazgatást. A vármegye élén a(z) (vár)**ispán** állt. Helyettese a váron belül a **várnagy**, a váron kívül a **hadnagy** volt. **A vármegye tisztviselői széles hatáskört kaptak**: beszedték az adót, és, ha az ellenség fenyegette az országot, a király hívó szavára harcba vitték a várjobbagyokat. Ezen túlmenően ők vigyáztak a rendre, és megbüntették a vétkeket. A vármegye végrehajtó hatalmának gyakorlóit a **poroszlók** voltak, akiket **a magyar rendfenntartók őseinek** tekinthetünk. A XV. századtól már találkozhatunk a **porkoláb** elnevezéssel is.

A **vármegyeszervezet** mellett az ország három részre szakadásáig az állam, a **falusi** és a **városi rendvédelemre** alapozta a rendvédelmi berendezkedését. Ez a **hármass felosztás** alkalmasnak bizonyult arra, hogy illetékességi alapon gondoskodjanak a rendfenntartásról. A **falvak** önkormányzatának élén a **falunagy** állt, aki felelős volt egészen a XIX. századig a közrend és a közbiztonság helyzetéért. A **városi** önkormányzat élén a **városbíró** állt, a **rend fenntartása** is hatáskörébe tartozott. Büntetések kiszabására is joga volt. A városokat fertályokra osztották, amelyek élén a **fertálymester** állott, akik éjjel-nappal kötelesek voltak a rendre ügyelni.

Sajátos viszonyok jellemezték a **határőrvidékeket**, ahol a **határispán** irányítása alatt álló, a **vármegyéktől független határvármegyék** alakultak ki. A határok védelmét **gyepűrendszer** (határsáv) biztosította, ahol

¹ Forrás: Irodalom: IRM Oktatási Főigazgatóság: Belügyi rendészeti ismeretek II. Bp., 2008. Szemere Bertalan Magyar Rendvédelemtörténeti Tudományos Társaság – Rendőrtiszti Főiskola Magyar Rendvédelemtörténeti Dokumentációs Központ: A magyar rendvédelem története Bp., 1995.

határőrök figyelőszolgálatot láttak el, ugyanakkor a gyepűelvén ezzel egy időben történt a gyepűakadályok kiépítése. Ezeken a vidékeken elsősorban nem magyar nemzetiségű, szabad határőrök láttak el szolgálatot. Parancsnokuk az ún. **őrnagy** volt, soraikban érdekes beosztásokat találunk: **őröket, lövőket, kapusokat**. Külön ki kell emelnünk e népek közül a fekete magyarokat (**kabarokat**) és a **székelyeket**, akik az észak-nyugat térségben védelmezték a letelepült törzsszövetséget. **Szent László király** volt, aki elsőként **szabályozta a határőrök jogait és kötelességeit. Széles feladatkörrel rendelkeztek.** Hozzájuk tartozott a gyepűvédelem, az ellenség mozgásának figyelése, békeidőben pedig a vámszabályok betartatása, a csempészet megakadályozása és a bűnözők elfogása. Ezen túlmenően az Árpád-házi királyok idején egyéb, a vámszedés és a pénzügyek intézésére külön végrehajtó szervezet nem alakult ki.

Erdély, a Magyar Királyság szerves részeként fejlődött, de rendvédelmének a magyarországi rendvédelmen belül megvoltak a maga sajátosságai. A központtól való nagy távolság miatt az **erdélyi megyék élére** a király az ő személyét képviselő méltóságot állított a **vajda** személyében, aki a **király helyett a bírói, a hadügyi és a pénzügyi joghatóságot gyakorolta.** Vezette az erdélyi haderőt, beszédette az adót, kezelte a király jövedelmét, ő volt az igazságszolgáltatás legfőbb feje. **Hatásköre a székelyekre és a szászokra nem terjedt ki.** Székelyföldön a királyi hatalmat az **ispán** gyakorolta. Elsősorban **katonai szerepe** volt, ő vezette a hadba hívott székely hadakat, ellenőrizte a **székek** bíróságait, a peres ügyek fellebbviteli hatósága volt. A **székek bíraskodását** a hadnagy, a székbíró és a legtekintélyesebb családok fejeiből álló **székgyűlés** gyakorolta. **A királyi vármegyerendszer a XII. században** bomlott fel, így fokozatosan teret nyertek a nemesi vármegyék, amelyek a XIX. század végéig fennmaradtak, de itt már jelentős szerepet kapott a **nemesi önkormányzatiság.** Ez magába foglalta a szabályalkotás jogát, a bíró- és elöljáró választás jogát, az önhatalmú igazságszolgáltatás jogát és a közrend biztosítását. A nemesi vármegyék élén a királyt az ispán, a XV. századtól a **főispán**, vagy helyettese, az **alispán** képviselte.

1.2. A hódoltsági területek sajátos közigazgatása (vilajet, kádik).

Miután hazánk 1541-ben három részre szakadt, a törökök által uralt területeken bevezették a török közigazgatást, amely együtt járt a sajátos, török közigazgatási egységek létrehozásával. Az országot kerületekre, ún. **vilajetekre** osztották fel, amelyek élén a **pasák**, a vilajeteket pedig **szandzsákokra** tagolták tovább, amelyek élén a **szandzsákbégek** álltak. A **rendeletek végrehajtói, a rend fenntartói a kádik** voltak (bírák). Az adót akár erőszakkal, katonai erővel is beszedhette a **defterdár**, az adószedő. Az adó maradéktalan beszedésén túl a törököket nem érdekelte a magyar települések belső élete. Csak akkor avatkoztak be, ha a pénzbevételek veszélybe kerültek, valamint a nagyon kirívó, szemet szúró esetekben – haláleset, testi sértés – alkalmaztak bírságolást. Például, ha egy falu határában erőszakos halált halt személyt találtak és nem sikerült megállapítani a bűnös kilétét, akkor a falu valamennyi lakosára pénzbüntetést szabtak ki.

Meg kell említenünk egy **sajátos szervezetrendszert**, amely csak a **török hódoltság idején**, a XVI – XVIII. században működött. Ez volt az ún. **parasztvármegye.** A parasztvármegyék élén **kettős ellenőrző hatóság állt:** nagyobb mezővárosok esetében a **vármegyei és a városi tanács.** A **parasztkapitány** és a **hadnagyok** általában a paraszt-rendűek közül kerültek ki, míg a **főbírák** általában nemesek voltak. A parasztvármegyék tisztségviselőit gyakran érte bántalmazás, sőt a tolvajokkal vívott harcban életüket is veszíthették. A közrend biztosításának kulcsszerepét a **lovasispán** töltötte be. Legfontosabb feladata a bűnözők elfogása volt. Ez a szervezetrendszer a nemesi vármegyék megerősödésével a XVII. század végére jelentéktelenné vált és megszűnt.

A korra jellemző **határőr intézmény a végvári rendszer** volt, amely a török hódoltság alakulásához igazodva változott. A végvárakat **főkapitányi** szervezetekbe osztották. Nem volt ritka a főkapitányok önkényeske-

dése, mivel személyükben nem csak magyarokat, hanem külhoni zsoldosokat is tisztelhattunk, akiktől nem állt távol az időről időre visszatérő portyázás sem. Sajnos ennek megfékezésére a központi hatalom semmit sem tett, sőt a várak ellátásáról sem gondoskodott, így talán érthető – de nem elfogadható – hogy a végvári vitézek, úgy segítettek magukon, ahogyan tudtak, hacsak nem akartak éhen halni. A főkapitányok magukhoz ragadták a **vár környéke közrendjének, közbiztonságának megteremtését** célzó jogokat, az ellenőrzést e területek felett. Ezen intézkedésük indokoltnak bizonyult, hiszen a végvári védekezéshez többek között elengedhetetlenül szükséges volt az alapos felderítés is. A **végvárak** falain belül is **szigorú rendet és feyelmet** tartottak fent.

A végvári rendszer egészét tekintve meg tudott felelni a vele szemben támasztott elvárásoknak, de ettől függetlenül a 150 éves **török uralom alatt**, az ország egész területén **romlott a közbiztonság**.

1.3. A török kiűzésétől 1848-ig

A török kiűzése (1699 – karlócai béke) után Magyarországon az uralkodók kiépítették a **centralizált szakigazgatást**, amely **direkt irányítás** alatt állt. E folyamat részeként a rendvédelemnek közvetlenül a központi államhatalom irányítása alá tartozó része gyarapodott. A Habsburg uralkodók már a török hódoltság ideje alatt megkezdték azoknak a **kormányzéseknek** a felállítását, amelyek közé sorolták a **magyar udvari kancelláriát**, amely megszűnt kollegális tanácsként működni, az **kizárólag az uralkodó akaratának** érvényesítését szolgálta. A **belügyek tekintetében meghatározó kormányzék a Magyar Királyi Helytartótanács** volt (1722), melynek Pozsony adott otthont. Élén a **nádor** állt, vagy ha a nádori szék nem volt betöltve, a **helytartó**, ha helytartó sem volt, az **országbíró** vagy a **tárnokmester**. E szervezet közvetlenül **nem foglalkozott rendvédelmi feladatokkal**, csupán **ajánlásokat tett** a rendvédelemmel megbízott megyei és városi hatóságoknak. (A nemesi vármegyékben és a városokban a **rendfenntartó fegyvereseket** a XVIII. században előbb **pandúroknak**, majd később **perzekutoroknak** nevezték. Vezetőik a **csendbiztosok** voltak. Működésük nem volt országosan egységes.)

A Helytartótanács hatásköre azonban Erdélyre nem terjedt ki. Bécsben külön **Erdélyi Udvari Kancelláriát** szerveztek és ezzel konzerválták Erdély addigi függetlenségét, vagy inkább különállását.

Délen és keleten a török elleni védelem céljából katonai határőrvidékeket alakítottak, amelyek közvetlenül a császári hadügyminiszternek voltak alárendelve. Ezeken a területeken idegen nemzetiségű, de már régóta a magyar király fennhatósága alatt, a magyar lakossággal békében élő horvátok, szerbek köréből állították ki a határőr alakulatokat. Mária Terézia uralkodása alatt felállított székely és román határőrezredekkel erősítették meg a határt. A határőrvidék tagjainak szabad Földhasználatot biztosítottak, jobbágykötelezettségek nélkül.

A Habsburg centralizációs politika a rendvédelem tekintetében létrehozta az akkori nyugati államokban bevált intézményeket.

1760-ban **Mária Terézia** megszervezte a **Magyar Nemesi Testőrséget**, az udvarhoz való hűség erősítésére (1848-ban szűnt meg).

1784-ben létrehozták az **osztrák állami rendőrséget**, amely **magyarországi hatáskörrel is** rendelkezett. Ennek a politikai rendőrségnek leginkább hírszerzési feladatai voltak. A Budán, Pesten és Óbudán felállított rendőri szerveket az állami irányítás alatt álló **„Rendőrigazgatóságnak”** rendelte alá, ezzel létrehozta a majdani főváros első közös szervét.

II. József rendeletei alapján megkezdődött Budán a helytartóság alatt a magyar rendőrség szervezése. 1786-ban előírták a megyéknek, hogy mindenkiről pontos személyleírást tartalmazó okmányt kell kiállítani. Halála előtt II. József reformintézkedéseit – a rendőrség felállítására vonatkozó rendelkezéseivel együtt – visszavonta. **A rendvédelem feladatai visszaszálltak a vármegyékre és a városokra.** A titkosrendőrséget újjászervezték, de azt nem tekinthetjük a magyar rendvédelem részének.

II. Lipót és I. Ferenc császár idején felállították a **rendőrminisztériumot**, melynek alapvető feladata volt a birodalom politikai viszonyainak védelme és minden reformgondolat távol tartása. **Célja a cenzúra, kiterjedt kémszolgálat, postai küldemények átvizsgálása volt** elsősorban. Budán és Pozsonyban is működtek hivatalai. Az országot behálózó levelezőszolgálatot tartottak fenn a társadalom legkülönbözőbb rétegeiből. Főként a politikai tisztséget vállalókat, az országgyűlés tagjait **figyelték meg** előszeretettel és készítették rólok sokszor egészen nevetséges, jelentéktelen **jelentéseket**, amelyet főként Ferenc császár nagy élvezettel olvasgatott. Személyes szabadságától az osztrákok e jelentések alapján szinte senkit nem fosztottak meg a reformkorig. Megelégedtek az ellenőrzés és a befolyásolás illúziójával.

A Magyarországon állomásozó **katonaságnak** is voltak **rendvédelmi és karhatalmi** funkciói. A hadsereg Magyarországra vezényelt katonái csaknem mind idegenek voltak, magyarul nem beszéltek, így kicsi volt az esély arra, hogy lepaktáljanak a magyarokkal. **Őrjáratozással biztosították a közrendet**, de őket vetették be a **tüntetések szétverésére** is.

1830-tól **Metternich** gróf, osztrák kancellár **egész Európára** kiterjesztette a **titkosrendőrség** munkáját. A **XIX. század elején** a nemesi vármegyékben és a városokban **meggyengült a közbiztonság, beköszöntött a betyárvilág.** A betyárok a földesúri elnyomás, valamint a kényszerű katonai szolgálat elől elbujdosott, **egyéni lázadók** voltak. A katonaság és a pandúrok gyakran eredménytelennek bizonyultak a felkutatásukban, mivel a megyehatáron át nem üldözhatték a betyárokat, de a kézre kerítésük sikertelenségéhez az is hozzájárult, hogy gyakran a falvak, puszták népe is bújta, támogatta őket.

A reformkorban a hatékony mezőgazdasági termelés feltételeinek egyikeként az 1840. évi IV. tc. létrehozta a **mezei rendőrséget**. Itt szerepel először a „**rendőrség**” szavunk. Fő feladatuk a **magántulajdon védelme** volt. Szabályozták a mezei rendőrök, azaz csőszök és felvigyázók személyét is. Csak hiteles, jó erkölcsű és büntetlen előéletű embereket vettek fel.

A korabeli rendvédelem, másik lényeges területét a városi rendőrségek alkották. A kép nagyon színes, leegyszerűsítve azt is állíthatnánk, hogy ahány város, annyiféle módon igyekeztek a közrendet megteremteni. Debrecen tíz kerületét további huszonháromra osztották. Az egyes utcák maguk választották és fizették az utcakapitányokat, tizedeseket és a tíz ház gazdákat. Minden tizednek naponta 3-3 embert kellett kiállítania, akik fegyveresen cirkáltak a város utcáin és a sáncokon, vagy őrizték a kapukat. Az örökös kötelezettséget nem teljesítő polgárokat pénzbüntetéssel sújtották. Beregszászban a felállított fegyveres közegeket a rendőrfelügyelővel együtt csákányosoknak nevezték. Máshol a rendfenntartással megbízott fegyvereseket muskétásoknak hívták. Ügyeltek a tűzre, ellenőrizték az idegeneket, a kétes elemeket. Ellenőrizték a vásárokat, az ott használt mértékek hitelességét, de a városkapuknál is szorgoskodtak.

Láthatjuk, hogy e korszak rendvédelme roppant színes képet mutatott. Sokoldalú, a területi berendezkedéshez, művelési ághoz egyaránt illeszkedő intézményrendszerével azonban nem sikerült a mai értelemben vett kielégítő közbiztonságot teremteni.

1.4. Az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc idején

A magyar rendvédelem történetének jeles napjait számlálták az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc idején. Három jelentős dolgot érdemes kiemelni. Rendőrminisztérium helyett, közigazgatási és rendőri funkciókat egyaránt ellátó felelős **belügyminisztérium** alakult, melynek működésével a magyar rendvédelmi szemek miniszteriális irányítás alá kerültek, létrejött a magyar rendvédelem országos szerve, az **Országos Rendőri Hivatal**, és megszerveződött a nemzet nyugalmának fenntartására a **nemzetőrség**.

A **belügyminisztérium** elsősorban **két kormányzóséktól, a Magyar Királyi Helytartótanácstól és a Magyar Királyi Kancelláriától vett át feladatköröket**. A **rendvédelem ügyeivel** a **Helytartótanács** foglalkozott, a Kancelláriának inkább csak „titkosszolgálati” funkciói voltak. A belügyminiszter **Szemere Bertalan** volt, akinek személyében a reformellenzék felkészült elméleti szakembere került a tárca élére. Több írásában foglalkozott a börtönüggyel, a halálbüntetéssel, a szerzői jog védelmével. Borsod vármegye alispánjaként alapos és széleskörű közigazgatási tapasztalatokra tett szert.

A **rendőri hivatal csak a fővárosban működött**, ennek ellenére országos szintű rendőrség kezdeményezésének tekinthető.

Szeptember 11-én a kormány lemondott, helyette megalakult az Országos Honvédelmi Bizottmány, Kossuth Lajos elnökletével.

1848 decemberében leválasztották a belügyminisztériumból a rendőri osztályt és létrehozták az **Országos Rendőri és Posta Osztály**, más néven az **Országos Rendőri Hivatalt**.

1849. április 14-én a magyar országgyűlés kimondta a **Habsburg-ház trónfosztását** és **kormányzó** elnökké választotta **Kossuth Lajost**. A Belügyminisztérium 1849. május 1-jén újjáalakult. **Szemere**, aki **ismét belügyminiszter** lett, feloszlatta a korábbi rendőrséget és folytatta korábbi elképzelései alapján egy országos rendvédelmi szervezet kiépítését. Ezért 1849. június 8-án elrendelte az **állami rendőri felügyelőségek** létrehozását. Az országot 24 rendőri kerületre osztotta, s ezek mindegyikének élére rendőri felügyelőt tervezett kinevezni.

Buda és Pest egyesítésével egy időben (1849. július 24.) kiadták a **budapesti rendőrség** államosításáról szóló rendeletet.

A forradalom harmadik kiemelkedő rendvédelmi alkotása a nemzetőrség megszervezése volt. Erre az **1848. évi XXII. tc.** szerint kerülhetett sor. A szolgálat kötelező volt a 20-50 év közötti vagyonos férfiaknak. A **nemzetőrséget** alapvetően **nem külső védelmet biztosító, hanem belső rendfenntartó erőként szervezték meg**. Ez megfelelt a bécsi kormánykörök törekvéseinek, akik a magyar kormányra azt próbálták ráerőltetni, hogy a hadügyek intézése változatlanul a haditanács közreműködésével történjék, azaz Magyarország ne rendelkezzen önálló haderővel. A Batthyány-kormány az udvar szándékai ellenére a nemzetőrség felállításával önálló, jelentős fegyveres erőre tett szert.

A szabadságharc bukása után I. Ferenc József – a liberális uralkodást elutasítva, abszolutikus eszközöket alkalmazva – arra törekedett, hogy visszavonja elődeinek, a birodalom népeinek tett engedményeit, és önkényesen uralkodjon. Célja a magyar közigazgatás, benne a rendvédelem felszámolása, majd birodalmivá tétele volt.

1849 után évekig hadbíróság működött Magyarországon, és többé-kevésbé a császári hadsereg irányította a közigazgatást, így a rendvédelmet is. Az elhárítás és a megtorlás legfőbb eszköze a francia mintára szervezett osztrák csendőrség volt, amely bár a hadsereg részét képezte, 1860-ig kizárólag saját előjárói aláren-

deltségébe tartozott. A zsandárság egyértelműen az elnyomás eszközének minősült, hiszen az adófizetést is általuk kényszerítették ki.

Az elnyomó hatalom a császári rendfenntartó szervek mellett **lehetővé tette**, hogy korlátozott formában egy ideig **működjenek a hagyományos magyar rendvédelmi szervek is**. Így a csendőrség mellett, a csendőr szárnyparancsnokságok alá rendelt pandúri intézményt is alkalmazták 1851-ig, ekkor azonban feloszlatták.

1851 februárjában kibocsátásra került „A cs. kir. rendőrhatóságok szervezéséről és hatásköréről szóló alapelvek” megnevezésű legfelsőbb uralkodói elhatározás. Ugyanezen év decemberében báró Alexander Bach belügyminiszter javaslatára a Magyar Királyság nagyobb városaiban is felállították a katonai rendőrtestületet, melynek feladatkörébe tartozott a néphangulat folyamatos figyelemmel kísérése, a politikai rendezvények felügyelete. A rendőrségi reform betetőzését I. Ferenc József 1852-es nyílt parancsa jelentette, amellyel létrehozta a Legfőbb Rendőrhatóságot és közvetlenül saját hatáskörébe helyezte.

A városi rendőrségeket már korábban felváltotta a császári rendőrség. A schmerlingi provizórium nyomán – császári rendfenntartó szervek primátusa mellett – a magyarországi önkormányzatok ismét lehetőséget kaptak a korábbi rendvédelmi szervek visszaállítására. A vármegyei és a városi rendvédelmi szervezetek, valamint a császári csendőrség és a császári rendőrség hatásköreit több ízben szabályozták, a megszálló hatalom erőszakszerveinek érdekeit szem előtt tartva. A Habsburg-csendőrség a császári hatalom szilárd eszköze volt.

1.5. A Dualizmus korában

„A kiegyezést (1867) követően a magyar rendvédelemben az a sajátos helyzet állt elő, hogy a neoabszolutizmus rendvédelme ugyan szakmai tekintetben korszerű volt, azonban azt mégsem lehetett átvenni. A neoabszolutizmus rendvédelmi rendszere erőteljesen összeforrt a Habsburg-elnyomással, ezért e rendszert Magyarországon felszámolták, és lényegében az 1848-as állapotokhoz tértek vissza, illetve új szervezeteket is létrehoztak.

A Magyar Királyság rendvédelmi szervezetei voltak a magyarországi **rendőrségek**, a **Magyar Királyi Csendőrség**, a **Magyar Királyi Pénzügyőrség** és **vámhivatalok**, a **testőrségek**, a **Magyar Királyi Koronaőrség** és a **Képviselőházi Őrség**, valamint a **büntetés-végrehajtás** intézménye.

A magyarországi rendőrségek két csoportra oszlottak, az állami és önkormányzati rendőrségekre. Az ország törvényei a rendfenntartás jogát az államnak és az önkormányzatoknak biztosították. **A városi rendőrségek jelentették a magyarországi rendőrségek gerincét**, hiszen a működési terület, a lakosság száma, a bűnesetek száma, valamint a testületi létszám tekintetében is a Magyar Királyságban működő rendőrségek túlnyomó többségét alkották. **A városi rendőrségek szervezeti felépítése ugyan eltért egymástól, azonban a struktúra lényegesebb vonásai azonosak voltak.** A **szervezet élén a kapitány** állt, aki a **kapitányi hivatalon** keresztül irányította a testületet. A hivatalhoz több osztály – közigazgatási, bűnügyi, őrtestületi stb. – tartozott. **A nagyobb városokban az osztályok munkatársai specializálódtak egy-egy szakterületre**, pl. bordélyügyek stb. A kisebb városokban a szakosodás nem jöhetett létre, sőt a mérsékelt létszámú testületeknél az osztálytagozódás sem alakulhatott ki. **A jelentősebb városokban azonban a századfordulóra már megjelentek a detektívcsoporthoz is.**” (In.: PARÁDI József A polgári magyar állam rendőrségei 1867–1945)

A rendőri **szolgálatellátás elvei is városonként változtak**. Bár az ország törvényei az egész történelmi Magyarországra érvényesek voltak, és azokat be is tartották, azonban a városok – hatáskörükben – egymástól eltérő végrehajtási utasításokat, szabályrendeleteket adtak ki. Ez a szituáció kitűnő lehetőséget adott a helyi sajátosságok figyelembevételére.

A bűnüldözés és közbiztonság-védelmi tevékenységek irányítása a Belügyminisztérium feladata volt. Fontos változásként értékelhetjük, hogy ebben az időben a közigazgatási funkciókból kivált az igazságszolgáltatás. A bűnözési hullámmal szemben a kormány királyi biztosok kiküldésével és rögtönítélő bíraskodás elrendelésével próbálta meg felvenni a harcot.

A régi felderítetlen ügyeket is elővették és kiemelten foglalkoztak a betyárokkal összejátszó pandúrok és más hatósági személyek felderítésével. Nevezetes esemény volt, amikor börtönbe vetették a kecskeméti városkapitányt. Az ügyek kivizsgálása következetesen és szigorúan folyt. Az ügyeket – az összefonódások elkerülése végett – a helyi bíróságok helyett a Pest Megyei Bíróság tárgyalta, amely a letartóztatottakat kedvezmények adásával, ígérgetéssel próbálta vallomásra bírni.

Az 1867 után (osztrák csendőrség kivonása) a vármegyékben újra pandúrokat alkalmaztak, a városokban autonóm rendőrséget. Erdélyben és a volt határőrvidékeken pedig fennmaradt a csendőrség.

Ezek a szervezetek létszámuk és felszereltségük hiánya, a szakmailag alkalmatlan legénység és a bűnözőkkel való összefonódások miatt alkalmatlanok voltak a rend fenntartására. Emiatt megfogalmazódott egy egységes állami, rendvédelmi szervezet iránti igény.

1881-ben a pandúrokat felváltó **Magyar Királyi Csendőrség** lett az ország első lényegében országos hatáskörű rendvédelmi szerve.

Rendvédelmi feladatokat ellátó katonai őrtestület jellegére tekintettel, kettős, belügyi-honvédelmi miniszteri irányítás alatt állott. Hatásköre nem terjedt ki a városokra. A szervezeten belül központi irányítás uralkodott. A csendőrkerületek igazodtak a honvédségi területi beosztáshoz. A csendőrség első parancsnoka az erdélyi zsandárezred éléről érkezett Török Ferenc hat csendőrkerületet szervezett meg. Tagja csak katonaviselt, nőtlen, írni, olvasni, számolni tudó, 20 és 40 év közötti, legalább 163 cm-nél magas feddhetetlen előéletű férfiember lehetett.

A belső szolgálat mellett lévő közbiztonsági szolgálatnak négy fajtája volt: államrendészeti, közrendészeti, igazságügyi rendészeti, és karhatalmi. Ezeket rendes, "felszólított", vagy ellenőrző szolgálat formájában teljesítették. A többséget kitevő rendes szolgálatot portyázással látták el, amelyben járőrvezető és járőrtárs vett részt.

A szervezet jelentős eredményeket ért el a bűnmegelőzés és a bűnfelderítés terén. Az ún. „betyárvilágot” gyorsan és hatásosan sikerült felszámolni. Megszilárdult az élet- és vagyonbiztonság. A korábban csak félve használt utakon normális közlekedés alakult ki. Az intézkedésre jogosultak állandó jelenléte növelte az állampolgárok biztonságérzetét.

1891-ben elsősorban az erdélyi határvidék védelmére jött létre a Határszéli csendőrség, ami 1918-ig létezett. Itt alkalmaztak először kutyákat szolgálatban.

1906-tól működött a Magyar Királyi Határrendőrség, ami a teljes határszakaszon szolgált. Ez volt az első önálló magyar határrendészeti szerv. Feladatait 1912 után a háborúra való felkészülés jegyében a Határszéli Csendőrség vette át.

Buda, Óbuda, Pest és a Margitsziget egyesítésével, a három város rendőrségének egyesítése is megtörtént 1873 végéig. A **fővárosi rendőrség államosítása az 1881. évi XXI. tc. (rendőrségi törvény)** alapján történt meg. **Élén a főkapitány állt**, személyi állománya pedig **intézőkre és végrehajtókra** tagolódott.

A fővárosi rendőrség 1905-től rendszeresen képviseltette magát a bűnüldözési kérdéseket napirendre tűző nemzetközi rendőrségi kongresszusokon. Ekkor vették át a daktiloszkópia (ujjlenyomaton alapuló személyazonosítás) módszerét.

Az 1918 októberétől 1919 márciusáig tartó forradalmi időszakban a rendőrség nem állt a helyzet magaslatán. Új kihívásokkal kellett megküzdeniük a már megszokottak mellett: a kommunisták és a szélsőjobboldaliak szervezkedéseivel.

A Tanácsköztársaság alatt, az összes rendvédelmi szervezetet tömörítő, országos hatáskörű szerv jött létre, a Vörös Őrség. A hadi helyzet kedvezőtlen alakulása miatt a közrendvédelmi funkciók a háttérbe szorultak és a katonai védelmi feladatok váltak fontosabbá, ezért a Vörös Őrséget 1919 májusa után már Vörös Hadosztályként tartották számon.

A forradalmi időszak legfontosabb tanulsága az lett, hogy a rendőrséget szakmai alapon újra kell szervezni, újra kell államosítani és az állomány kiválasztására nagy hangsúlyt kell fektetni.

1.6. A két világháború között

A Tanácsköztársaság megdöntését követően a trianoni békediktátum, arra sarkallta az ország vezetőit, hogy a központi kompetenciákat növeljék, ezen belül a rendvédelmi szervezeteket erősítsék. A Magyar Királyságban a rendvédelmi szervek alapvetően nem változtak meg, azonban struktúrájukban bizonyos változások mentek végbe.

A magyarországi rendőrségeket az 1919. október 1-jén kihirdetett 5047:1919. ME (miniszterelnöki)-rendelettel államosították. A rendőrség országos szintű szervezeti felépítése azonban a harmincas évekre érte el végleges formáját.

A határőrizeti szervek helyzete sajátosan alakult a két világháború közötti Magyar Királyságban, ugyanis fedőtestületként működtek. Rejtett céljuk katonai erőnek a határok mellé juttatása volt. Mindez azonban azzal járt, hogy – a magyar határőrizetben hagyományosan részt vevő rendvédelmi szervek, azaz a pénzügyőrség, rendőrség, csendőrség mellett – a határőrizeti feladatokra katonai erőt is igénybe vettek.

A két világháború között a Magyar Királyság 93 000 km²-re csökkent területén mintegy 10 millió lakos körében összesen 38 075 fővel vigyázták a közbiztonságot. A Magyar Királyi Rendőrség elismerésre méltó színvonalon látta el a tevékenységét, az országban közbátorságot (jó közbiztonságot) tartott fenn. 1940-ben a rendőrséghez 142 765 bűnvádi feljelentés érkezett, és 102 968 eredményes nyomozást teljesítettek. Ugyanebben az évben a rendőrség 73 603 bűnüggyel foglalkozott, amelyből 52 213-at fel is derített. Bűnügyben 3811 személyt tartóztattak le, 61 488 fő vált hosszabb-rövidebb időre a rendőri fogdák lakójává. A rendőrök szolgálatellátásuk során 137 esetben használták fegyverüket. A fegyverhasználat következménye azonban egy esetben sem volt halálos. Ugyanez idő alatt szolgálatellátás alkalmával 151 rendőr sérült meg, szintén nem halálosan.

A magyarországi harcok idején a rendőrség sorsa is megegyezett a többi rendvédelmi szervezet sorsával. A front közeledtével valamennyi fegyveres szerv tagjait beosztották védelmi feladatok ellátására. Ettől kezdve már nem rendvédelmi, hanem honvédelmi teendőket láttak el.

Az 1919-ben újjászerveződött Magyar Királyi Csendőrség szolgálatáról elmondható, hogy annak alapvető meghatározása nem volt más, mint az 1881-ben megfogalmazott szolgálati feladatok ellátása egy modernebb korban.

A magyar rendvédelem-történet két világháború közötti korszakának utolsó periódusa nemcsak azért szomorú időszak, mert az országot megszállók és kiszolgálók a rendvédelmi szerveket dicstelen célokra igyekeztek több-kevesebb sikerrel felhasználni, hanem azért is, mert a harcokba a kellő feltételek biztosítása nélkül történt bevetésük a személyi állomány jelentős részének pusztulásához vezetett.

1.7. Az 1945–1989 közötti időszakban

A háború utáni korszak rendőrségi fejlődésében két alapvető korszakot különböztethetünk meg:

- 1945–49 között az átmenet korszaka, amely legfőbb jellemzője, hogy ellentét feszült a demokrácia jogszabályai és a kommunista párt uralma alá került rendőrség működése között.
- 1949-re alakult ki új rendőri struktúra, amely a pártállam egyes korszakaiban, bár alapjaiban nem változott, mégis modernizálódott, korszerűsödött.

A harcok elvonulását követően a helyi rendvédelmi szervek spontán módon jöttek létre. Azokat többnyire a nemzeti bizottságok állították fel a legkülönbözőbb elnevezéssel (rendőrség, vörösőrség, polgárőrség, milícia stb.).

A háború előtti viszonyokhoz képest csökkent a rendvédelmi szervezetek száma. **1945 és 1950 között a Magyar Köztársaságban a Magyar Államrendőrség, a Honvéd Határőrség, a Büntetés-végrehajtás és a Pénzügyőrség, valamint a vámhivatalok és rövid ideig a testőrség szervezete is működött.** Az 1945 utáni rendvédelemre vonatkozó első 13/1945. sz. ME kormányrendelet **polgárőrség felállítását rendelte el** 1945. januári 4-ei hatállyal.

A csendőrség felosztatásáról és a rendőrség újjászervezéséről az 1945. május 10-én megjelent 1690/1945. és az 1700/1945. sz. ME rendelet intézkedett. A csendőrség felosztatásáról és a rendőrség újjászervezéséről rendeleti úton történő intézkedés már eleve a törvényesség sajátos felfogását sejtette, hiszen a csendőrséget törvénnyel hozták létre, azt csak törvénnyel lehetett volna megszüntetni.

A pártok közötti csatározások nyomán – az 1945 tavaszán életbe lépő, a rendőrség megszervezéséről és felállításáról szóló rendelet alapján – **a belügyminiszter közvetlen felügyelete alatt álló budapesti és vidéki főkapitányságok létesültek.** Megyeszékhelyeken úgynevezett „vármegyei” főkapitányságokat, törvényhatósági jogú városokban szintén főkapitányságokat, minden megyei városban városi kapitányságokat és minden járási székhelyen járási kapitányságokat kellett felállítani.

A Magyar Államrendőrség a szolgálatát a háború előtti rendőri és csendőri szabályzatok alapján látta el. Az új szabályzatok is – lényegüket illetően – a háború előtti mintát követték. Ez azt jelentette, hogy a falvakban a volt Magyar Királyi Csendőrség, a városokban pedig a volt Magyar Királyi Rendőrség szolgálatának tapasztalatait igyekeztek hasznosítani. **A bűnügyi munka lényegében az 1945 előtti korban kialakult módszerekkel folyt.** 1948-tól azonban az úgynevezett „osztályellenségi” teendők hátráltatták a bűnözők elleni harcot. Az új bűnügyi állomány még nem, a régi pedig már nem volt abban a helyzetben, hogy a szakterület módszertanát és elméletét gyarapíthatta volna.

1946-ban meghatározták, milyen bűncselekmények ellen léphet fel a rendőrség. Ekkor már nők számára is elérhető volt ez a pálya.

1949-től a szervezetmódosítások nyomán a magyar rendvédelemben egy túlcentralizált, a politikai rendészeti teendőktől terhes struktúra alakult ki, amely végül átcsapott – a politikai vezetés szorgalmazása folyamán – a szovjet típusú rendfenntartási modellbe.

Az 1955/22 sz. tvr. (törvényerejű rendelet) a rendőrségi munkát szabályozta. A tvr. szerint **a rendőrség feladata a bűnözés elleni harc, a közrend és a közbiztonság védelme.** A rendelet leszögezte, hogy a **rendőrség fegyveres szervezet, amelyet a belügyminiszter irányít és ellenőriz, és amely felett a felügyeletet az ügyészi szervezet gyakorolja.** A rendőrség szolgálatát **fővárosi, megyei, városi kerületi és járási** szervekre bontották, ezen utóbbiak pedig **rendőrőrsökre és körzeti megbízottakra tagolódtak.**

Az **1956-os forradalom és szabadságharc fordulópontot jelentett a magyarországi sztálini rendszert illetően.** Az ország vezetésének teendői között az elsők közé került a **szovjet típusú rendvédelmi rendszer európaizálódási** kísérletének **elindítása.** A hatalom birtokosai számára nyilvánvaló volt, hogy a lakosság gyűlöletét kiváltó szerveket kell legelőször feloszlítani. Mivel az államvédelmi szervek tevékenysége végképp lejáratta a rezsimet, ezért elrendelte az államvédelmi szervek, így az ÁVO és az ÁVH megszüntetését. A forradalom idején a rendőrség próbált távol maradni a forradalmi ütközetektől.

A budapesti rendőri állomány 1956 novemberében 1985 fő volt, amely létszám 1957 januárjára 8700-ra növekedett, ebből a karhatalom 1332 fő volt.

Az 1959. évi 105. sz. Népköztársaság Elnöki Tanácsa (NET) határozata a rendőri szolgálatról rendkívül jelentőséggel bírt. Ezen határozat a Belügyminisztérium személyi állománya szolgálatának alapokmánya lett, és döntő szerepet kapott a szolgálati viszonytal kapcsolatos kérdések megválaszolása során. **A rendőrség tekintélyét nagymértékben növelte az egyre eredményesebb bűnüldöző munka.** A közbiztonságra legveszélyesebb bűncselekményeket sikerült visszaszorítani. **A rendőri intézkedések 1961–62-re határozottabbá, kulturáltabbá váltak.** Csökkent az indokolatlan előállítások száma és a rendőrök elleni erőszak. Ennek egyik alapvető oka az volt, hogy az állomány 80%-a nyolc általános vagy ennél magasabb, illetve rendőr- iskolai képzettséggel rendelkezett 1962-re. **Az állampolgárok körében nagy népszerűségre tett szert az URH-szolgálat,** mivel ők gyorsan a helyszínre tudtak érkezni, és határozott intézkedésükkel növelték a lakosság bizalmát a rendőrség irányába.

A későbbiekben folyamatosan történtek átszervezések, változások a testületben. **1973-ban megszűnt a BM Karhatalom és létrejött a Rendőri Ezred.** Megalakultak az országos, majd a területi és helyi közlekedésbiztonsági tanácsok. 1974-ben megjelent a 17. számú törvényerejű rendelet, az állam- és közbiztonságról, majd ennek alapján a MT 39/1974. (XI. 1.) számú rendelete a rendőrségről, valamint a Magyar Népköztársaság államhatárának őrizetéről szóló MT. 40/1974. (XI. 1.) számú rendelet. 1977-ben visszaállították – az 1963-ban létrehozott BM II. Főcsoportfőnökség helyett – az Országos Rendőr-főkapitányságot. 1981-ben közel 30 éves szünet után a rendőrség ismét tagja lett az Interpolnak. 1984-ben megszűntek a járások, nyomukban változtak a rendőrkapitányságok elnevezései is.

DIÓHÉJBAN A HATÁRŐRSÉGRŐL.

A Határőrség a háború után új alapokon szerveződött újjá. Az Állami Határrendőrség kizárólag **a határforgalom ellenőrzésére** korlátozódott. 1946-ban átszervezték és létrehozták az országos parancsnokságot, a felügyelet pedig a Honvédelmi Minisztériumhoz került. 1950-ben a testületet kivették a honvédség szervezetéből és az ÁVH részévé tették. **Fegyveres erő** maradt, csak a honvédelmi szerepkört rendvédelmi szerepkörre cserélték.

1956 után a BM önálló fegyveres szervévé vált. Fő feladata a disszidálások megakadályozása és a határőrizet stabilizálása volt. Ekkor az 1956 tavaszán felszedett aknamezőt a nyugati határon visszatelepítették.

Az 1960-as évektől a totális módszerek háttérbe szorultak, liberálisabb jogszabályokhoz igazodó módszerekkel igyekeztek a határ biztonságát garantálni. Az 1970-es években a súlypont a határforgalom ellenőrzésére került. Az 1980-as években háttérbe szorult a katonai jelleg, a rendészeti jelleg került előtérbe. Már korábban tervbe vették, hogy a katonai szerepkört rendvédelmi szerepkör váltja fel, de a 90-es évek elején kitört délszláv válság, erősödő csempészet, bűnözés ezt a folyamatot lelassította.

1.8. A magyarországi rendvédelem nemzetközi együttműködéseinek kialakítása

Az államjogi kapcsolaton alapuló osztrákokkal való együttműködésen túl a fővárosi rendőrség széles körű kapcsolatrendszerrel bírt a XX. század elején. Tagjai 1905-től rendszeresen képviseltették magukat nemzetközi rendőrségi kongresszusokon. **1923**-ban a bécsi nemzetközi rendőrkongresszuson, (amelyen Dörning Henrik képviselte Magyarországot) megalapították a **Nemzetközi Bűnügyi Rendőri Bizottságot**, ami az **Interpol** elődszervezete volt. (Az **Interpol** egy nemzetközi rendőrségi szervezet. A Nemzetközi Rendőrség Szervezetét azzal a céllal hozták létre, hogy a nemzeti rendőrségek munkáját segítse az országokon átívelő bűnözés visszaszorítása érdekében.)

1949 után a Szovjetunió minden magyar minisztériumba – így a belügyibe is – küldött ún. tanácsadókat vagy főtanácsadókat akiket minden fontosabb döntés előtt meg kellett kérdezni. Ez a rendszer egészen 1956–57-ig működött. A szovjet politika elzárta a rendőri szerveket nemcsak a kapitalista, még a többi szocialista ország rendőrségei előtt is. Az 50-es évek közepétől igény mutatkozott a külföldi rendőrségek munkájának megismerésére. A **Rendőrségi Szemle** (rendőrségi szakmai folyóirat 1953–62 között) kapott először engedélyt arra, hogy a többi szocialista ország szakembereivel hivatalos diplomáciai úton eszmét cserélhessen. A nemzetközi kriminalisztikai szimpóziumok váltak az első szakmai jellegű kapcsolattá, amelyek ösztönöztek kétoldalú kutatási és fejlesztési programok indítására.

Az **Interpolból** **1949**-ben kilépett Magyarországot **1981**-ben a nizzai közgyűlésen vették vissza újra tagjaik közé.

A **Nemzetközi Rendészeti Akadémia (ILEA)** felállításáról **1994**-ben egyezett meg **Bill Clinton**, az Amerikai Egyesült Államok elnöke és **Horn Gyula**, a Magyar Köztársaság miniszterelnöke. Az Egyesült Államok, a terrorizmus, a szervezett bűnözés elleni harc és a gazdasági menekülthullám megelőzésére keresett megoldást és úgy találta, hogy egy nemzetközi továbbképző intézet felállítása Európában – még inkább a volt szocialista országok egyikében –, erre válasz lehet. **1995. április 24-én nyílt meg az ILEA Budapesten.**

Az együttműködés új szakasza kezdődött el 2004-ben, amikor hazánk csatlakozott az **Európai Unióhoz**. Az EU-n belül több fontos együttműködési terület van: a terrorizmus elleni fellépés (1976-tól); a közrendet sértő súlyos bűncselekmények (1985-től); a szervezett bűnözés elleni fellépés; a **Schengeni Egyezmény** (közös határok védelme) (1985); az **Európai Rendőrségi Hivatal (EUROPOL)** létrehozása (1995). **Magyarország 1999-től működik együtt az Europollal.**

1992 márciusában az **osztrák és a magyar belügyminiszter** egy közös nyilatkozatot írt alá, amelynek értelmében lehetőség nyílt a közvetlen együttműködésre. Erre alapozva **1993-ban nyitotta meg kapuit a Közép-európai Rendőrakadémia (KERA).**

1999-ben az Európai Tanács tamperei ülésén résztvevő állam- és kormányfők fogalmazták meg a **CEPOL (Európai Rendőrakadémia)** felállítására vonatkozó javaslataikat. A konkrét határozatot 2000-ben fogadta el az EU Tanácsa, így a szervezet **2001. január 1-jével** megkezdhette működését.

A **Frontex** (az Európai Unió határőrizeti szerveinek koordinációjáért felelős intézmény) ügynökség munkájában aktívan részt vesz a határrendészet a Magyarországon működtetett kontaktpont által. A nemzetközi kapcsolatokban a Frontex ügynökséggel történő együttműködés kiemelt fontosságú. A közös munka számos területen jelenik meg: **kockázatelemzés, képzés, közös tolonc, szárazföldi és légi határokhöz kapcsolódó közös műveletek, fókuszponti irodák működtetése Magyarországon, valamint magyar szakértők küldése más tagállamok irodáiba, technikai eszközök felajánlása, új technológiák kidolgozása.**²

² Forrás: Polgári szemle, 6. évfolyam, 5. szám, www.cepola.europa.eu, www.mepa.net, www.interpol.com, <http://www.ilea.hu>, www.europol.net, www.frontex.europa.eu

II. RENDVÉDELMI SZERVEK ALAPISMERETEK

2.1. A rendvédelmi szervek helye és szerepe a társadalomban, a működésüket meghatározó jogszabályok.³

A rendvédelmi szervek, ezen belül elsősorban a rendőrség és a társadalom kapcsolata a rendszerváltozást követően gyökeresen átalakult. Az 1990-es évek elején a társadalmi változások következtében olyan, eddig nem látott bűncselekmény fajták jelentek meg, melyekkel a magyar rendőrség korábban nem találkozott a gyakorlatban. Ezek közé tartozott többek között a szervezett bűnözés, bizonyos gazdasági jellegű vagy a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények. Megnőtt azon üldözendő cselekmények száma is, melyek korábban ugyan jelen voltak Magyarországon, de jóval csekélyebb mértékben. Ez természetesen magával hozta a közrend és a közbiztonság drasztikus negatív irányba történő elmozdulását, amely az akkori rendőrséget komoly kihívás elé állította. Az ezt követő szervezeti és nagyszámú személyi változások következtében a rendőrség a 90-es évek végére lényegében megerősödött és alapvetően tudta kezelni az útjába kerülő feladatokat. A lakosság belátta, hogy szükség van a rendőrségre és már nem az aktuális hatalom eszközét látta a szervezetben, hanem elfogadta azt a társadalom szerves részeként. Mára ez a folyamat megszilárdult ugyan, de korántsem fejeződött be. Az Európai Unióhoz történő csatlakozásunkat vagy a határőrség integrációját követően mind több és több elvárásnak kell megfelelni rendvédelmi szempontból. A tevékenységet meghatározó jogszabályi környezet is ehhez mérten igazodik, mely alapvetően befolyásolja a rendőrség és a társadalom aktuális viszonyát.

A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló jogszabály 2010. évi XLIII. törvény határozza meg, hogy a rendőrség mellett mely szervek tartoznak a rendvédelmi szervek kategóriájába.

2.2. A rendvédelmi szervek

- a rendőrség,
- a büntetés-végrehajtási szervezet,
- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv,
- a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok.

³ Irodalom: Miskolci Rendészeti Szakközépiskola – Közrendvédelmi ismeretek jegyzet I. 2016, A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény, A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény, A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény, 1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról.

2.2.1. RENDŐRSÉG

A rendőrség felépítése, feladatai később kerülnek tárgyalásra.

2.2.2. BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI SZERVEZET

A büntetés-végrehajtási szervezet a törvényben meghatározott **szabadságelvonással** járó büntetéseket, intézkedéseket, büntetőeljárási kényszerintézkedéseket, a szabálysértések miatt kiszabott pénzbírságok átváltoztatása folyamán megállapított elzárásokat, továbbá – a törvény által megállapított körben – idegenrendészeti őrizetet is végrehajtó állami, fegyveres rendvédelmi szervek összessége. A büntetés-végrehajtási szervezet a feladatainak törvényes ellátásával járul hozzá a közrend és a közbiztonság erősítéséhez. A büntetés-végrehajtási szervek felügyeletét, ellenőrzését és szakmai irányítását, valamint a feladatok ellátásához szükséges feltételek biztosítását a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (BvOP) látja el, a büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény alapján.

2.2.3. HIVATÁSOS KATASZTRÓFAVÉDELMI SZERV

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény alapján végzi feladatait. A **katasztrófák megelőzése** és az ellenük való védekezés nemzeti ügy és a **védekezés** egységes irányítása állami feladat. Ebből következik, hogy a rendszer kialakításáért és működtetéséért az állam a felelős. A katasztrófák elleni védekezés a nem hivatásos katasztrófavédelmi szervezet (választott tisztségviselők) feladatain keresztül, a hivatásos katasztrófavédelmi szervezetrendszer tevékenységével és az együttműködő szervek közreműködésével valósul meg. A katasztrófavédelmi szervek a tűzoltóságok és a polgári védelmi igazgatóságok központi és területi szerveinek összevonása révén jöttek létre. Az első katasztrófavédelmi törvényben még szerepelt az a mondat, miszerint „az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság és annak területi szervei ellátják a hivatásos állami tűzoltóság, valamint a polgári védelmi szervezetek jogszabályban meghatározott feladatait.” (1999. évi LXXIV. tv. 25. § (2) bek.). Emellett a katasztrófavédelmi szervek már kezdettől fogva elláttak olyan speciális (korábban katasztrófavédelminek, újabban iparbiztonságinak nevezett) feladatokat, amelyek nem vagy csak részben értelmezhetők tűz-, illetve polgári védelmi feladatként (pl. veszélyes ipari üzemi üzemek létesítésének engedélyezése). Ebből a hármas felosztásból alakult ki végül a tűzvédelmi-, polgári védelmi-, ill. iparbiztonsági feladatok rendszere, amely a mai napig alapvetően jellemzi a katasztrófavédelmi szervek tevékenységének fő irányát, 2012-től már helyi szinten is.

Az új katasztrófavédelmi törvény 2012. január 1-jei **hatálybalépésével** nemcsak a tűzoltóságok, hanem a katasztrófavédelem korábbi szervezeti felépítése is jelentős változásokon ment keresztül.

2.2.4. POLGÁRI NEMZETBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK

A polgári nemzetbiztonsági szolgálatok rendeltetését a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény szabályozza. Hasonlóan a katonai szervezetekhez (felderítés és elhárítás) a **nyílt és a titkos információgyűjtés** eszközrendszerével segítik elő a Magyarország nemzetbiztonsági érdekeinek érvényesítését, és ezáltal közreműködjenek az ország szuverenitásának biztosításában és alkotmányos rendjének védelmében. A **titkosszolgálat** az államok érdekeinek védelmében, **titkos eszközökkel dolgozó állami szervezetek összefoglaló elnevezése**. Elsődleges feladatuk az alkotmányos rend, illetve az ország szuverenitásának védelme, és ennek érdekében az információszerzés, az adott állam ellen irányuló, külső és belső titkos tervekről és cselekedetéről, a potenciális ellenfelek stratégiai és gazdasági helyzetének titkairól.

2.2.5. A MAGYARORSZÁGON MŰKÖDŐ RENDVÉDELMI SZERVEK IRÁNYÍTÁSA⁴

A Magyarországon működő rendvédelmi szervek jogállása a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény határozza meg, hogy a rendőrség mellett mely szervek tartoznak a rendvédelmi szervek kategóriájába.

A Belügyminisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 15/2014. (IX. 5.) BM utasítás határozza meg a rendvédelmi szervek vezetésének, irányításának rendjét, valamint az ezért felelős személyek körét. A belügyminiszter irányítja a parlamenti, az önkormányzati, a **rendészeti**, a közigazgatási **államtitkár**, és a miniszteri biztos tevékenységét. A **rendészeti államtitkár** közvetlen **irányítása** alá tartozik az Alkotmányvédelmi Hivatal, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, és a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága.

2.3. A rendőrség feladatai, működése, szervezeti felépítése⁵

2.3.1. A RENDŐRSÉG FELADATA

- **általános bűnügyi nyomozó** hatósági **jogkört** gyakorol, végzi a **bűncselekmények megelőzését, megakadályozását és felderítését**, valamint a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzését,
- **szabálysértési hatósági jogkört** gyakorol, közreműködik a szabálysértések megelőzésében és felderítésében,
- ellátja a **közbiztonságra veszélyes egyes eszközök** és anyagok előállításával, forgalmazásával és felhasználásával **kapcsolatos hatósági feladatokat**,
- közlekedési hatósági és rendészeti feladatokat lát el,
- ellátja a **közterület rendjének fenntartásával** kapcsolatos rendészeti feladatokat,
- **gondoskodik a büntetőeljárásban részt vevők** és az eljárást folytató hatóság tagjainak **személyi védelméről**, valamint a büntetőeljárásban részt vevők, az igazságszolgáltatást segítők **Védelmi Programjának végrehajtásáról**, továbbá védi a Magyarország szempontjából – külön jogszabályban meghatározott – különösen fontos személyek (a továbbiakban: védett személy) életét, testi ép-ségét, őrzi a kijelölt létesítményeket,
- **engedélyezi és felügyeli** a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenységet,
- büntetés-végrehajtási feladatokat lát el,
- ellátja a rendkívüli állapot, a szükségállapot, a megelőző védelmi helyzet, a terrorveszélyhelyzet, a váratlan támadás és a veszélyhelyzet esetén a hatáskörébe utalt rendvédelmi feladatokat, továbbá rendkívüli állapot idején és váratlan támadás esetén közreműködik az államhatárt fegyveresen vagy felfegyverkezve átlépő személyek kiszorításában, valamint elfogásában és lefegyverzésében,
- **őrzi az államhatárt**, megelőzi, felderíti, megszakítja az államhatár jogellenes átlépését, ellátja a hatáskörébe utalt **idegenrendészeti és menekültügyi** feladatokat,
- **ellenőrzi az államhatáron áthaladó személy- és járműforgalmat**, a szállítmányokat – ide nem értve a Közösségi Vámkódex létrehozásáról szóló 2913/92/EGK rendeletben meghatározott vámel-lenőrzést –, valamint végzi a határátléptetést, továbbá biztosítja a határátkelőhelyek rendjét, vala-mint végzi a közúti határátkelőhelyek üzemeltetését, és a fenntartásukra és fejlesztésükre vonatko-zó feladatok végrehajtását,

4 Forrás: Irodalom: 15/2014. (IX. 5.) BM utasítás a Belügyminisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról, 2010. évi XLIII. törvény a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról, Miskolci Rendészeti Szakközépiskola Közrendvédelmi jegyzet I. 2016.

5 Irodalom: Magyarország Alaptörvénye, 1994.évi XXXIV. törvény a rendőrségről, 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról, 295/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet a terrorizmust elhárító szerv kijelöléséről és feladatai ellátásának részletes szabályairól, Miskolci Rendészeti Szakközépiskola – Közrendvédelmi ismeretek jegyzet I. 2016

- irányítja a határesemények kivizsgálásával megbízott magyar szervek tevékenységét, felügyeli az államhatár felmérésével, megjelölésével, a határjelek felújításával kapcsolatos munkák végzését,
- megteszi az **államhatár rendjét közvetlenül veszélyeztető konfliktushelyzet** és a tömeges méretű **migráció** kezeléséhez szükséges intézkedéseket, továbbá elhárítja az államhatár rendje ellen irányuló erőszakos cselekményeket,
- elvégzi az e törvényben meghatározott belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési célú ellenőrzést,
- Magyarország területén felderíti a terrorszervezeteket, megelőzi, felderíti, illetve elhárítja magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrorcselekmény elkövetésére irányuló törekvéseit és megakadályozza azt, hogy bűncselekményt kövessenek el, megakadályozza, hogy magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrorszervezet működését anyagi források biztosításával vagy más módon elősegítsék,
- elvégzi a részére törvényben vagy kormányrendeletben megállapított, valamint az Európai Unió kötelező jogi aktusából vagy nemzetközi szerződésből eredő egyéb feladatokat,
- részt vesz az Egyesült Nemzetek Szervezete, az Európai Unió, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet, az Észak-atlanti Szerződés Szervezete keretében szervezett, vagy nemzetközi szerződés alapján a békétámogató és polgári válságkezelési feladatokban,
- a fenntartó kezdeményezésére közreműködik az általános és középiskola rendjének fenntartásában,
- ellátja a **segélyhívó számok fogadásából** eredő feladatokat.
- ellátja a hatáskörébe utalt idegenrendészeti és menekültügyi feladatokat,
- biztosítja az (EU) 2019/1896 európai parlamenti és tanácsi rendelet 35. cikk (1) bekezdésében meghatározott hatásszinteknek megfelelő határellenőrzést,

A rendőrség feladatainak ellátását **szolgálati ágakra, szolgálatokra** és **szakszolgálatokra** lebontva kell megszervezni.

A szolgálati ágak:

- a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési szolgálati ág,
- a bűnügyi szolgálati ág,
- a határrendészeti szolgálati ág,
- az igazgatásrendészeti szolgálati ág,
- a közlekedésrendészeti szolgálati ág,
- a közrendvédelmi szolgálati ág,
- a személy- és objektumvédelmi szolgálati ág,
- a terrorelhárítási szolgálati ág, valamint
- a kommunikációs szolgálati ág.
- az idegenrendészeti és menekültügyi szolgálati ág.

A szolgálatok:

- az állami futárszolgálat,
- a bevetési szolgálat,
- a bűnügyi technikai szolgálat,
- a légirendészeti szolgálat,
- a rendőri csapaterő,
- a repülőtéri rendőri szolgálat,
- a tűzszerész szolgálat,
- az ügyeleti szolgálat,
- a védelmi igazgatási szolgálat,
- a vízirendészeti szolgálat,
- a légiközlekedés védelmi szolgálat, valamint
- a tanúvédelmi szolgálat.

A szakszolgálatok:

- az ellenőrzési szakszolgálat,
- a gazdasági szakszolgálat,
- a hivatali szakszolgálat, valamint
- a humánigazgatási szakszolgálat.

2.4. Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, a belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerv, valamint a terrorizmust elhárító szerv felépítése, feladatai

A rendőrség állami, fegyveres rendvédelmi szerv.

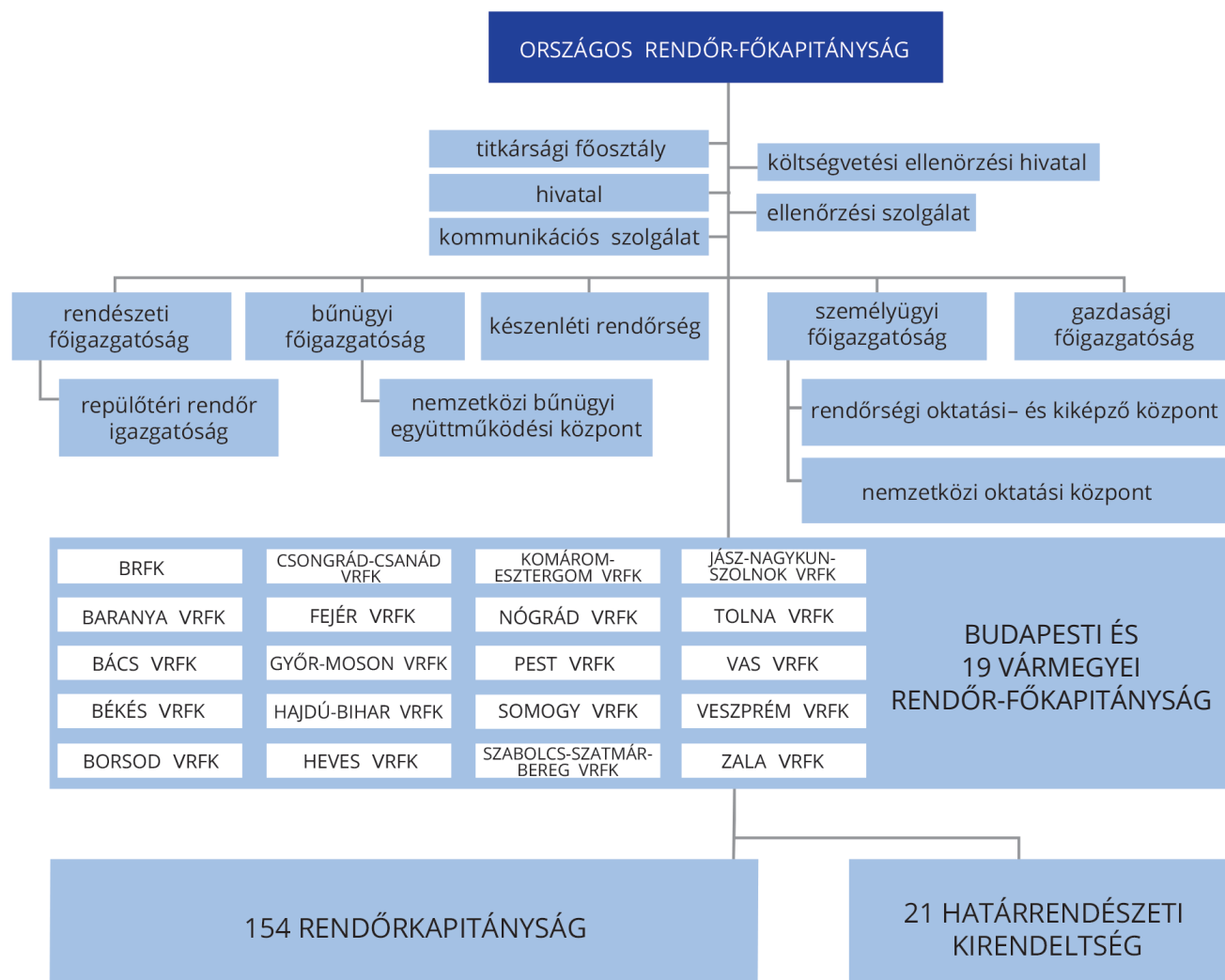
A rendőrséget az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, a belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerv, valamint a terrorizmust elhárító szerv alkotja.

A **Kormány** a rendőrséget a rendészetért felelős **miniszter útján** irányítja.

2.4.1. AZ ÁLTALÁNOS RENDŐRSÉGI FELADATOK ELLÁTÁSÁRA LÉTREHOZOTT SZERV

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervet az **országos rendőrfőkapitány** vezeti. Központi szervre (ORFK), vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságokra, rendőrkapitányságokra és kirendeltségekre tagozódik.

Egyes kiemelt feladatok ellátására létrehozott szervei a Készenléti Rendőrség, Repülőtéri Rendőr Igazgatóság és a Gazdasági Főigazgatóság.

Forrás: Saját ábra

Személyi állománya az alábbiakból tevődik össze:

- hivatásos állományú rendőrök
- kormánytisztviselők
- igazságügyi alkalmazottak
- közalkalmazottak
- a munka törvénykönyvéről szóló törvény hatálya alá tartozó munkavállalók
- tisztjelöltek

2.4.2. A BELSŐ BŰNMEGELŐZÉSI ÉS BŰNFELDERÍTÉSI FELADATOKAT ELLÁTÓ SZERV

A belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv személyi állománya az alábbiakból tevődik össze:

- hivatásos állományú rendőrök
- az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervtől a hivatásos szolgálati viszonyra vonatkozó jogszabály szerint vezényelt rendőrök
- kormánytisztviselők
- közalkalmazottak

Feladata:

A belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv **kizárólagos hatáskörrel** ellátja az belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési célú ellenőrzést, melynek keretében:

a) a vonatkozó jogszabályok alapján ellátja a **hivatásos állományba jelentkezőknél**, valamint a **hivatásos állomány tagjánál** a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló törvényben meghatározott **kifogástalan életvitel ellenőrzését**,

b) elvégzi

ba) a közszolgálati tisztviselőkről szóló törvény, valamint az állami tisztviselőkről szóló törvényben nevesített kormányzati szolgálati jogviszonyban álló **kormánytisztviselők** és **kormányzati ügykezelők**, valamint **állami szolgálati jogviszonyban álló állami tisztviselők** és **állami ügykezelők**,

bb) a **rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, az Alkotmányvédelmi Hivatal, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat hivatásos állományú tagjai**, valamint a **rendvédelmi** feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló törvény hatálya alá tartozó **hivatásos állomány Nemzeti Biztonsági Felügyelethez** (a továbbiakban: NBF) és a **Nemzeti Információs Központ**hoz vezényelt tagjai,

bc) a bb) alponthan meghatározott szervek, **az idegenrendészeti hatóság, a menekültügyi hatóság, az állampolgársági ügyekben eljáró szerv**, valamint a Kormány által rendeletben meghatározott **befogadó állomás kormánytisztviselői, köztisztviselői, állami szolgálati, valamint közalkalmazotti jogviszonyban álló tagjai**,

bd) az NBF kivételével a bb) és bc) alponthan meghatározott szervek irányítását ellátó **minisztériumok** a bb) és bc) alponthan meghatározott szervek irányításával, ellenőrzésével kapcsolatos szervezeti egységeinek, továbbá az NBF kivételével a bb) és bc) alponthan meghatározott szervek **bűnüldözési és államigazgatási adatkezelését, pénzügyi és gazdasági ellátását, kiképzését és oktatását végző szervek rendeltetésszerű működése körében eljáró kormánytisztviselői, állami tisztviselői, köztisztviselői és közalkalmazottai**, továbbá

be) a Kormány által a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló törvény alapján **nemzetbiztonsági célból létrehozott kabinet**, valamint az **annak munkáját segítő testület** – politikai vezetőnek nem minősülő – **tagjai**, továbbá a tagok **helyettesítésére jogosult és a titkársági feladatokat ellátó személyek** (védett állomány) **megbízhatósági vizsgálatát**,

c) **felderíti a b) pontban megjelölt védett állománnyal összefüggő, külön jogszabályban meghatározott bűncselekményeket.**

A belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv nyomozóhatósági jogkört nem gyakorol, ezért, ha bűncselekmény elkövetésének gyanúját észleli, haladéktalanul feljelentést tesz a nyomozás teljesítésére hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó hatóságnál vagy az ügyésznél és átadja az általa összegyűjtött adatokat. A szerv az általa tett feljelentés miatt indított büntetőeljárás során felkérésre közreműködik a büntetőeljárásról szóló törvény rendelkezései alapján a bíró által engedélyezett, a nyomozás teljesítésére hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó hatóság vagy az ügyész által végzett titkos adatszerezésben.

Megbízhatósági vizsgálat

A megbízhatósági vizsgálat **célja** annak megállapítása, hogy az azzal érintett eleget tesz-e a jogszabályban előírt hivatali kötelezettségének. Ennek megállapítása érdekében a megbízhatósági vizsgálatot végző szerv a munkakör ellátása során a **valóságban is előforduló vagy feltételezhető élethelyzeteket hoz mester-ségesen** létre. Magyarán szabálysértéseket, vagy akár bűncselekményeket is elkövethet. Emiatt az ezt megvalósító tárgyalótisztet felelősségre vonni nem lehet. Ennek során az ellenőrizendő személy magatartásáról, hang-, kép-, illetve filmfelvételt lehet készíteni annak bizonyítására, hogy a személy nem megbízható. A megbízhatósági vizsgálat során feltárt jogsértés alapján fegyelmi vagy szabálysértési eljárás nem indítható. A védett állomány megbízhatósági vizsgálatával érintett tagját a megbízhatósági vizsgálat **megindításáról nem, befejezéséről tizenöt munkanapon belül kell tájékoztatni**. A védett állomány tagjára vagy tagjaira vonatkozóan megbízhatósági vizsgálatot elrendelni naptári évenként legfeljebb három alkalommal lehet, a megbízhatósági vizsgálat időtartama alkalmanként nem haladhatja meg a 15 napot és ezt egy alkalommal 15 nappal meg lehet hosszabbítani. A megbízhatósági vizsgálat során végzett tevékenységeket dokumentálni kell.

2.4.3. A TERRORIZMUST ELHÁRÍTÓ SZERV FELÉPÍTÉSE, FELADATAI

A terrorizmust elhárító szerv személyi állománya az alábbiakból tevődik össze:

- hivatásos állományú rendőrök
- vezényelt hivatásos állományú rendőrök
- kormánytisztviselők
- közalkalmazottak

A Kormány a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvényben (Rtv.) meghatározott terrorizmust elhárító szervként a Terrorelhárítási Központot (TEK-et) jelölte ki.

A terrorizmust elhárító szerv **végrehajtja** a:

1. a 2013. június 30-ig hatályban volt 1978. évi IV. törvény (régi büntetőtörvénykönyv) szerinti terrorcselekmény, a légijármű, vasúti, vízi, közúti tömegközlekedési vagy tömeges áruszállításra alkalmas jármű hatalomba kerítése,
2. a terrorcselekmény, a terrorcselekmény feljelentésének elmulasztás, a terrorizmus finanszírozása, a jármű hatalomba kerítése, valamint az azokkal összefüggésben elkövetett más bűncselekmények megelőzését, felderítését, megszakítását, az elkövetők elfogását,

ab) végzi

1. a 2013. június 30-ig hatályban volt (régi) büntetőtörvénykönyv szerinti **emberrablással**,
2. **az emberrablás, az emberrablás feljelentésének elmulasztása**, valamint az **azokkal összefüggésben elkövetett más bűncselekmények megszakítását, az elkövetők elfogását, elkövetői csoportokkal, szervezetekkel szembeni megelőzési, felderítési feladatokat**,

Megelőzi, felderíti és elhárítja azokat a törekvéseket, amelyek **Magyarország területén terrorcselekmény** elkövetésére irányulnak.

Kizárólagos hatáskörrel – a Nemzeti Adó- és Vámhivatal esetében annak felkérésére – végzi **egyes veszélyes személyek elfogását**,

Jogszályban meghatározottak szerint **egyes védett személyek tekintetében személyvédelmi feladatok** lát el és egyes kijelölt létesítmények tekintetében létesítményvédelmet gyakorol,

A rendészetért felelős miniszternek a külpolitikáért felelős miniszter egyetértésével meghozott döntése alapján – a hatályos nemzetközi normák betartásával – **közreműködik a magyar állampolgárok életét, testi épségét Magyarország területén kívül közvetlenül fenyegető háborús cselekmények, fegyveres konfliktusok, valamint terrorista és túszejtő akciók esetén a bajba jutott magyar állampolgárok mentésében, hazatérésük biztosításában, az evakuálás végrehajtásában.** E célból együttműködik az Európai Unió tagállamaival és szerveivel, az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének szerveivel, illetve az érintett nemzetközi szervezetekkel, valamint az érintett külföldi állam hatóságaival, valamint, **megszerzi, elemzi, értékeli és továbbítja e feladatok ellátásához szükséges, a külföldre vonatkozó, valamint külföldi eredetű információkat.**

A rendészetért felelős miniszternek a külpolitikáért felelős miniszter egyetértésével meghozott döntésében **meghatározott időtartamra** – a hatályos nemzetközi normák betartásával – **ellátja a kijelölt magyar külképviseletek és azok diplomáciai személyzete,** valamint **a kormányzati tevékenység szempontjából fontos, külföldön lévő magyar szervek (intézmények) és létesítmények személy- és létesítményvédelmét.**

A terrorizmust elhárító szerv feladatai ellátása érdekében **titokban információt gyűjthet.**

Fontos leszögezünk, hogy a terrorizmust elhárító szerv **nem gyakorol nyomozóhatósági jogkört.** Ha **bűnüldözési tevékenysége során bűncselekmény elkövetésének gyanúját észleli,** haladéktalanul **feljelentést tesz** a nyomozás teljesítésére külön jogszály alapján **hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó hatóságnál vagy az ügyésznél,** és átadja az általa összegyűjtött adatokat.

Az idegenrendészeti szerv

Az idegenrendészeti szerv a hatáskörébe utalt idegenrendészeti feladatok ellátása keretében:

Ellátja a jogszályban hatáskörébe utalt **idegenrendészeti és menekültügyi** hatósági feladatokat, valamint **a vízumhatósági,** valamint **útlevélhatósági** feladatokat.

Végrehajtja a feladat- és hatáskörébe utalt nemzetközi szerződésekből adódó feladatokat, de **nyomozóhatósági jogkört nem gyakorol.**

Az idegenrendészeti szerv feladatvégrehajtása során együttműködik a külföld idegenrendészeti hatóságokkal, partnerszervekkel. A migrációkezelést támogató csapatok Magyarországon történő alkalmazását az idegenrendészeti szerv főigazgatója – az országos rendőrfőkapitánnyal való konzultációt követően – a határrendészetért felelős miniszter jóváhagyásával kezdeményezheti.

Az együttműködés

A bűnözés és a terrorizmus elleni hatékonyabb harc záloga a feladatok összehangolása és a hatékony együttműködés. Az általános rendőri feladatok ellátására létrehozott szerv nyilvántartásaiból a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó és a terrorizmust elhárító szerv – feladatainak teljesítéséhez – **adatot kérhet.**

Ha **az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, a terrorizmust elhárító szerv vagy a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv feladatellátása során** hatáskörébe nem tartozó **bűncselekményre utaló információ birtokába jut, azt** haladéktalanul **köteles átadni a hatáskörrel rendelkező szervnek.**

A terrorizmust elhárító szerv részére a külföldi titkosszolgálatok által továbbított adatok, információk **kizárólag** azon **külföldi titkosszolgálat előzetes hozzájárulásával továbbíthatók** más adatkezelő részére, amelytől az információ származik.

Az Országos Rendőr-főkapitányság képviseli a rendőrséget a nemzetközi rendvédelmi szervezetekben, különösen a Bűnügyi Rendőrség Nemzetközi Szervezetében (**Interpol**), az Európai Rendőrségi Hivatalban (**Europol**), valamint – ha a miniszter másként nem rendelkezik – a két- és többoldalú nemzetközi szerződéseken alapuló rendészeti tárgyú nemzetközi kapcsolatokban.

Természetesen **a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv**, valamint a **terrorizmust elhárító szerv** az **Interpallal és az Europollal, bármely Europol tagállam**, illetve két- vagy többoldalú nemzetközi szerződés, vagy viszonyosság alapján bármely más állam **rendvédelmi szervével közvetlenül kapcsolatot** tarthat fent.

A belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv és a terrorizmust elhárító szerv önállóan jogosultak a tevékenységükkel összefüggő feladatokat ellátó **társszervekkel való együttműködésre**, kapcsolattartásra, valamint e szervek nemzetközi szervezetei tevékenységében való közvetlen részvételre.

2.5. A polgári nemzetbiztonsági szolgálatok szervezete és jogállása⁶

2.5.1. MAGYARORSZÁG NEMZETBIZTONSÁGI SZOLGÁLATAI:

- az Információs Hivatal,
- az Alkotmányvédelmi Hivatal,
- a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat,
- a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, valamint
- a Nemzeti Információs Központ

Az Információs Hivatal, az Alkotmányvédelmi Hivatal, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, a Nemzeti Információs Központ (a továbbiakban együtt: polgári nemzetbiztonsági szolgálatok), a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat a **Kormány irányítása alatt álló, az ország egész területére kiterjedő illetékességgel rendelkező, önálló gazdálkodást folytató költségvetési szervek**.

A nemzetbiztonsági szolgálatok helyi, területi szerveket hozhatnak létre.

Az Információs Hivatal a polgári hírszerzési tevékenység irányításáért felelős miniszter, az Alkotmányvédelmi Hivatal, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálatot és a Nemzeti Információs Központot a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok irányításáért felelős miniszter, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatot a honvédelemért felelős miniszter irányítja.

A Nemzeti Információs Központ kezelésében lévő közérdekű adatok és közérdekből nyilvános adatok kezelése tekintetében az irányítási jogkör a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok irányításáért felelős minisztert illeti meg.

⁶ Irodalom: 1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról

Az **Országgyűlés** a nemzetbiztonsági szolgálatok parlamenti **ellenőrzését Nemzetbiztonsági Bizottsága** (továbbiakban: Bizottság) **közreműködésével látja el**. A Bizottság elnöke mindenkor csak ellenzéki képviselő lehet.

2.5.2. A NEMZETBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK SZEMÉLYI ÁLLOMÁNYA:

A nemzetbiztonsági szolgálatok személyi állománya kormánytisztviselőkből, hivatásos szolgálati viszonyban álló személyekből és közalkalmazottakból áll.

A nemzetbiztonsági szolgálatok működési alapelvei:

A nemzetbiztonsági szolgálatok belső szervezetét és működésének részletes szabályait, az utasításkiadás rendjét úgy kell meghatározni, hogy az **egyéni felelősség mindig megállapítható** legyen.

A nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja feladata teljesítése során **köteles végrehajtani a szolgálati elöljáró utasításait, kivéve, ha azzal nyilvánvalóan bűncselekményt követne el**. Ha a kapott utasítás végrehajtását emiatt megtagadja, e tényről **jelentést tesz a főigazgatónak**. A főigazgató a jelentést haladéktalanul köteles továbbítani a **miniszternek** és a **Bizottságnak**. Ha **jogellenes tevékenységre** kap utasítást, köteles e tényre felhívni az utasítást adó figyelmét, de az utasítás végrehajtását – kivéve, ha bűncselekményt követne el – **nem tagadhatja meg**. Ha a nemzetbiztonsági szolgálatok tagja a **szolgálatok jogellenes működését észleli**, észrevételéről írásban **jelentést tehet a miniszternek**. A miniszter köteles a bejelentést kivizsgálni, valamint a vizsgálat elrendeléséről és annak eredményéről a Bizottságot és a bejelentőt tájékoztatni.

A nemzetbiztonsági szolgálatok a feladataik teljesítése érdekében együttműködnek egymással. Az állami szervek és a nemzetbiztonsági szolgálatok egymás munkáját kölcsönösen segítik.

Együttműködhetnek természetes személyekkel, jogi személyekkel vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekkel, de akár külföldi titkosszolgálatokkal is.

2.5.3. EGYES NEMZETBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK FELADATAI:

Az Információs Hivatal

- Megszerzi, elemzi, értékeli és továbbítja a kormányzati döntésekhez szükséges, a **külföldre vonatkozó**, illetőleg külföldi eredetű, **a nemzet biztonsága érdekében hasznosítható információkat**, továbbá Magyarország érdekeinek érvényesítését szolgáló tevékenységet folytat.
- Felderíti a **Magyarország függetlenségét**, politikai, gazdasági vagy más fontos érdekét **sértő vagy veszélyeztető külföldi titkosszolgálati törekvéseket és tevékenységet**.
- Információkat gyűjt a **nemzetbiztonságot veszélyeztető, külföldi szervezett bűnözésről**, különösen a terrorszervezetekről, a jogellenes kábítószer- és fegyverkereskedelemről, a tömegpusztító fegyverek és alkotóelemeik, illetve az előállításukhoz szükséges anyagok és eszközök jogellenes nemzetközi forgalmáról.
- Felderíti az ország **gazdasága biztonságának és pénzügyi helyzetének veszélyeztetésére irányuló külföldi** szándékokat és cselekményeket.
- Közreműködik a **nemzetközileg ellenőrzött termékek és technológiák** jogellenes forgalmának felderítésében és megelőzésében.
- Ellátja a kormányzati tevékenység szempontjából fontos, **külföldön lévő magyar szervek (intézmények) és létesítmények biztonsági védelmét**.

- Ellátja a hatáskörébe tartozó **személyek nemzetbiztonsági védelmének**, valamint objektumai műveleti védelmének feladatait, illetve elvégzi személyi állománya, valamint a hatáskörébe tartozó más személyek nemzetbiztonsági ellenőrzésének feladatait.
- Végzi a minősített adatok védelmére használt **rejtjelező eljárások**, algoritmusok, valamint az országhatáron kívül rejtjelezésre használt eszközök **kriptográfiai bevizsgálását** és minősítését, továbbá rejtjelkulcsot állít elő.
- Saját állománya tekintetében ellátja a **belső biztonsági és bűnmegelőzési célú ellenőrzési feladatokat**, továbbá a kifogástalan életvitel ellenőrzését.

Az Alkotmányvédelmi Hivatal

Az Alkotmányvédelmi Hivatal többek között az alábbi feladatokat látja el.

- Felderíti és elhárítja a **Magyarország függetlenségét, politikai, gazdasági, védelmi vagy más fontos érdekét sértő vagy veszélyeztető külföldi titkosszolgálati törekvéseket** és tevékenységet, **Magyarország törvényes rendjének törvénytelen eszközökkel történő megváltoztatására vagy megzavarására irányuló leplezett törekvéseket**, **Magyarország gazdasági, tudományos-technikai, pénzügyi biztonságát veszélyeztető leplezett törekvéseket**, valamint a **jogellenes kábítószer- és fegyverkereskedelmet**. Ellátja a központi államhatalmi és kormányzati tevékenység szempontjából fontos szervek (intézmények) és létesítmények biztonsági védelmét, a hatáskörébe tartozó személyek nemzetbiztonsági védelmét.
- Végzi a **letelepedett jogállást igazoló okmányt kérelmező**, továbbá a menekültkénti elismerését kérő, illetőleg a **magyar állampolgárságért folyamodó**, valamint a vízumkérelmet benyújtott személyek ellenőrzését és az ezzel kapcsolatos feladatokat.

A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat

Az Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat többek között az alábbi feladatokat látja el.

- Felfedi a **Magyarország ellen irányuló, támadó** szándékra utaló törekvéseket,
- Felderíti és elhárítja a **külföldi titkosszolgálatoknak Magyarország szuverenitását, honvédelmi érdekeit sértő vagy veszélyeztető törekvéseit** és tevékenységét,
- Megszerzi, elemzi és továbbítja a kormányzati döntésekhez szükséges, a **külföldi eredetű, a biztonságpolitika katonai elemét érintő katonapolitikai, hadiipari és katonai információkat**,
- Működési területén felderíti és elhárítja **Magyarország törvényes rendjének jogellenes eszközökkel történő megváltoztatására vagy megzavarására irányuló leplezett törekvéseket, feladatkörét érintően információkat gyűjt a válságkörzetekről**, illetve a Magyar Honvédség műveleti területen lévő alakulatait és azok **állományát veszélyeztető törekvésekről és tevékenységekről**,
- Részt vesz a **Magyar Honvédség műveleti területen alkalmazott erőinek nemzetbiztonsági védelmében, felkészítésében és támogatásában**.
- Biztosítja a **Honvéd Vezérkar** hadászati-hadműveleti, valamint információvédelmi tervező munkájához szükséges **információkat**,
- Működteti **Magyarország katonai felderítő rendszerét**,
- **Információkat gyűjt** a honvédelmi érdeket veszélyeztető **kiber-tevékenységről és szervezetekről**.
- **Információkat gyűjt** a nemzetbiztonságot veszélyeztető **terrorszervezetekről**,
- Felderíti és elhárítja a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium és a Magyar Honvédség szervezeteinél a **külföldi hatalmak**, személyek vagy szervezetek **terrorcselekmény elkövetésére irányuló törekvéseit**.
- **Információkat gyűjt** a jogellenes **fegyverkereskedelemről**, a **Honvédelmi Minisztériumot**, és a **Magyar Honvédség biztonságát veszélyeztető szervezett bűnözésről**, ezen belül kiemelten a jogellenes kábítószer- és fegyverkereskedelemről.

- Közreműködik a nemzetközileg ellenőrzött termékek és technológiák, valamint a haditechnikai eszközök és szolgáltatások **jogellenes forgalmának** felderítésében, megelőzésében, megakadályozásában és legális forgalmának ellenőrzésében, és ellátja az illetékességi körébe tartozó, a **kormányzati tevékenység szempontjából fontos katonai szervek és létesítmények** (intézmények), valamint a **kormányzati és katonai vezetési objektumok biztonsági védelmét**.

A Nemzetbiztonsági Szakszolgálat

Az Nemzetbiztonsági Szakszolgálat többek között az alábbi feladatokat látja el.

- **Titkos információgyűjtés**, illetve a **titkos adatszerzés** eszközeivel és módszereivel – írásbeli megkeresésre – **szolgáltatást végez a titkos információgyűjtésre**, illetve a **titkos adatszerzésre** feljogosított szervek titkos információgyűjtő, valamint titkos adatszerző tevékenységéhez. Ezen szervek igényei alapján **biztosítja a titkos információgyűjtéshez szükséges különleges technikai eszközöket és anyagokat, speciális távközlési összeköttetést biztosít** a Kormány által meghatározott felhasználók részére, ellátja a **biztonsági okmányok védelmével összefüggő hatósági felügyeletet**, szakértői, illetve igazságügyi szakértői tevékenységet **végez**.
- Ellátja az **objektumai műveleti védelmének és személyi állománya, valamint a hatáskörébe tartozó más személyek nemzetbiztonsági ellenőrzésének feladatait**.

A Nemzetbiztonsági Szakszolgálat kormányzati tájékoztató tevékenységet nem folytathat.

A Nemzeti Információs Központ

A Nemzeti Információs Központ többek között az alábbi feladatokat látja el:

- vizsgálja **Magyarország biztonsági és bűnügyi helyzetét**.
- **Figyelemmel kíséri** és a rendelkezésre álló valamennyi adat felhasználásával folyamatosan **elemzi** Magyarország **biztonsági, nemzetbiztonsági, bűnügyi és terrorfenyegetettségi helyzetét**;
- **az együttműködő szervek által átadott adatokat elemzi-értékeli** és ennek kizárólagos hatáskörrel teljesíti a hírigényeket;
- folyamatosan **figyelemmel kíséri** a Magyarország **biztonsági, nemzetbiztonsági, bűnügyi és terrorhelyzetére vonatkozó információkat**;
- összehangolt védelmi tevékenység, valamint különleges jogrend kihirdetését megalapozó helyzet vagy esemény kezelésével összefüggésben, a nemzetbiztonságot érintően kiemelt kockázatot jelentő biztonsági fenyegetésekkel kapcsolatos kérdések vonatkozásában a hatáskörébe és illetékességébe tartozó szakmai koordinációs tevékenységet lát el az érintett szervezetek bevonásával, továbbá kockázatelemzést végez;
- javaslatot tesz a nemzetbiztonsági szolgálatokat irányító miniszterek részére az időszerű feladatok meghatározására; valamint kormányzati tájékoztató és döntéstámogató,
- ellátja az **utasadat-információs** egység feladatait.

2.6. Az Országgyűlési Őrség és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal irányítása, tevékenységi körei, személyi állománya⁷

2.6.1. A NEMZETI ADÓ- ÉS VÁMHIVATAL

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) államigazgatási és fegyveres rendvédelmi **feladatokat ellátó**, miniszter által irányított, központi hivatalként működő **központi** költségvetési szerv.

A NAV a központi költségvetésben önálló fejezetet képez.

A NAV a feladatait központi szervei és területi szervei útján látja el.

Központi szerve a Központi Irányítás és a Bűnügyi Főigazgatóság.

Területi szervei:

- a megyei (fővárosi) adó- és vámigazgatóságok (a továbbiakban: megyei igazgatóságok),
- a Fellebbviteli Igazgatóság,
- a NAV nyomozóhatósági feladatait ellátó területi szervei
- a Kormány rendeletében meghatározott igazgatóságok, illetve intézetek.

A NAV nyomozóhatósági feladatait a Bűnügyi Főigazgatóság és a NAV nyomozó hatósági feladatait ellátó területi szervei látják el.

A megyei igazgatóságok kirendeltségeket működtethetnek.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal feladatai:

Mint állami adó- és vámhatóság látja el az állami adóhatóság és a vámhatóság jogszabályban meghatározott feladatait, amelyek a teljesség igénye nélkül az alábbiak:

- Ellátja az államháztartásról szóló törvény végrehajtására kiadott jogszabályokban a **pénzellátással** kapcsolatban számára meghatározott feladatokat,
- Végzi az **adó-, vám- és pénzforgalmi adatoknak, az ellenőrzések megállapításainak összegezését, feldolgozását** és ezekről a kormányzati gazdaságpolitika kialakításában részt vevő állami szervek részére információk szolgáltatását,
- **Feldolgozza az államháztartás működéséhez szükséges és rendelkezésre álló adatokat** és az adópolitikáért felelős miniszternek átadja,
- Lefolytatja az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (Art.) szerinti **központosított ellenőrzést**, valamint az uniós vámjog végrehajtásáról szóló 2016. évi XIII. törvény (Vtv.) szerinti központosított utólagos ellenőrzést,

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állománya:

- kormánytisztviselők
- hivatásos szolgálati jogviszonyban álló, hivatásos állományú tagok (pénzügyőr)
- kormányzati ügykezelők
- munkavállalók
- tisztjelöltek

⁷ Irodalom: 2010. évi CXXII. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról, 2012. évi XXXVI. törvény az Országgyűlésről

2.6.2. ORSZÁGGYŰLÉSI ŐRSÉG

Az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény tartalmazza az Országgyűlési Őrségre vonatkozó rendelkezéseket. Az Országgyűlési Őrség feladata az Országgyűlés védelme, függetlenségének és külső befolyástól mentes működésének biztosítása, tárgyalási rendjének fenntartásával összefüggő személyvédelmi, létesítménybiztosítási feladatok biztosítása, protokolláris díszelgési, valamint az elsődleges tűzoltási és tűzbiztonsági feladatok ellátása.

- Ellátja a **házelnök személyi védelmét**,
- Az Orzágház, az Országgyűlés Irodaháza, valamint az Országgyűlés Hivatala elhelyezésére szolgáló épületek, valamint az abban tartózkodók biztonsága érdekében **létesítménybiztosítási feladatokat lát el**,
- Biztosítja az ezen épületek területére történő **belépés és az ott-tartózkodás** rendjére vonatkozó szabályok betartását, ezekben az épületekben gondoskodik a **tűzbiztonsági követelmények megtartásáról, valamint a tevékenységi körükkel kapcsolatos veszélyhelyzetek megelőzésének és elhárításának a feltételeiről**.
- Ellátja a **tárgyalási rend fenntartásával** kapcsolatos, feladatokat.
- **Protokolláris díszelgési** feladatokat lát el.

Az Országgyűlési Őrség szervezete és irányítása

Az Országgyűlési Őrség **központi költségvetési szervként működő fegyveres szerv**, amely gazdálkodásával kapcsolatos feladatokat az **Országgyűlés Hivatala** látja el.

Az Országgyűlési Őrség **parancsnokát, a házelnök nevezi ki és gyakorolja a rendvédelmi szervek irányításával megbízott miniszter hatáskörét**.

Az Országgyűlési Őrséget a **parancsnok vezeti**. Irányítja a közvetlen alárendeltségébe tartozó vezetők tevékenységét, évente beszámol az Országgyűlési Őrség tevékenységéről az Országgyűlés honvédelemmel foglalkozó állandó bizottságának, valamint képviseli az Országgyűlési Őrséget.

Az Országgyűlési Őrség személyi állománya

- a szolgálati jogviszonyról szóló törvényben (Szolgálati törvény, HSZT) meghatározott **hivatásos állományúakból (országgyűlési őr)**,
- **köztisztviselőkből**, és
- munkavállalókból áll.

2.7. Együttműködés a rendvédelmi szervek között⁸

Az állam talán legfontosabb belső funkcióját, a belső rend védelmét önállóan egyetlen államigazgatási, rendvédelmi szerv sem képes maradéktalanul ellátni. Ennek nem okvetlenül a testületek kapacitása szab határt, hanem az az igény, aminek érvényesülése a legalapvetőbb záloga a legszélesebb körű társadalmi összefogásnak, együttgondolkodásnak, közös cselekvésnek. A népszuverenitás önmagában megköveteli, hogy a nép nélkül egyetlen állami, vagy akár önkormányzati szerv se tegyen ossztársadalmat befolyásoló lépése-

⁸ Irodalom: a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény

ket. Magyarán nincs kizárólagos jogosultsága egyetlen rendvédelmi szervnek sem arra – bár jellegéből akár ez következhetne is – hogy a saját meglátása szerint védje meg a társadalmat, hiszen nincs és nem is lehet teljes körű objektív képe azokról a mélyben zajló folyamatokról, amelyek sajnos már csak valamiféle jogsértésben manifesztálódva válnak láthatóvá és szükségyszerű (kényszer)intézkedéseket vonnak maguk után. A hangsúly inkább a megelőzésen, a problémagócok felkutatásán és pontos körülhatárolásán nyugszik.

Számos közigazgatási hatóság, országos hatáskörű, vagy akár helyi szerv érintett e kérdéskörben. A Rendőrség széles körben működik együtt a legkülönbébb állami, önkormányzati és civil szervezetekkel. Tankönyvünkben terjedelmi okokból nem teszünk kísérletet valamennyi együttműködési formának, együttműködő partnernek a bemutatása, csupán azokról szólunk bővebben, amelyekkel az egész ország területén jellemző szoros és mindennapi kapcsolatban látja el a Rendőrség a törvényben ráruházott feladatait.

Együttműködési kötelezettség

A rendvédelmi szervektől elvárható közrend, közbiztonság, köznyugalom megteremtése és fenntartása magában foglalja mind a magyar állampolgárok, mind a Magyarország területén tartózkodó külföldi állampolgárok jogai érvényesülésének biztosítását. Ezen feladatok ellátása során, a hatékonyság növelése érdekében a rendvédelmi szervek, közösen, együttműködve látják el feladataikat. **Az együttműködés tehát a közös feladatok végrehajtásával megbízott szervek tevékenységének összehangolását jelenti.** Tevékenységüket a **Belügyminiszter irányítja és felügyeli.**

Az együttműködés során a felek **egyenrangúak**, kölcsönös előnyök alapján azonos jogok és kötelezettségek illetik és terhelik őket.

Együttműködések csoportosítása:

- nemzetközi
- **államon belüli**
- szervek közötti (külső)
- szerven belüli

Az alábbiakban a rendvédelmi szervek külső, szervek közötti együttműködését vázoljuk, mivel a rendőrség szervein belüli együttműködésről már szoltunk. Minden esetben a rendőrséget vesszük alapul, hozzá viszonyítunk.

2.7.1. A RENDŐRSÉG ÉS A KATASZTRÓFAVÉDELEM EGYÜTTMŰKÖDÉSE

Az együttműködés **célja** a védekezésben résztvevő valamennyi szervezet tevékenységének **hely, idő és feladat szerinti összehangolása**, a katasztrófa **káros következményeinek megelőzése, következmények továbbterjedésének megakadályozása**, kiküszöbölése vagy csökkentése, a következmények felszámolása és az **eredeti helyzet visszaállítása**.

Az együttműködés megszervezése során meg kell határozni:

- a védekezés vezetőjét,
- egyes időszakokban a feladatok végrehajtásának rendjét,
- a védekezésbe bevont szervezetek alkalmazásának rendjét.

Rendőrség feladata

A Rendőrség az elsődleges beavatkozók egyike, feladata a **helyszín lezárása, a forgalom biztosítása**, ellenőrző-átengedő pontok (EÁP) létrehozása, a **lakosság tájékoztatása**, a bejelentett események továbbítása az illetékesnek. Kitelepítés esetén a **hátrahagyott értékek őrzése**, útvonalak biztosítása.

Katasztrófa helyszínén a rendőr az elhárításra jogosult hatóságok és szervek megérkezéséig **intézkedik a közbiztonság** és az adott helyzetben elvárható rend fenntartására, valamint ennek helyreállítására, a helyszín, valamint a **helyszínre érkező különböző mentőegységek zavartalan munkájának biztosítására**. **Ha szükséges lezárja, vagy eltereli a forgalmat, közreműködik az élet- és vagyonmentésben**, a katasztrófa elleni védekezés során pedig a **lakosság** és a **határforgalomban résztvevők tájékoztatásában**, végrehajtandó **személyi és anyag, jármű vegyi-sugármentesítési** feladatok biztosításában, az **egészségügyi és a járványügyi rendszabályok betartatásában**, a **veszélyes szállítmányok kiömlése, szivárgása esetén a riasztási és biztosítási feladatokban**, a **sugárzó anyagok felfedezése esetén meghatározott eljárásban**, valamint a **szomszédos országok területéről átsodródó mérgező vagy sugárszennyezett felhők** esetén a **riasztásban**, a szükséges, a védekezés hatékonyságát növelő intézkedések megtételében.

2.7.2. A RENDŐRSÉG ÉS A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁS EGYÜTTMŰKÖDÉSE

A büntetés-végrehajtási szervezet a közrend és a közbiztonság, az élet- és vagyonbiztonság súlyos sérelme vagy annak közvetlen veszélye esetén, az intézkedésre jogosult rendvédelmi szerv kérésére **segítséget nyújt a közrendvédelmi feladatok ellátásához**. Együttműködik továbbá a fogvatartás körülményeinek a figyelemmel kísérésében, a szabadulás után a társadalomba való beilleszkedés elősegítésében.

A rendőr-főkapitányságok és a büntetés-végrehajtási intézetek együttműködési tervet dolgoznak ki.

Az együttműködés főbb területei:

- a bűnmegelőzés erősítése, a fogvatartottak további bűncselekmények elkövetésétől való visszatartása,
- a szabadságvesztés letöltése megkezdése előtt, vagy annak időtartama alatt elkövetett bűncselekmények felderítése,
- az igazgatásrendészeti értesítési és adatszolgáltatási feladatok teljesítése,
- az intézetek rendjére, biztonságára fokozottan veszélyes cselekmények (fogolyszökések, fogolyzendülések, terrorcselekmények) és más bűncselekmények megelőzése, felderítése, megakadályozása és felszámolása,
- a személyi állomány képzése, kiképzése, továbbképzése.

III. A RENDVÉDELMI ÉS A RENDÉSZETI TEVÉKENYSÉGET VÉGZŐ SZERVEK, SZEMÉLYEK INTÉZKEDÉSEINEK ELHELYEZÉSE A KÖZIGAZGATÁSI JOGALKALMAZÁS RENDSZERÉBEN

A bűnmegelőzés, bűnüldözés, bűn felszámolása, a közrend és a közbiztonság védelme érdekében számos állami-, vagy rendészeti feladatokat ellátó civil szerv tevékenykedik nap, mint nap. A jogállami követelményeknek megfelelően törvények és egyéb jogszabályok által meghatározott keretek közé szorítva.

Fontos leszögeznünk, hogy a rendvédelem állami feladat, amelyet a végrehajtó hatalmi ág jogosult és köteles hatékonyan megvalósítani. Teszi mindezt a közigazgatás szervezetrendszerében, annak eszközrendszerét felhasználva. A közigazgatási szemlélet magában hordozza az állam gondoskodó és szolgáltató jellegét. A közigazgatás, a közösségi ügyek igazgatása során, akár államigazgatási, akár önkormányzati igazgatási – elsőre talán meglepően újszerű – szerepkör ellátásához rendelt szervek, mintegy kettős – és ezért nem megszokott – feladatrendszerben járnak el. A Rendőrség, a Katasztrófavédelem, vagy akár más rendvédelmi jellegűről elhíresült testületek egyben hatósági jogkört is gyakorolnak és ehhez igazodóan a személyi állomány is kibővül, színesedik a hivatásos állományú dolgozók mellett feltűnő tisztviselőkkel. Ez a kettősség nem jelent nehézséget a rendfenntartó erőknél, sőt éppen ellenkezőleg, a zömében végzett feladataik ellátását megkönnyítik, a más, első sorban állampolgárokat segítő, támogató tevékenységük végzése során szerzett tapasztalatok és nagyban hozzájárulnak e szervek imázsának formálásához, az állampolgárbarát „erőszak-szervezetekről” egyfajta pozitív kép kialakításához. A közigazgatási feladatok maradéktalan és kielégítő ellátása alapja lehet, egy mással nem helyettesíthető kapcsolati rendszernek állampolgár és közigazgatási (államigazgatási) szervek között. Az eljárások mindenki számára világosak, átláthatók, az azt irányító jogszabályok hozzáférhetők és világosak és ez mindenképpen az állampolgári bizalom és az elégedettség irányába mutat.

3.1. Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája

Magyarország 2012-es nemzeti biztonsági stratégiájának kiadása óta a globális biztonsági környezet alapvető változásokon ment keresztül. Az új kihívások alapja a formálódó, többpólusú világrend, a nemzetközi szereplők kapcsolatait befolyásoló szabályok átalakítására való törekvés, a biztonsági kihívások változó arculata, továbbá az olyan globális kihívások, mint a klíma- és a demográfiai változások felgyorsulása, az ezzel szorosan összefüggő illegális és tömeges migráció, a természeti erőforrások kimerítése, végül pedig a technológiai forradalom társadalomformáló hatásai.

A biztonságunkat befolyásoló folyamatok egyik leginkább meghatározó jellemzője, hogy kialakulásuk, fejlődésük és hatásuk nehezen jelezhető előre, és ez növekvő bizonytalanságot eredményez. A változékony ki-

hívásokra adott válaszaink középpontjában ezért Magyarország értékeinek, adottságainak és prioritásainak szilárd rendszere kell, hogy álljon, amelynek egyik meghatározó eleme a nemzetgazdaság, azon belül is a védelmi ipar fejlesztése.

Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájának célja hazánk jelenlegi biztonsági szintjének⁹ megőrzése és erősítése, ennek nyomán pedig az ország további fejlődésének szavatolása egy változékony világban.

Hazánk biztonságpolitikájának vezérfonala, hogy minden helyzetben nemzeti biztonsági érdekeink érvényesítését tekintjük kiindulópontnak, és ebből vezetjük le a szükséges lépéseket. Meghatározó jelentőségű nemzeti érdekérvényesítő képességünk fenntartása és erősítése, egyúttal hazánk legszélesebb értelemben vett biztonságával összefüggésben az ország diplomáciai cselekvőképessége, gazdasági teljesítőképessége, politikai stabilitása, kulturális egysége és katonai ereje.

Magyarország elsődleges biztonsági érdekének tekinti szuverenitásának, területi integritásának és alkotmányos rendjének megőrzését, állampolgárai biztonságának garantálását, az ország stabilitását, fenntartható gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődését, az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok érvényesülését. Nemzeti biztonsági érdekünknek tekintjük a nemzetközi béke, biztonság, stabilitás és együttműködés fenntartását, a demokratikus elvek érvényesülésének előmozdítását, a fenntartható fejlődés elősegítését, az euroatlanti és az európai biztonsági struktúrák erősítését.

Biztonságunk szempontjából kiemelkedő fontossággal bír az euroatlanti és az európai térség, benne különösen a közép-európai régió és a Magyarországgal szomszédos országok biztonsága és stabilitása. Biztonságunkra meghatározó hatást gyakorol továbbá a Balkán-félsziget és Kelet-Európa biztonsági helyzete.

Magyarország biztonság- és védelempolitikájának elsődleges nemzetközi keretét a NATO és EU tagsága jelenti. Érdekünk a két szervezet kohéziójának megőrzése és egymást kölcsönösen erősítő és kiegészítő együttműködése. Biztonságunkhoz hozzájárul az összeurópai (EBESZ) és a páneurópai (ET) keretekben megvalósuló nemzetközi együttműködés is. Kiemelt érdekünk a szoros transzatlanti kapcsolat és a NATO kohéziójának megőrzése. Egy erős, egységes, a biztonsági kihívásokra időben reagálni képes, 360 fokos kitekintésű Szövetségben vagyunk érdekelték.

Magyarország megkülönböztetett figyelmet fordít a terrorizmus minden formája elleni küzdelemre: a jelenségcsoporttal szembeni leghatározottabb fellépés nemzeti érdekünk. A terrorizmus elleni harc egyszerre épül a terrorcselekmények megelőzésére, a terrorista csoportok és a terrorszervezetek felderítésére és felszámolására, a terrorcselekmények következményeinek kezelésére, a védelmi képességek megerősítésére és a veszélyhelyzetekre való felkészülésre.

Érdekünk a hibrid hadviselés elleni nemzeti, és elsősorban az EU és NATO kereteiben, a többnemzeti válaszcsoportok képesség fejlesztése.

Magyarország a fizikai biztonságot veszélyeztető vagy jelentős anyagi károk okozására képes kiberképességeket fegyvernek, alkalmazásukat fegyveres agresszióknak tekinti, amelyre a fizikai térben megvalósuló válaszcsoport is lehetséges. A kiberműveletek sokszor nehezen bizonyítható attribúciójára, az elkövető azonosítására, megnevezésére való tekintettel a válaszlépések különösen körültekintő, eseti elbírálást igényelnek az érintett kormányzati szervek bevonásával.

⁹ Irodalom:1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról

3.2. A rendőri intézkedések és eljárások alapjai¹⁰

3.2.1. AZ INTÉZKEDÉSI KÖTELEZETTSÉG

A rendőri intézkedési kötelezettség tartalma

A szolgálati viszony fogalmából ered, hogy **a hivatásos állomány tagját** a Szolgálati törvényben és más jogszabályokban (Rendőrségi törvény, a rendőrség szolgálati szabályzata) **meghatározott jogosultságok illetik meg és kötelezettségek terhelik**. Az egyik ilyen kötelezettség az **intézkedési kötelezettség**.

A rendőrség feladatát a tankönyv más fejezete tartalmazza részletesen. Főszabályként azonban leszögezhetjük, hogy a rendőrség fő feladatai közé tartozik a **jogszabályok betartatása** az állampolgárokkal. **A jogszabályok megsértőivel szemben a rendőrnek intézkednie kell.**

A rendőri intézkedési kötelezettség a Magyarország Rendőrségének hivatásos állományú tagjára vonatkozik. Ez a kötelezettség teljesítése **független** a hivatásos állományú rendőr **szolgálati helyétől** és **beosztásától**, valamint attól, hogy **szolgálatban van-e, vagy sem**.

Ez a kötelezettség a rendőr szolgálati igazolványában is fel van tüntetve: „Fegyverviselésre és intézkedésre jogosult”

A rendőr Magyarország területén intézkedhet, illetve köteles intézkedni.

A rendőri intézkedésnek mindenki köteles magát alávetni (ha törvény vagy nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik). **A jogszerűsége nem vonható kétségbe**, kivéve, ha a jogszerűtlenség mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható.

Beavatkozást igénylő esetek

A **közbiztonságot**, a **közrendet** vagy az **államhatár rendjét sértő** vagy **veszélyeztető** tényt, **körülményt** vagy **cselekményt észlel**, illetve ilyet a **tudomására hoznak**. Az **intézkedési kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.** (pl. a beteg, vagy a feladatra kiképzetlen rendőrnek intézkednie nem kell, de kezdeményezni köteles az intézkedést) **A rendőr köteles részrehajlás nélkül intézkedni.**

A rendőr intézkedési kötelezettségére vonatkozó egyéb szabályok

A szakképzettséggel nem rendelkező rendőr kizárólag szakképzett rendőr irányításával intézkedhet. Ha a szakképzettséggel nem rendelkező rendőr a beavatkozást igénylő cselekményt önállóan észleli, illetve ilyen cselekményt hoznak tudomására, **köteles arról a legközelebbi rendőrt** vagy az általános **rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, meghatározott szervét értesíteni** a rendőri intézkedés kezdeményezése érdekében.

A rendőr az életet, testi épséget és a vagyonbiztonságot közvetlenül veszélyeztető magatartás észlelése esetén köteles intézkedni, azonban az **alábbi esetekben az intézkedés végrehajtása helyett,** intézkedés kezdeményezése végett **jelentést tesz, ha a szolgálati feladatok megszakítása veszélyezteteti:**

¹⁰ Irodalom: 1994.évi XXXIV. tv. a rendőrségről, 30/2011. (IX.22.) BM. rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról, Miskolci Rendészeti Szakközépiskola – Közrendvédelmi ismeretek jegyzet I. 2016.

- **Magyarország védett vezetői** (pl. köztársasági elnök, miniszterelnök stb.) **vagy kijelölt létesítményei** tekintetében jelentkező személy-, vagy objektumvédelmi szolgálati feladat végrehajtásának biztonságát
- **a terror elhárítási feladatok végrehajtásának eredményességét,**
- a rendőrség **belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési tevékenységének eredményességét veszélyeztetné.**

A rendőr szolgálaton kívül akkor intézkedik, ha:

- **szolgálatban lévő rendőr nincs jelen,** és az értesítésével járó **késedelem,** az intézkedés elmaradása a bűnüldözés érdekeire, az élet- és vagyonbiztonságra másként **el nem hárítható hátrányt jelentene,** vagy
- **a szolgálatban lévő rendőrnek kell segítséget nyújtani.**

Az ilyen jellegű intézkedéseknél alapvető követelmény, hogy

- megfelelő szakmai ismeretekkel és képzettséggel rendelkeznek,
- egészséges legyen,
- ne legyen szesz- vagy italtól befolyásolt állapotban,
- ne álljon intézkedési képességére hátrányosan ható gyógyszer, valamint bódító hatású anyag befolyása alatt.

A szolgálaton kívüli intézkedési kötelezettség esetében szükséges az intézkedésre alkalmas állapot megléte.

A rendőri intézkedések fajtái, csoportosítása, a jogszerű és szakszerű rendőri intézkedés alapjai, a rendőri intézkedéssel szembeni követelmények, alapelvek megismerése.

3.2.2. A RENDŐRI INTÉZKEDÉSEK FAJTÁI, CSOPORTOSÍTÁSUK

A **rendőrségi törvény** megalkotásakor fontos célkitűzés volt, hogy a **rendőrség működése során** alkalmazott **intézkedésekre és kényszerítő eszközökre,** valamint az eszközalkalmazás jogi garanciáira vonatkozó szabályok megalkotásával megteremtse a **rendőrség határozott és eredményes fellépéséhez szükséges stabil jogi alapokat.**

Intézkedésfajták:

- Igazoltatás;
- fokozott ellenőrzés;
- ruházat-, csomag-, járműátvizsgálás;
- elfogás;
- előállítás;
- elővezetés;
- intézkedés a tanítási napon a tanítási órától vagy az iskola által szervezett foglalkozástól engedély nélkül távolmaradó, vagy onnan engedély nélkül eltávozó 14. életévét be nem töltött tanulóval szemben
- idegenrendészeti intézkedés
- határrendészeti intézkedés,
- határforgalom ellenőrzés,
- járványügyi intézkedések tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben,
- biztonsági intézkedés;
- közbiztonsági őrizet;

- intézkedés magánlakásban és közterületnek nem minősülő egyéb helyen;
- műszeres ellenőrzés,
- képfelvétel hangfelvétel, kép- és hangfelvétel készítése;
- helyszín biztosítása,
- közlekedés-rendészeti intézkedés;
- személy és létesítménybiztonsági intézkedés,
- személyi védelemmel, illetve Védelmi Programmal kapcsolatos intézkedés,
- rejtett ellenőrzés elrendelése,
- a Schengeni Információs rendszerben elhelyezett rejtett ellenőrzésre irányuló figyelmeztető jelzés végrehajtása,
- közös műveletek;
- nagy tömegeket vonzó eseményekkel, katasztrófákkal és súlyos balesetekkel kapcsolatos segítségnyújtás;
- terület lezárása;
- ideiglenes intézkedés a gondoskodásra szoruló személyek és az őrizetlenül maradó vagyontárgyak megóvására;
- ideiglenes közlekedésrendészeti intézkedés;
- kiemelt biztonsági intézkedés;
- feltartóztatás;
- intézkedés ön- vagy közveszélyes állapotban lévő személy esetén.

Személyi szabadságot nem korlátozó rendőri intézkedések:

- Felvilágosítás
- Segítségnyújtás
- Figyelmeztetés
- Helyszíni bírságolás
- Feljelentés
- Igazoltatás
- Feltartóztatás
- Ruházat-csomag és járműátvizsgálás, fokozott ellenőrzés

A személyi szabadság korlátozásával járó intézkedések:

- Biztonsági intézkedés
- Intézkedés a tanítási napon a tanítási órától vagy az iskola által szervezett foglalkozástól engedély nélkül távolmaradó, vagy onnan engedély nélkül eltávozó
- Elővezetés
- Előállítás
- Elfogás

A személyi szabadságot korlátozó rendőrhatalósági intézkedés:

- Őrizetbe vétel

A személyi szabadság: cselekvési és mobilitási szabadság, ami a szabad mozgást, a tartózkodási hely megválasztásának és megváltoztatásának szabadságát jelenti.

3.2.3. A RENDŐRI INTÉZKEDÉSSSEL SZEMBENI KÖVETELMÉNYEK:

Jogszerűség, törvényesség:

A rendőrnek intézkedése során **figyelembe kell vennie a jogszabályi előírásokat, és azokat betartva kell intézkednie.** (Pl. a rendőr az egyes személyes szabadságot korlátozó intézkedéseket és a kényszerítő eszközöket csak akkor alkalmazhatja, ha azok törvényi feltételei (esetei) fennállnak.)

Az intézkedési kötelezettség elmulasztása fegyelmi – bizonyos esetekben büntető-eljárást von maga után.

Szakszerűség:

Az intézkedés törvényessége mellett kiemelt figyelmet kell fordítani a szakszerűsége is, amely többek között **magába foglalja a helyes és eredményes intézkedési taktika megválasztását, az intézkedések, valamint a kényszerítő eszközök szakszerű – előírás szerű – végrehajtását, alkalmazását.** (Pl.: igazoltatás során egymás biztosítása, vagy a helyes bilincselési mód megválasztása.)

Biztonságosság:

A rendőri intézkedések szakszerű végrehajtásával, **egymás tevékenységének biztosításával, valamint a legcélszerűbb intézkedési mód megválasztásával** biztosítsa **saját** maga, **járőrtársa**, valamint az **intézkedés alá vont személy – és egyéb állampolgárok – biztonságát.**

Arányosság:

A rendőri intézkedés során **nem okozhatunk olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.** Az arányosság részletesebb megismerésére következő tárgyköreinkben kerül sorra.

Objektivitás:

A rendőr a törvény rendelkezéseinek érvényesítése érdekében mindenkivel szemben részrehajlás nélkül köteles eljárni. A törvény előtti egyenlőség alkotmányos követelményére tekintettel a rendőri intézkedés törvényi feltételeinek megvalósulása esetén **a rendőr az érintett személyére tekintet nélkül – bárkivel szemben – köteles eljárni.**

Más kategóriába tartozik a differenciált intézkedés, amikor az intézkedő rendőr a körülmények és egyéb ismeretében intézkedik a jogszabályokban leírt korlátok között. A rendőri **intézkedés során fajra, nemre, vallásra, politikai meggyőződésre tekintettel különbséget tenni nem szabad**, e minőség a rendőri intézkedés megtételének vagy elmulasztásának alapja nem lehet.

Kulturáltság:

A kulturáltság alapvető eleme a rendőr megjelenése. Több szempontból is elvárható, hogy **a rendőr öltö-zete, felszerelése, valamint egyéni ápoltsága és az intézkedés során tanúsított magatartása megfeleljen az előírásoknak.**

Már az állampolgár megszólítása az intézkedés kezdetén, valamint annak során az alkalmazott hangnem, a megfontoltság és a tárgyilagosság erősíti a rendőri intézkedés tekintélyét.

Azonban ellenszenvet válthat ki az állampolgárból, ha a rendőr köszönés nélkül kezdi meg intézkedését, vagy tegez, az önérzetet sértő hangnemben beszél.

A tiszteletudó, emberséges és humánus viselkedés érezteti a rendőrség szolgáltató, polgárbarát jellegét. Ugyanakkor ez **nem jelenti azt, hogy** a törvénysértő cselekményekkel szemben **nem lép fel a rendőr** a leghatározottabban és legkövetkezetesebben, a törvény minden szigorával. / adott esetben kényszerítő eszközök alkalmazásával is.

Differenciáltság:

A rendőr a jogszabályok megsértőivel szemben az előírásoknak megfelelően kell, hogy intézkedjen. Az általa alkalmazható szankciók vonatkozásában **bizonyos keretek között szabad mozgástere van**, ami azt jelenti, hogy mérlegelhet a cselekmény kapcsán, főként az alábbi szempontok figyelembe vételével:

- az elkövetett cselekmény súlya, gyakorisága,
- a cselekmény elkövetésének oka, körülményei, társadalomra veszélyessége,
- az elkövető személye, családi, anyagi körülményei,
- az elkövető magatartása, viselkedése,
- az alkalmazott szankció várható hatása.

Ez a **differenciálás nem jelentheti azt, hogy a rendőrnek engedékenynek, elnézőnek kell lennie**, mivel egyrészt intézkedési kötelezettsége van, másrészt pedig szem előtt kell tartania azt is, hogy engedékenysége a jogsértő cselekmények, elszaporodásához vezethet, a kellő visszatartó erő hiányában.

A rendőrnek az intézkedés során bizonyos értelemben **személytelennek kell maradnia**, az állampolgár az intézkedés során **nem érezheti a rendőr személyes ellenszenvét, sértettségét**.

3.2.4. AZ INTÉZKEDÉS AKADÁLYAINAK ELHÁRÍTÁSA, A SEGÍTSÉG ÉS ESZKÖZÖK IGÉNYBEVÉTELÉNEK SZABÁLYAI

A **Rendőrségi Törvény** tételesen **felsorolja azokat az eseteket**, amelyek fennállása esetén a rendőr **segítséget és eszközöket vehet igénybe** feladatainak ellátásához:

- bűncselekmény elkövetésének megelőzése, megakadályozása,
- bűncselekmény felderítése,
- elkövető elfogása,
- közbiztonság védelme.

3.3. Az egyes rendészeti tevékenységet végző személyek tevékenységének alapjai

közrend és a közbiztonság fenntartásának mindenkori, kizárólagos jogosultja és kötelezettje a kormány irányítása alatt álló rendőrség. A rendőrség alapvető feladata a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság és közrend, valamint az államhatár rendjének a védelme és fenntartása. Az hatékonyabb működés érdekében azonban közreműködőkre is szükség van. Az eredményes végrehajtásban működnek közre a rendészeti feladatokat ellátó személyek, akik feladataik ellátása során – törvényi felhatalmazás alapján – az általuk észlelt bűncselekmény, szabálysértés, közigazgatási bírsággal szankcionálható jogellenes cselekmény vagy önkormányzati rendeletben megállapított jogellenes cselekmény észlelése esetén, a helyszínen intézkedésre és szükség esetén kényszerítő eszköz alkalmazására jogosultak.

3.3.1. A TEVÉKENYSÉGET MEGHATÁROZÓ FŐBB JOGSZABÁLYOK

Magyarország Alaptörvénye

- 2012. évi CXX. törvény az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról;
- 86/2012. (XII. 28.) BM rendelet a rendészeti feladatokat ellátó személyek és a segédfelügyelők által alkalmazható kényszerítő eszközök igénylésének, átvételének és visszavételének szabályairól, a térítés módjáról, a kényszerítő eszközök típusaira, fajtáira és az alkalmazásukra, valamint a jelentéstétel és a kivizsgálás rendjére vonatkozó részletes szabályokról;
- 70/2012. (XII. 14.) BM rendelet a rendészeti feladatokat ellátó személyek, valamint a fegyveres biztonsági őrök ruházati ellátására vonatkozó részletes szabályokról
- 65/2012. (XII. 13.) BM rendelet az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységét támogató segédfelügyelőről;
- 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről;
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről;
- 2017. évi XC. tv büntetőeljárásról
- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről;
- 1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről.

3.3.2. AZ EGYÉB RENDÉSZETI FELADATOKAT ELLÁTÓ SZEMÉLYEK KÖRE

- természetvédelmi őr
- erdővédelmi szolgálat tagja
- hegyőr
- hivatásos vadász (formaruházat kivételével)
- erdészeti szakszemélyzet
- jogosult erdészeti szakszemélyzet
- állami halőr és hivatásos halőr
- közterület-felügyelő
- önkormányzati természetvédelmi őr
- mezőőr

A rendészeti feladatokat ellátó személyek körébe **nem tartozik bele a személy- és vagyonőr.**

3.3.3. ÖNKORMÁNYZATI RENDÉSZETI SZERV

Az önkormányzatoknak is lehetőségük van saját rendészeti szervet létrehozni.

Önkormányzati rendészeti szervet hozhat létre:

- a községi, a városi képviselő-testület,
- a megyei jogú városi közgyűlés,
- a fővárosban a fővárosi kerületi képviselő-testület és a közgyűlés.

Az önkormányzati rendészeti szerv jellemzői:

- a polgármesteri (főpolgármesteri) hivatal belső szervezeti egysége,
- önálló költségvetési szerv, vagy költségvetési szerv belső szervezeti egység.
- Önkormányzati rendészeti szervet több önkormányzat társulások formájában is működtethet.

Az önkormányzati rendészeti szerv tagjaként foglalkoztatható:

- az önkormányzati természetvédelmi őr,
- a közterület-felügyelő,
- a mezőőr,
- a rendészeti feladatokat ellátó erdészeti szakszemélyzet,
- a rendészeti feladatokat ellátó jogosult erdészeti szakszemélyzet
- állami halőr és hivatásos halőr

3.3.4. A RENDÉSZETI FELADATOKAT ELLÁTÓ SZEMÉLY ALKALMAZÁSI FELTÉTELEI

- magyar állampolgárság, európai uniós tagállam állampolgára
- betöltött tizennyolcadik életév.
- cselekvőképesség,
- a feladata ellátásához előírt képesítési feltételek megléte.

3.3.5. NEM LEHET RENDÉSZETI FELADATOKAT ELLÁTÓ SZEMÉLY

- aki büntetett előéletű,
- akit a törvényben meghatározott bűncselekmény elkövetése miatt elítéltek, és a mentesítés időtartama még nem telt el,
- foglalkozástól eltiltás hatálya alatt áll.

A szolgálati igazolványt, illetőleg a szolgálati jelvényt a rendészeti feladatokat ellátó személy részére a munkáltató kezdeményezésére a rendőrség állítja ki.

A rendészeti feladatokat ellátó személy a feladatai ellátása során mindig köteles szolgálati igazolványát magánál tartani.

IV. AZ INTÉZKEDÉSEK ÉS A KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZÖK ALKALMAZÁSÁNAK ÁLTALÁNOS ELVEI ÉS SZABÁLYAI

4.1. Intézkedések általános elvei és szabályai

4.1.1. INTÉZKEDÉSI KÖTELEZETTSÉG

Köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha illetékességi területén, a törvényben meghatározott feladatai ellátása során jogszabálysértő tény, tevékenységet, mulasztást észlel vagy olyan tény, tevékenységet, mulasztást hoznak tudomására, amely törvényben meghatározott feladatai ellátásával összefüggő ügyben beavatkozást tesz szükségessé.

4.1.2. SEGÍTSÉGNYÚJTÁSI ÉS FELVILÁGOSÍTÁS-ADÁSI KÖTELEZETTSÉG

Köteles a – törvényben meghatározott feladataival összefüggésben – hozzáfordulóknak a tőle elvárható segítséget, illetve felvilágosítást megadni.

Jogszerűség elve

A rendészeti feladatokat ellátó személy a hatáskörébe tartozó ügyekben jár el, olyan módon, hogy az megfeleljen a hatályos jogszabályi előírásoknak.

Arányosság elve

A rendészeti feladatokat ellátó személynek úgy kell eljárni a hatáskörébe tartozó ügyekben, hogy az az érintett személyekre nézve a legkisebb hátránnyal járjon.

Szakszerűség elve

A rendészeti feladatokat ellátó személy intézkedése során a legmegfelelőbb eszközöket, valamint taktikát alkalmazza.

Objektivitás elve

A rendészeti feladatokat ellátó személy intézkedése során részrehajlás nélkül intézkedjen.

Eredményesség elve

Törekedni kell az elérni kívánt cél teljesítésére. Amennyiben a jogsértéseket sikerül megelőzni, megakadályozni, illetve megszüntetni, úgy az intézkedés eredményesnek mondható.

Biztonságosság elve

Az intézkedés módját úgy kell megválasztani, hogy a rendészeti feladatokat ellátó személynek szem előtt kell tartani az intézkedés alá vont személy, saját maga és társa biztonságát.

Kulturáltság elve

Fontos alapelv, hogy az intézkedés során a rendészeti feladatokat ellátó személy megfelelő magatartást tanúsítson.

Összefoglalva: A több lehetséges és alkalmas intézkedés, valamint a támadáselhárító eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár. A rendészeti feladatokat ellátó személy által alkalmazható kényszerítő eszközt bosszú, megtorlás céljára nem szabad alkalmazni.

4.2. Kényszerítő eszközök alkalmazásának általános szabályai

A rendészeti feladatokat ellátó személy a feladatának jogszerű teljesítése során kényszerítő eszköz alkalmazására törvényben meghatározott feltételek fennállása szerint jogosult.

Kényszerítő eszközzel ellátni csak az alkalmazására **kiképzett** személyt lehet.

A rendészeti feladatokat ellátó személy a kényszerítő eszközt – az arányosság követelményét szem előtt tartva – akkor alkalmazhat, ha az intézkedés alá vont magatartására, ellenszegülésének mértékére figyelemmel indokolt, így különösen azzal szemben, aki

- az intézkedés során a rendészeti feladatokat ellátó személy által jogszerűen adott utasításokat nem hajtja végre, de tevőleges ellenszegülést nem mutat (passzív ellenszegülést tanúsító személy),
- nem veti magát alá a rendészeti feladatokat ellátó személy jogszerű intézkedésének, magatartásával fizikai erőszak útján is igyekszik azt megakadályozni (aktív ellenszegülést tanúsító személy),
- az intézkedő rendészeti feladatokat ellátó személyre, illetve a támogatására vagy védelmére kelt személyre rátámad (támadó magatartást tanúsító személy).

A kényszerítő eszközök alkalmazását megelőző intézkedések

A rendészeti feladatokat ellátó személy a kényszerítő eszköz alkalmazása előtt – ha az intézkedés célját nem veszélyezteti – előzetesen figyelmezteti az intézkedés alá vont személyt, hogy kényszerítő eszköz alkalmazására kerül sor.

Jogszabály eltérő rendelkezésének hiányában a kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon a következő sorrendben meg kell előznie:

- a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával, valamint
- a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

4.2.1. A KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZÖK ALKALMAZÁSÁT KÖVETŐ INTÉZKEDÉSEK

- Az intézkedés során a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását.
- Az intézkedés folytán megsérült személy részére segítséget kell nyújtani, szükség esetén orvosi ellátást kell biztosítani.

- A rendészeti feladatokat ellátó személy gondoskodik arról, hogy a sérült személy kórházi elhelyezése esetén a hozzátartozó vagy más, a sérülttel kapcsolatban álló erről értesüljön.
- Orvost, mentőt kell értesíteni abban az esetben, ha az intézkedés alá vont személyen bármilyen sérülést észlelünk, ha az intézkedés alá vont személy kér orvosi ellátást, valamint, ha olyan sérülése van, amely az intézkedés előtt keletkezett, nyilatkoztatni kell keletkezésének körülményéről.
- Az intézkedés alá vontat tájékoztatni a panasz lehetőségéről és az előterjesztésére nyitva álló határidőről
- A kényszerítő eszköz alkalmazását haladéktalanul jelenteni kell a munkáltatónak.
- A kényszerítő eszköz alkalmazásának szempontjából a helyszínek csak abban az esetben van jelentősége, ha az azt kiváltó ok helyszínes bűncselekmény, vagy amennyiben súlyos sérüléssel jár annak használata.
- A kényszerítő eszköz alkalmazását követően a rendészeti feladatokat ellátó személy, két napon belül, írásban jelentést készít a munkáltatója részére.
- A munkáltató az intézkedés vagy kényszerítő eszköz alkalmazásának jogszerűségét vizsgálja.

4.2.2. AZ ALKALMAZÁS TILALMAI

Kényszerítő eszköz – a testi kényszer kivételével – nem alkalmazható:

- a magatehetetlen és a gyermekkorú személlyel,
- terhes nővel szemben, ha e körülményekről az intézkedőnek tudomása van, vagy azok számára nyilvánvalóan felismerhetők.

Nincs helye kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört vagy az intézkedés eredményessége anélkül is biztosítható.

4.2.3. KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZ HELYETT MÁS ESZKÖZ IGÉNYBEVÉTELÉNEK SZABÁLYAI

Ha az igénylő szerv által alkalmazható kényszerítő eszköz nem áll rendelkezésre, vagy a használatára nincs lehetőség, más eszköz is igénybe vehető, amennyiben a helyettesített eszköz alkalmazásának a feltételei fennállnak és az adott eszköz alkalmas az intézkedéssel elérni kívánt cél megvalósítására, feltéve, hogy ilyen célra történő használata nem esik jogszabály tiltó rendelkezésének hatálya alá. A kényszerítő eszközökre vonatkozó előírásokat ilyen esetben is megfelelően alkalmazni kell.

A kényszerítő eszközök típusai, fajtái:

- testi kényszer,
- vegyi eszköz és rendőrbot,
- bilincs
- szolgálati kutya alkalmazása.

4.2.4. ÉPÜLET, LÉTESÍTMÉNY ÉS EGYÉB VAGYONTÁRGY ŐRZÉSE, JOGELLENES CSELEKMÉNY FOLYTATÁSÁNAK MEGAKADÁLYOZÁSA

A rendészeti feladatokat ellátó személy jogosult, törvényben meghatározott feladataival összefüggő jogellenes cselekmény, szabálysértés, bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt a cselekmény abbahagyására felszólítani, valamint a cselekmény folytatásában megakadályozni.

A feladata ellátásakor, az általa védett vagyon őrzése során

- az érintett épületet vagy építményt lezárhatja,
- az oda illetéktelenül belépni kívánó személy belépését megakadályozhatja,
- valamint az illetéktelenül ott tartózkodókat eltávolíthatja.

A rendészeti feladatokat ellátó személy az intézkedés végrehajtása, valamint az ellenszegülés megtörése érdekében testi kényszert és vegyi eszközt alkalmazhat, ha a tetten ért személy felszólítás ellenére a cselekményét folytatja, illetőleg a felhívásnak nem tesz eleget.

A tetten ért személy visszatartása

A visszatartás esetei:

A rendészeti feladatokat ellátó személy a szolgálata ellátása során jogosult visszatartani:

- a törvényben meghatározott feladatával összefüggő jogellenes cselekmény elkövetésén tetten ért személyt, ha nem igazolja személyazonosságát,
- a dolog kiadását megtagadó személyt.

A visszatartás az előállításra jogosult személy megérkezéséig, de legfeljebb két óra időtartamig tarthat. A tetten ért személy visszatartása intézkedés végrehajtása érdekében a rendészeti feladatokat ellátó személy testi kényszert és vegyi eszközt alkalmazhat. A rendészeti feladatokat ellátó személy a bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt is visszatarthatja a fentiekben meghatározottak szerint.

Dolog ideiglenes elvétele

A rendészeti feladatokat ellátó személy feladatának teljesítése során azt a dolgot, amely az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény, a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló törvény, vagy a büntetőeljárásáról szóló törvény alapján lefoglalható, bizonyítékként felhasználható, valamint a támadásra vagy az önveszély okozására alkalmas tárgyat a rendőrségnek, a jogosultnak, vagy az eljáró hatóságnak történő átadásig átvételi elismervény ellenében ideiglenesen elveheti. A rendészeti feladatokat ellátó személy a fentiekben írt dolog birtoklásával gyanúsítható személyt felszólíthatja a jogellenesen szerzett dolog átadására. A dolog ideiglenes elvétele intézkedés végrehajtása érdekében a rendészeti feladatokat ellátó személy testi kényszert és vegyi eszközt alkalmazhat.

Igazoltatás

Igazoltatásra jogosultak:

- a természetvédelmi őr,
- az erdővédelmi szolgálat tagja,
- a hegyőr,
- a hivatásos vadász,
- az erdészeti szakszemélyzet,
- a jogosult erdészeti szakszemélyzet,
- állami halőr és a hivatásos halőr
- a közterületfelügyelő,
- az önkormányzati természetvédelmi őr,
- a mezőőr.

A személyazonosság igazolására alkalmas minden olyan hatósági igazolvány, amely a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvényben foglalt követelményeknek megfelel. A rendészeti

feladatokat ellátó szerv tagja az általa ismert vagy más jelenlévő, ismert személy közlését is elfogadhatja igazolásként. Az igazoltatás – az igazoltatás okának egyidejű közlésével – csak a személyazonosság megállapításához szükséges ideig tarthat. Az igazoltatásra jogosult rendészeti feladatokat ellátó személy az igazoltatás során feljelentés megtétele, törvényben meghatározott feladatok ellátása, büntető-, valamint szabálysértési vagy közigazgatási hatósági eljárás megindítása céljából az igazoltatott személy természetes személyazonosító adatait, lakó- vagy tartózkodási helyének, ennek hiányában szálláshelyének adatait kezeli. Az igazoltatásra jogosult, ha az igazoltatást követően nem indul eljárás, akkor az igazoltatás során rögzített adatokat törli. A közterület-felügyelő a fentieken túl, egyéb jogszerű intézkedés céljából is jogosult igazoltatásra.

Ruházat, csomag és jármű átvizsgálása, valamint jármű feltartóztatása

Ruházat, csomag és jármű átvizsgálására, valamint jármű feltartóztatására jogosultak köre:

- természetvédelmi őr,
- erdővédelmi szolgálat tagja,
- hegyőr,
- hivatásos vadász,
- erdészeti szakszemélyzet,
- jogosult erdészeti szakszemélyzet,
- állami halőr és a hivatásos halőr
- közterület-felügyelő,
- az önkormányzati természetvédelmi őr,
- mezőőr.

Ruházatot kizárólag az érintett személy beleegyezésével lehet átvizsgálni.

A ruházat, csomag és jármű átvizsgálása során azt a dolgot, amely az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény, a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló törvény, vagy a büntetőeljárásáról szóló törvény alapján lefoglalható, bizonyítékként felhasználható, valamint a támadásra vagy az önveszély okozására alkalmas tárgyat a rendőrségnek, a jogosultnak, vagy az eljáró hatóságnak történő átadásig átvételi elismervény ellenében ideiglenesen elveheti.

A csomag és az elkövetéshez használt jármű átvizsgálása során, valamint az ellenszegülés megtörése érdekében testi kényszert és vegyi eszközt alkalmazhat, ha a tetten ért személy felszólítás ellenére a cselekményét folytatja, illetőleg a felhívásnak nem tesz eleget. A rendészeti feladatokat ellátó személy az illetékességi területén átvizsgálás céljából a járművet megállíthatja, ha alaposan feltételezhető, hogy a jogellenesen megszerzett dolog így fellelhető.

4.2.5. A KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZÖK ÉS A SZOLGÁLATI LŐFEGYVER BIRTOKLÁSÁNAK SZABÁLYAI

Vegyi eszközt, bilincset, szolgálati kutyát, valamint rendőrbotot birtokolhat:

- a természetvédelmi őr,
- az erdővédelmi szolgálat tagja,
- a hegyőr,
- a hivatásos vadász,
- az erdészeti szakszemélyzet,
- a jogosult erdészeti szakszemélyzet,
- állami halőr és a hivatásos halőr
- a közterület-felügyelő,

- az önkormányzati természetvédelmi őr,
- a mezőőr.

Sörétes lőfegyvert birtokolhat a település közigazgatási területének belterületnek nem minősülő, elsősorban mezőgazdasági, erdőművelési célra szolgáló részén

- a mezőőr,
- a hegyőr,
- állami halőr és a hivatásos halőr

A sörétes lőfegyvert birtoklásának célja az okszerű mezőgazdasági termelés biztosítása érdekében meghatározott állatok riasztása, elejtése, gyérítése, és állományának szabályozása.

Maroklőfegyvert birtokolhat a település közigazgatási területének belterületnek nem minősülő, elsősorban mezőgazdasági, erdőművelési célra szolgáló részén

- az erdővédelmi szolgálat tagja,
- az erdészeti szakszemélyzet,
- a jogosult erdészeti szakszemélyzet,
- a természetvédelmi őr (önvédelmi célból),
- a hivatásos vadász (nagyvad utánkeresése során a kegyelemlövéshez).

A hivatásos vadász vadászlőfegyvert tarthat magánál.

4.2.6. A RENDÉSZETI FELADATOKAT ELLÁTÓ SZEMÉLYEK ISMERTETÉSE

Fogalmak

Jogellenes cselekmény: az a társadalomra veszélyes emberi magatartás (tevékenység vagy mulasztás), amelyet a jogalkotó szerv a társadalomban általánosan elfogadott normák (érdekek vagy értékek) megsértése vagy veszélyeztetése esetén azzá nyilvánít. A jogellenes cselekményeket két csoportba sorolhatjuk, ezek a szabálysértések és a bűncselekmények, amely a jogellenes cselekmények e két csoportba sorolásánál alapvetően a társadalomra veszélyesség enyhébb (csekélyebb) vagy súlyosabb fokát veszi figyelembe.

Illetékességi terület: az a földrajzi terület, amelyen egy adott szerv működését kifejezheti.

A természetvédelmi őr

Jogellenes cselekmény a természetvédelmi őr esetében a természet védelméről szóló törvényben meghatározott közigazgatási bírsággal sújtható cselekmény.

Illetékességi terület a természetvédelmi őr tekintetében a nemzeti park igazgatóság működési területe.

A természetvédelmi őrszolgálat jogállása

A természetvédelmi őrök jogállását, jogosultságait és kötelezettségeit az alábbi jogszabályok szabályozzák:

- a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény,
- a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX. törvény,
- a természetvédelmi őrökre, illetve őrszolgálatokra vonatkozó részletes szabályokról szóló 4/2000. (I. 21.) Korm. rendelet,
- a Természetvédelmi Őrszolgálat Szolgálati Szabályzatáról szóló 9/2000. (V. 19.) KöM rendelet.

A természetvédelmi őr feladata

A természetvédelmi őr feladata a természet, valamint a régészeti örökség védelme.

A természetvédelmi őr jogosultságai

A természetvédelmi őr a természet védelme érdekében jogosult és köteles többek között:

- a természetvédelmi előírások betartásának ellenőrzésére,
- a természetvédelmi érdekeket sértő, a természeti és a védett természeti értékeket és területeket veszélyeztető vagy károsító cselekmény esetén személy és jármű feltartóztatására, személy igazoltatására, csomag és jármű átvizsgálására,
- vadászok és horgászok teljes körű ellenőrzésére,
- természeti érték és a veszélyeztetéséhez használt eszköz visszatartására,
- természetkárosítás bűncselekménye elkövetésének tettenérése vagy az intézkedésének ellenszegülése esetén személyt elfogni, visszatartani vagy előállítani,
- jogszerű intézkedésével szembeni ellenszegülés esetén annak megszüntetésére kényszerítő eszközt (testi kényszer, bilincs, rendőrségi vegyi sokkoló, szolgálati kutya) alkalmazni (szolgálati maroklófegyverük önvédelmi célú),
- szabálysértési, államigazgatási és büntető eljárást kezdeményezni, valamint helyszíni bírságot kiszabni.

A természetvédelmi őr – a helyszíni bírságolás kivételével – a nemzeti park igazgatóság működési területén kívül is jogosult intézkedni, ha a természet és a régészeti örökség védelmének érdekeit sértő jogellenes cselekményt észlel, vagy a nemzeti park igazgatóság működési területén kívüli szolgálatellátást az arra jogosult elrendeli.

Önkormányzati természetvédelmi őr

Jogellenes cselekmény az önkormányzati természetvédelmi őr esetében a természet védelméről szóló törvényben meghatározott közigazgatási bírsággal sújtható cselekmény.

Illetékességi terület az önkormányzati természetvédelmi őr tekintetében a helyi jelentőségű védett természeti terület.

Az önkormányzati természetvédelmi őrszolgálat jogállása

Az önkormányzati természetvédelmi őrök jogállását az alábbi jogszabályok szabályozzák:

- a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX. törvény
- a természetvédelmi őrökre, illetve őrszolgálatokra vonatkozó részletes szabályokról szóló 4/2000. (I. 21.) Korm. rendelet
- a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény

Az önkormányzati természetvédelmi őrszolgálat feladata

Az önkormányzatok által működtetett szolgálat, amelynek feladata a helyi jelentőségű védett természeti területek őrzése.

Az önkormányzati természetvédelmi őrszolgálat jogosultsága

Az önkormányzati természetvédelmi őr egyenruhával ellátott, intézkedésre jogosult hivatalos és hatósági személy, aki többek között jogosult

- igazoltatásra,
- helyszíni bírság kiszabására,
- törvényben meghatározott intézkedések megtételére valamint eljárás megindítására.

Erdővédelmi szolgálat

Jogellenes cselekmény: az erdővédelmi szolgálat tagja esetében az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló törvényben meghatározott közigazgatási bírsággal sújtható cselekmény.

Illetékességi terület az erdővédelmi szolgálat tekintetében az erdészeti hatóság illetékességi területe.

Az erdővédelmi szolgálatot ellátók jogállása

Az erdővédelmi szolgálatot ellátók jogállását az alábbi jogszabályok szabályozzák:

- az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény
- az erdészeti szakszemélyzet és a jogosult erdészeti szakszemélyzet nyilvántartásba vételének és nyilvántartásból való törlésének, továbbképzésének, szolgálati tevékenységének részletes szabályairól, valamint az erdészeti hatósági és igazgatási feladatokat ellátó személyek szolgálati tevékenységének egyes szabályairól szóló 71/2010. (V. 13.) FVM rendelet határozza meg.

Az állam az erdő védelme, károsításának megelőzése, valamint az erdészeti hatósági tevékenységhez kapcsolódó ellenőrzés érdekében az erdészeti hatóság szervezetében a bejelentések fogadására és kezelésére 24 órában alkalmas erdővédelmi szolgálatot működtet.

Az erdővédelmi szolgálat feladata

Az erdővédelmi szolgálat feladata az erdők védelme.

Az erdővédelmi szolgálat jogosultsága

törvényben meghatározott intézkedéseket és kényszerítő eszközöket használhat az alábbi esetekben:

- az erdőket veszélyeztető vagy károsító, jogellenes cselekményt elkövető személlyel szemben,
- az olyan jármű vezetőjével szemben, amelyről alaposan feltételezhető, hogy azon jogellenesen szerzett faanyag, szaporítóanyag vagy egyéb erdei termék van,
- az erdőket veszélyeztető vagy károsító jogellenes cselekmény elkövetésén tetten ért vagy az elkövetéssel alaposan gyanúsítható személlyel szemben a jogellenesen szerzett faanyag és szaporítóanyag, illetve egyéb erdei termék, valamint az elkövetéshez (veszélyeztetéshez) használt eszköz biztosítása érdekében,
- a bűncselekmény elkövetésén tetten ért vagy az intézkedésének ellenszegülő személlyel szemben
- Az erdővédelmi szolgálat tagja maroklófegyver tartására jogosult, melyet az egyen- vagy formaruhás szolgálatban nyíltan viselheti.

A hegyőr

Jogellenes cselekmény: a hegyőr esetében a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezeti őrszolgálatról szóló törvényben meghatározott közigazgatási bírsággal sújtható cselekmény.

Illetékességi terület a hegyőr tekintetében a hegyközség működési területéhez tartozó szőlő.

A hegyőr jogállása

A hegyőrség és a hegyőr jogállását az alábbi jogszabályok szabályozzák:

- a hegyközségekről szóló 2012. évi CCXIX. törvény;
- a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezeti őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX. törvény;
- a mezőőrök és a hegyőrök szolgálati viszonyáról szóló 29/1998. (IV. 30.) FM rendelet határozza meg.

A hegyőr feladata

A hegyőr feladata a hegyközség a működési területéhez tartozó szőlők őrzése.

A hegyőrt a hegybíró irányítja, felügyeletét a hegyközségi tanács és a rendőrség látja el.

A hegyőr jogosultságai

Törvényben meghatározott intézkedéseket és kényszerítő eszközöket használhat az alábbi esetekben:

- azzal a járművel szemben, amelyről alaposan feltételezhető, hogy azon a működési területről származó jogellenesen szerzett szállítmány van
- azzal a személlyel szemben, aki a nála vagy az általa használt járművön levő szállítmány megszerzésének jogszerűségét nem valószínűsíti
- köteles a jogtalanul legeltetett, illetőleg felügyelet nélkül talált állatot a tulajdonosnak átadni. Ha az állat tulajdonosát nem tudja megállapítani, a felelős őrzés szabályai szerint rendelkezik az állat elhelyezéséről.
- köteles a feladatának ellátása során tudomására jutott bűncselekményről, valamint – ha saját intézkedésének a feltételei nem állnak fenn – a tudomására jutott szabálysértésről a rendőrséget vagy az ügyben hatáskörrel rendelkező más szervet haladéktalanul értesíteni, illetve a hatáskörrel rendelkező szerv eljárását kezdeményezni
- Gondoskodik az őrzött területen észlelt károkozás esetén a terület tulajdonosának, használójának értesítéséről.
- Jogszabálysértés gyanúja esetén a hegyőr értesíti a fegyveres biztonsági őrseget, az eljárásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóságot, a természet védelmét szolgáló jogszabályok megsértésének észlelése esetén pedig a természetvédelmi őrszolgálatot.

A hivatásos vadász

Jogellenes cselekmény a hivatásos vadász esetében a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló törvényben meghatározott közigazgatási bírsággal sújtható cselekmény.

Illetékességi terület a hivatásos vadász tekintetében a vadászterület és a közforgalom elől elzárt magánút.

A hivatásos vadász jogállása

A hivatásos vadász jogállását az alábbi jogszabályok szabályozzák:

- a vad védelméről, a vadgazdálkodásról valamint a vadászatról szóló 1996.évi LV. törvény
- a vad védelméről, a vadgazdálkodásról valamint a vadászatról szóló 1996.évi LV. törvény végrehajtásáról szóló 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet

Hivatásos vadász feladata

A hivatásos vadász feladata a vadállomány őrzése és a vadászterület vadgazdálkodási feladatainak ellátása. A hivatásos vadászokra előírt feltételek megléte esetén hivatásos vadászként foglalkoztatható az őrzés feladatát ellátó halőr, mezőőr, természetvédelmi őr, valamint az erdő őrzésével megbízott erdészeti szakszemélyzet tagja, amennyiben a munkaköreikre megadott működési területek fekvése összefügg.

A hivatásos vadász jogosultsága

Törvényben meghatározott intézkedéseket és kényszerítő eszközöket használhat az alábbi esetekben:

- azzal a személlyel szemben, aki a vadászterületen tartózkodik, és a vadállományt veszélyezteteti,
- azzal a személlyel szemben, aki vadászterületen vagy annak közvetlen körzetében tartózkodik és a birtokában lévő vad, vadhús, szárnyas vad tojása, illetőleg a trófea jogellenes birtoklásával alaposan gyanúsítható,
- vadvédelmi bírság fizetésének alapjául szolgáló cselekmény alapos gyanúja esetén.

Erdészeti szakszemélyzet

Jogellenes cselekmény a rendészeti feladatokat ellátó erdészeti szakszemélyzet, a rendészeti feladatokat ellátó jogosult erdészeti szakszemélyzet esetében az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló törvényben meghatározott közigazgatási bírsággal sújtható cselekmény.

Illetékességi terület a rendészeti feladatokat ellátó erdészeti szakszemélyzet és a rendészeti feladatokat ellátó jogosult erdészeti szakszemélyzet tekintetében az erdőt, erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterület és az erdészeti magánút.

Az erdészeti szakszemélyzet jogállása

Az erdészeti szakszemélyzet jogállását az alábbi jogszabályok szabályozzák:

- az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény
- az erdészeti szakszemélyzet és a jogosult erdészeti szakszemélyzet nyilvántartásba vételének és nyilvántartásból való törlésének, továbbképzésének, szolgálati tevékenységének részletes szabályairól, valamint az erdészeti hatósági és igazgatási feladatokat ellátó személyek szolgálati tevékenységének egyes szabályairól szóló 71/2010. (V. 13.) FVM rendelet

Az erdészeti szakszemélyzet feladata

Az erdészeti szakszemélyzet feladata az erdészeti munkák szakmai irányítása.

Az erdészeti szakszemélyzet jogosultságai

Az erdészeti szakszemélyzet szakirányítási tevékenysége során:

- köteles az erdő fennmaradását, fejlődését veszélyeztető állapotról, eseményről, vad általi károsításról való tudomásszerzést követően az erdőgazdálkodót és az erdészeti hatóságot haladéktalanul értesíteni, illetve a veszély elhárításában a tőle elvárható módon közreműködni
- köteles az erdőben jogszerűen végzett munkák szakmai irányítását elvégezni.

Jogosult erdészeti szakszemélyzet

Jogosult erdészeti szakszemélyzet, az olyan szakmai gyakorlattal rendelkező erdészeti szakszemélyzet, amely az erdészeti hatóság jogosult szakszemélyzeti névjegyzékében szerepel.

Feladatai és jogosultságai megegyeznek az erdészeti szakszemélyzetnél leírtakkal.

Állami halőr és a hivatásos halőr

Jogellenes cselekmény a halászati őr esetében a halászatról és a horgászatról szóló törvényben meghatározott közigazgatási bírsággal sújtható cselekmény.

Az állami halőr és a hivatásos halőr jogállása

Az állami halőr és a hivatásos halőr jogállását az alábbi jogszabályok szabályozzák:

- A 2013. évi CII. törvény a halgazdálkodásról és a hal védelméről
- 2012.évi CXX. törvény a az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról
- 314/2014 (XII.12.) Korm. rendelet a halgazdálkodási és halvédelmi bírságról
- 133/2013. (XII. 29.) VM rendelet a halgazdálkodás és a halvédelem egyes szabályainak megállapításáról.

Az állami halőr és a hivatásos halőrök felügyeletét a halászati hatóság – a rendőrséggel együtt – látja el.

A halászati őr feladata

Az állami halőr és a hivatásos halőr feladata a nyilvántartott halgazdálkodási vízterület halállományát és élőhelyét őrizni. Az állami halőr és a hivatásos halőr feladataival mezei őrszolgálat is megbízható.

Az állami halőr és a hivatásos halőr jogosultságai

Az állami halőr és a hivatásos halőr a halgazdálkodási vízterületen és annak partján jogosult:

- azt a **személyt**, aki a halgazdálkodási vízterületen, annak partján halászik, **horgászik, hal kifogására irányuló tevékenységet végez**, vagy ahhoz előkészül, a halfogásra jogosító **okmányok bemutatására felszólítani**,
- a **halászó, horgászó személyt a birtokában lévő hal kifogására való jogosultságának igazolására felszólítani**, a jogosultság hiányában **kifogott halat** a vízbe kíméletesen **visszahelyeztetni**, az **élettelen halat elismervény ellenében visszatartani**,
- a kifogható **mérettartományon kívüli**, a területi jegyen meghatározott mennyiségen felüli, a tilalmi időben kifogott, valamint a védett **halat és más hasznos víziállatot a vízbe kíméletesen visszahelyeztetni**, az élettelen halat elismervény ellenében az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló törvény szerint **elvenni**,
- a **horgászati vagy halászati jogsértő cselekményt elkövető**, helyi horgászrendet vagy helyi **halászrendet megsértő személytől a területi jegyet elvenni** és azt a kibocsátónak haladéktalanul megküldeni,
- a horgászati vagy halászati jogsértő cselekmények alábbi minősített eseteiben az **állami horgászjegyet, turista állami horgászjegyet, állami halászjegyet elvenni attól a személytől**, aki:
 - **tiltott vagy nem megengedett eszközzel**, illetve módon **horgászik vagy halászik**, ideértve a megengedettnél több horgászkesztség vagy halászeszköz használatát,
 - nyilvántartott halgazdálkodási vízterületen **területi jegy nélkül horgászik** vagy halászik,
 - **kíméleti területen horgászik vagy halászik**,
 - **tilalmi időszakban a tilalom alá eső hal egyedét kifogja**,
 - **védett hal egyedét kifogja**,
 - általános tilalmi időben horgászik vagy halászik,
 - **a méret-, illetve mennyiségi korlátozásokat megszegi, vagy**
 - **a fogási naplóba rögzítendő fogás bejegyzését elmulasztja**,
 - az e törvény végrehajtására kiadott rendeletben foglaltnál nagyobb testhosszúságú, a vízpartról élve elszállítani megkísérelt halat abba a nyilvántartott halgazdálkodási vízterületbe visszaengedni, amelyből a halat kifogták, vagy elismervény ellenében elvenni és gyorsan, kíméletesen leölni.

A haltermelési létesítményen és annak partján jogosult:

- azt a **személyt**, aki a haltermelési létesítményen, annak partján horgászik, vagy ahhoz előkészül, a halfogásra jogosító **okmányok bemutatására felszólítani**,
- a **horgászó személyt a birtokában lévő hal kifogására való jogosultságának igazolására felszólítani**, a jogosultság hiányában kifogott halat a vízbe kíméletesen visszahelyeztetni, az élettelen halat elismervény ellenében visszatartani,
- a horgászati vagy halászati jogsértő cselekmények alábbi minősített eseteiben az állami horgászjegyet, turista állami horgászjegyet elvenni attól a személytől, aki:
 - **tiltott vagy nem megengedett eszközzel, illetve módon horgászik vagy halászik**, vagy
 - **védett hal egyedét kifogja**.

Közterület felügyelő

Jogellenes cselekmény a közterület-felügyelő esetében a közterület-felügyeletről szóló törvényben meghatározott közigazgatási bírsággal sújtható cselekmény.

Illetékességi terület a közterület-felügyelő esetében a fenntartó önkormányzat, társulás illetékességi területén lévő közterület, az önkormányzat intézményeinek, gazdasági szervezeteinek területe, az önkormányzat tulajdonában, használatában lévő, illetve tömegközlekedési feladatának ellátása során üzemeltetett vagyontárgy.

A közterület-felügyelet jogállása

A közterület-felügyelet jogállását többek között az alábbi jogszabályok szabályozzák:

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.);
- a közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény;
- a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról, és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény;
- az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény;
- a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény;
- a közúti közlekedési előéleti pontrendszerről szóló 2000. évi CXXVIII. törvény;
- a közúti közlekedési nyilvántartásáról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény;
- az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény;
- az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény;
- az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény;
- a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény;
- Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény;
- a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (2013. július 01-től hatályos);
- a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II.5.) KPM-BM együttes rendelet;
- a közterület-felügyelői intézkedések végrehajtásának módjáról és eszközeiről szóló 43/1999. (XI. 26.) BM rendelet;

A feladatkörében eljáró felügyelő hivatalos személy.

A felügyelet feladata

- A közterületek jogszerű használatának, a közterületen folytatott engedélyhez, illetve útkezelői hozzájáruláshoz kötött tevékenység szabályszerűségének ellenőrzése.
- A közterület rendjére és tisztaságára vonatkozó jogszabály által tiltott tevékenység megelőzése, megakadályozása, megszakítása, megszüntetése, illetve szankcionálása.
- Közreműködés a közterület, az épített és a természeti környezet védelmében.
- Közreműködés a társadalmi bűnmegelőzési feladatok megvalósításában, a közbiztonság és a közrend védelmében.
- Közreműködés az önkormányzati vagyon védelmében.
- Közreműködés a köztisztaságra vonatkozó jogszabályok végrehajtásának ellenőrzésében.
- Közreműködés állategészségügyi és ebrendészeti feladatok ellátásában.
- A mozgásában korlátozott személy parkolási igazolvány jogszerű használatának és birtoklásának az ellenőrzése.
- Közterületen, közbiztonsági, illetve bűnmegelőzési célból, bárki számára nyilvánvalóan észlelhető módon képfeltevőt helyezhet el, és felvételt készíthet, illetve a képfeltevőt a felügyelet üzemelteti és kezeli.

A felügyelő a feladatát járőrszolgálat vagy őrszolgálat keretében, országosan egységes egyenruhában teljesíti. A felügyelőszolgálat teljesítésekor egyenruhájára kitűzve viseli az országosan egységes, egyedi azonosító számmal ellátott felügyelői jelvényt.

A felügyelő – a helyi önkormányzat rendeleti szabályozása esetén – a település jelképét karjelzésként viseli. A felügyelet a képviselőtestület által meghatározottak szerint együttműködik a rendőrséggel, a hivatásos katasztrófavédelmi szervvel, a Nemzeti Adó- és Vámhivatallal, az egyéb állami ellenőrző és önkormányzati szervekkel, egyesülettel.

A felügyelet a rendőrséggel történő együttműködés keretében tevékenysége ellátásáról, annak körülményeiről a rendőrséget rendszeresen tájékoztatja.

A közterület felügyelő jogosultságai

A felügyelő a törvényben meghatározott feladatkörében eljárva az alábbiakra jogosult:

- közterületen ellenőrizni a jogszabályban előírt kötelezettségek megtartását,
- jogszabálysértés esetén eljárást kezdeményezni, vagy törvényben meghatározott intézkedést megtenni.

A mezőőr

Jogellenes cselekmény a mezőőr esetében a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló törvényben meghatározott közigazgatási bírsággal sújtható cselekmény.

Illetékességi terület a mezőőr tekintetében a települési önkormányzat közigazgatási területéhez tartozó termőföldek.

A mezei őrszolgálat jogállása

A mezei őrszolgálat jogállását az alábbi jogszabályok szabályozzák

- a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX. törvény;
- a mezőőrök és a hegyőrök szolgálati viszonyáról szóló 29/1998. (IV. 30.) FM rendelet

A mezőőr feladata

A mezőőr a termőföldek őrzését, valamint a termőföldön lévő, illetve ahhoz tartozó termények és termékek, felszerelések, eszközök, haszonállatok, továbbá mezőgazdasági építmények, földmérési jelek vagyongvédelmét ellátó személy.

A mezőőr jogosultságai

A mezőőr a működési területén törvényben meghatározott intézkedéseket és kényszerítő eszközöket használhat:

- azzal a járművel szemben, amelyről alaposan feltételezhető, hogy azon a működési területről származó jogellenesen szerzett szállítmány van,
- azzal a személlyel szemben, aki a nála vagy az általa használt járművön levő szállítmány megszerzésének jogszerűségét nem valószínűsíti.
- A mezőőr a működési területén jogosult és köteles továbbá a jogtalanul legeltetett, illetőleg felügyelet nélkül talált állatot a tulajdonosnak átadni. Ha a mezőőr a jogtalanul legeltetett vagy felügyelet nélkül talált állat tulajdonosát nem tudja megállapítani, ezt követően a felelős őrzés szabályai szerint rendelkezik az állat elhelyezéséről.
- A mezőőr köteles a feladatának ellátása során tudomására jutott bűncselekményről, valamint – ha saját intézkedésének a feltételei nem állnak fenn – a tudomására jutott szabálysértésről a rendőrséget vagy az ügyben hatáskörrel rendelkező, más szervet haladéktalanul értesíteni, illetve a hatáskörrel rendelkező szerv eljárását kezdeményezni.
- A mezőőr törvényben meghatározott feladatai ellátása során helyszíni bírságot szabhat ki.
- A mezőőr gondoskodik az őrzött területen észlelt károkozás esetén a terület tulajdonosának, használójának értesítéséről.

V. SPECIÁLIS MUNKA-, BALESET ÉS KÖRNYEZETVÉDELMI SZABÁLYOK

5.1. A rendvédelmi szervekre vonatkozó munka-, baleset, tűz-, környezetvédelmi és környezetgazdálkodási szabályok¹¹

A rendvédelmi szervek dolgozói feladatkörükénél fogva fokozottabban ki vannak téve a munkavégzésükkel, szolgálatellátásukkal kapcsolatos veszélyhelyzeteknek. Az ebből fakadó baleseti, sérülési kockázatok is a többszöröse, mint a civil szférában dolgozók esetében. Ők arra esküdnek fel, hogy akár életüket is kockára teszik feladataik végzése, szolgálatuk ellátása során. A jogalkotó ettől függetlenül számukra is garantálja az egészséges és biztonságos munkavégzés feltételeit. A fokozott figyelem és óvatosság ellenére is bekövetkezhetnek balesetek, de minden körülmények között arra kell törekedni, hogy elkerüljük ezeket és ehhez a megfelelő jogszabályi védelmet már megteremtették. De, nem elegendő csak a rendőrökre, tűzoltókra, pénzügyőrökre gondolnunk. A közrend, közbiztonság, köznyugalom fenntartására, helyreállítására felelősök hétköznapi hősök nagyon gyakran találkoznak bajba jutottakkal, akik gyors és szakszerű orvosi ellátásra szorulnak. Ennek a feltételei a legtöbbször nem adóttak, hiszen egyetlen tűzoltóautóban, vagy rendőrautóban sem ülnek orvosok, ezért maguknak a fegyveres testületek, rendvédelmi szervek tagjai azok, akiknek gyors, szakszerű és hatékony elsősegélyt kell nyújtaniuk, mert enélkül a bajba jutott akár az életét is veszthetné. Külön ki kell emelnünk azokat a helyzeteket, amikor a sérülést – akár lött sebet – például pont az a rendőr fogja bekötözni, a vérzést csillapítani, aki néhány másodperccel korábban okozta. Ez a tudat az állomány tagjaira különös pszichikai terhet ró, roppantmód megnehezíti a segítségnyújtást, de a lelki folyamatok elemzésére ebben a fejezetben nem térünk ki.

Kiemelt helyen kell kezelnünk a tűzvédelmet, valamint a környezetünket, amit a szolgálatteljesítés során lehetőség szerint kímélni kell.

Az alábbiakban ismerkedjünk meg a munka-, baleset-, a környezet- és tűzvédelemmel, valamint a környezetgazdálkodással!

5.2. Büntetés-végrehajtási munkavédelmi alapismeretek

Magyarországon a munkát végzőknek joguk van a biztonságos és egészséges munkafeltételekhez.

A munkavédelmi előírásokat a **munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény tartalmazza**. A törvényben foglalt előírások betartásával a munkabalesetek, a foglalkozással összefüggő megbetegedések nagy része megelőzhető, elkerülhető.

A biztonságos munkavégzés érdekében mind a munkáltatónak, mind a munkavállalónak vannak kötelességei.

¹¹ Irodalom: Miskolci Rendészeti Szakközépiskola – Általános szolgálati ismeretek jegyzet – 2015., 1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről, 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról, 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól.

MUNKÁLTATÓ KÖTELESSÉGE	MUNKAVÁLLALÓ KÖTELESSÉGE
A biztonságos munkavégzés körülményeinek megteremtése	Az évente tartott munkavédelmi oktatáson való részvétel
	A munkahelyén biztonságos munkavégzésre alkalmas állapotban való megjelenés
	A biztonságos munkavégzésre vonatkozó szabályok betartása
	A munkaeszköz biztonságos állapotáról a tőle elvárható módon meggyőződni ,
	A munkaeszköz rendeltetésszerű használata
	A megfelelő ruházat viselése
	Az egyéni védőeszköz rendeltetésszerű használata
	Az egyéni védőeszköz tisztításáról való gondoskodás
	Munkaterületén fegyelmet, rendet és tisztaságot tartani
	A biztonságos munkavégzéséhez szükséges ismeretek elsajátítása és azok alkalmazása
	Az előírt orvosi vizsgálaton részt venni
	A balesetet, sérülést, rosszulétet azonnal jelenteni.
	A veszélyt jelentő rendellenességről , üzemzavarról a munkáltatót azonnal tájékoztatni , továbbá törekednie kell a rendellenesség, üzemzavar, tőle elvárhatóan megszüntetésére , vagy erre intézkedést kérni a felettesétől

A munkavédelmi ismereteket legalább évenként, munkavédelmi oktatás keretein belül fel kell eleveníteni. A **munkavállaló jogosult megtagadni** a munkavégzést, ha azzal **életét, egészségét, vagy testi épségét közvetlenül, és súlyosan veszélyeztetné**. Ugyanígy meg kell tagadnia a munkavégzést, ha a munkáltató utasításának teljesítésével **másokat közvetlenül és súlyosan veszélyeztetne**. Ilyen veszélyeztetésnek minősül különösen a szükséges védőberendezések, egyéni védőeszközök működésképtelensége, illetve hiánya.

Rendőri, rendvédelmi feladatok végrehajtása esetén azonban ez a munkavédelmi törvényben megfogalmazott szabály csak meghatározott **korlátokkal** alkalmazható. Amennyiben rendvédelmi szerv hivatásos állományú tagja szolgálati feladata teljesítése során az egészségét, biztonságát fenyegető súlyos és közvetlen veszélyhelyzet alakul ki, jelentéstételi kötelezettség mellett **előjárója utasítása szerint** köteles eljárni.

A **munkavállaló jogosult megkövetelni munkáltatójától** az egészséget nem veszélyeztető és **biztonságos munkavégzés feltételeit**, a veszélyes tevékenységhez a munkavédelemre vonatkozó szabályokban **előírt védőintézkedések megvalósítását**, a biztonságos munkavégzéshez **szükséges ismeretek rendelkezésére bocsátását**, a betanuláshoz való lehetőség biztosítását, a **munkavédelmi szempontból** szükséges **felszerelések, munka- és védőeszközök**, az előírt védőital, valamint tisztálkodó szerek és tisztálkodási lehetőség biztosítását.

A rendvédelmi szerv tagjaira **speciális munkavédelmi szabályok** vonatkoznak, hiszen rendkívüli munkavégzési körülmények között saját életük, egészségük, testi épségük veszélyeztetése esetén is kötelesek a szolgálati előjáró utasításait – ha azzal bűncselekményt nem valósít meg – végrehajtani, a szolgálatot ellátni.

Rendkívüli munkavégzési körülménynek minősül minden olyan helyzetben történő munkavégzés vagy szolgálatteljesítés, amely az adott szakterületen a feladat végrehajtását általában jellemzőtől eltérő körülmények között történő munkavégzés, feladatellátás vagy szolgálat-teljesítés. Így különösen az **életmentési, tűzoltási, műszaki mentési, katasztrófa- és kárelhárítási tevékenység, közvetlen baleseti veszély elhárítása, ismeretlen veszélyforrás esetében történő beavatkozás, szélsőséges klimatikus viszonyok, fegyverhasználat, fegyveres akció végrehajtása, rendkívüli esemény felszámolása között történik.**

A fenti szabályok betartása, a legnagyobb gondosság ellenére is előfordulhatnak sajnos balesetek.

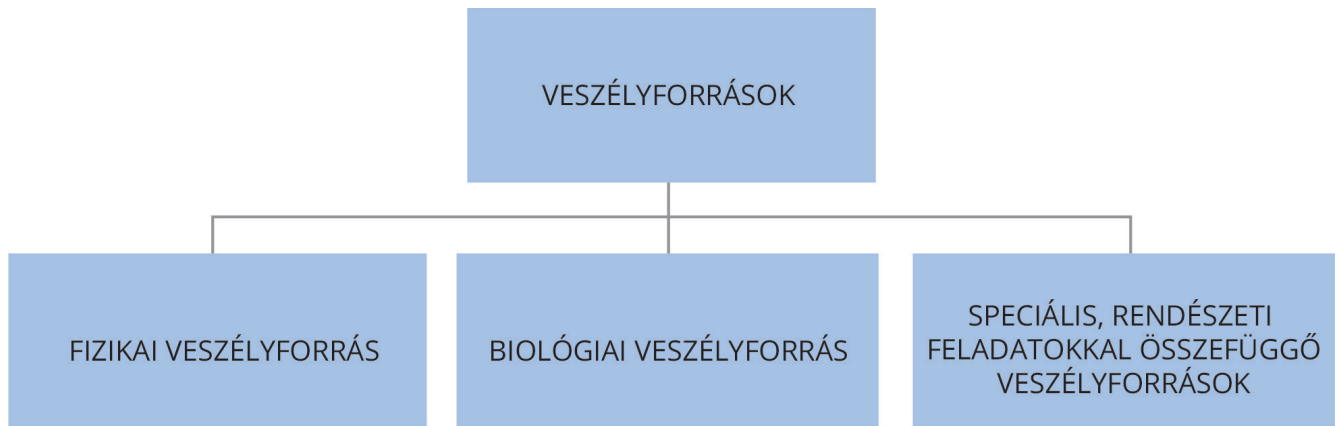
De, mik is azok a balesetek?

Baleset, az emberi szervezetet ért olyan egyszeri külső hatás, amely a sérült akaratától függetlenül, hirtelen vagy aránylag rövid idő alatt következik be és sérülést, mérgezést vagy más (testi, lelki) egészségkárosodást, illetőleg halált okoz.

A baleseteknek különböző változatait különböztetjük meg.

BALESET	
Munkabaleset	Szolgálati kötelekkel összefüggő baleset
A baleset, a munkavállalót a szervezett munkavégzés során éri, annak helyétől és időpontjától és a munkavállaló (sérült) közrehatásának mértékétől függetlenül. (Szervezett munkavégzésnek tekintjük többek között a munkaviszonyban, a közszolgálati, illetve a közalkalmazotti jogviszonyban, valamint a fegyveres erők, a fegyveres szervek (ideértve a hivatásos önkormányzati tűzoltóságot és más rendvédelmi szervet), a katasztrófavédelmi központ és területi szerveinek tagjai által szolgálati viszonyukban, a polgári szolgálatban végzett munkát is.)	A munkabaleseten túl az a baleset, amely a hivatásos állomány tagját azonnali szolgálatba , munkába rendelés esetén a rendelkező szóbeli vagy írásbeli parancs , vagy utasítás vételétől számított időtől, a szolgálatteljesítés, munkavégzés helyére történő megérkezéséig , valamint onnan lakóhelyére menet közben , továbbá a ki-képzési terv , napirend szerint előírt gyakorlati foglalkozásokon , a fizikai állóképesség fenntartásával kapcsolatos szervezett sportfoglalkozásokon , vagy a rendvédelmi szervek tömegkapcsolatainak erősítése céljából a rendvédelmi szerv által szervezett sportversenyeken, speciális rendezvényeken, bemutatókon érte.

A Rendőrség, vagy más rendvédelmi szerv munkavállalóját, a szolgálat ellátása során, illetve munkaidőben számos veszélyforrás, baleseti kockázat fenyegeti. **Veszélyforrásnak tekintjük** a munkavégzés során vagy azzal összefüggésben jelentkező minden olyan tényezőt, amely a munkát végző vagy a munkavégzés hatókörében tartózkodó személyre veszélyt vagy ártalmat jelenthet.

Fizikai veszélyforrások:

- munkaeszközök, járművek, szállító-, anyagmozgató eszközök, ezek részei, illetve mozgásuk, termékek és anyagok mozgása, szerkezetek egyensúlyának megbomlása,
- csúszós felületek,
- éles, sorjás, egyenetlen felületek, szélek és sarkok,
- tárgyak hőmérséklete,
- a munkahelynek a föld (padló) szintjéhez viszonyított elhelyezése,
- szintkülönbség,
- súlytalanság,
- a levegő nyomása, hőmérséklete, nedvességtartalma, ionizációja és áramlása,
- zaj, rezgés, infra- és ultrahang,
- világítás,
- elektromágneses sugárzás vagy tér,
- részecskesugárzás,
- elektromos áramköri vagy sztatikus feszültség,
- aeroszolok és porok a levegőben;
- a veszélyes anyag

Biológiai veszélyforrások:

- mikroorganizmus és anyagcseretermék,
- makroorganizmus (növény, állat);
- a fiziológiai, idegrendszeri és pszichés igénybevétel.

Speciális, rendészeti feladatokkal összefüggő veszélyforrások:

- fegyver-kezelés és tárolás;
- elkövető (gyanúsított) üldözése, elfogása, előállítása, őrzése, fogva tartása;
- helyszín biztosítása;
- helyszíni szemlél;
- rendezvények, tömegoszlítás;
- kiképzés, gyakorlat
- pszichés igénybevétel.

Ha a biztonsági intézkedések ellenére mégis baleset következne be, azt a munkavállaló, illetve a személyi állomány tagja köteles közvetlen felettesének, vagy az ügyeletnek haladéktalanul jelenteni, tűnjön az akár milyen jelentéktelennek is. Ha állapota miatt erre képtelen, ezt jelenlévő munkatársának, vagy annak, aki a balesetet észlelte kell megtennie.

A jelentési kötelezettség elmulasztása fegyelmi eljárást vonhat maga után. A balesetről 72 órán belül jegyzőkönyvet kell felvenni.

5.3. Katasztrófavédelmi, munkavédelmi alapismeretek

A tűz elleni védekezés egyidős az emberiséggel. Amíg korábban szinte kizárólag a tüzek oltására szorítkozott, később mindinkább előtérbe került a megelőzés.

A tűzvédelmi szabályokat a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény szabályozza.

A **tűzoltás és műszaki mentés** a törvényben meghatározott kivételekkel **térítésmentes állami feladat**. Ezen tevékenységeket a **hivatásos tűzoltóságok, az önkormányzati és a létesítményi tűzoltóságok** végzik úgy, hogy eközben egymással együttműködni kötelesek. A tűz oltása és a műszaki mentés során a tűzoltóság bizonyos alkotmányos jogokat szükséges és indokolt mértékben korlátozhatja.

Mi a teendő tűz észlelése esetén?

- Aki tüzet vagy annak közvetlen veszélyét észleli, köteles azt **haladéktalanul jelezni a tűzoltóságnak**, vagy ha erre nincs lehetősége, a rendőrségnek vagy a mentőszolgálatnak, illetőleg a települési önkormányzat polgármesteri hivatalának (körjegyzőségnek), akik a hozzájuk beérkező jelzést haladéktalanul továbbítják a tűzoltóságnak.
- Tűz jelzéséhez, a segítségkéréshez **híradási eszközét mindenki köteles rendelkezésre bocsátani**, sőt szükség esetén akár még járművével is segítséget nyújtani. Minden településen, bárki által bármikor igénybe vehető nyilvános távbeszélő állomást, az állandó készenléti jellegű szolgálatot ellátó tűzoltóságnál az ügyeleti szolgálati helyen távbeszélő és más, attól független hírközlő berendezést kell üzemben tartani. A tűzjelzés és az automatikus tűzátjelzés díjtalan és más hívásokkal szemben elsőbbséget élvez.

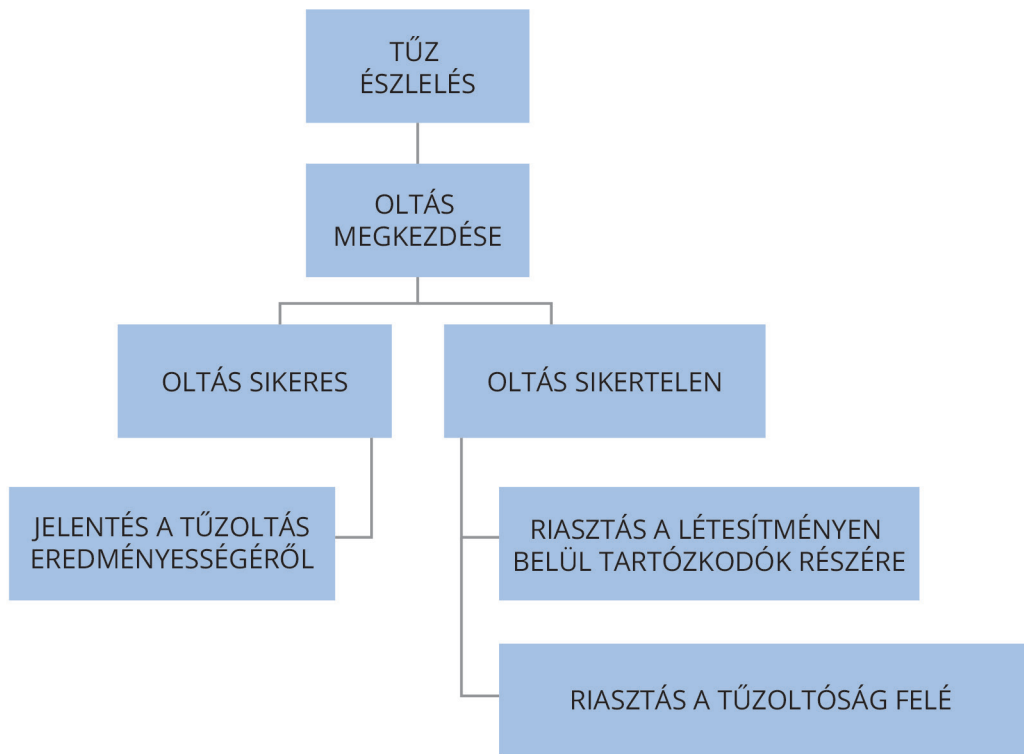
A tűz oltásának felelős vezetője a **tűzoltásvezető**, aki a tűzoltóság vagy a hivatásos katasztrófavédelmi szerv tagja. A tűz által veszélyeztetett és a tűz oltásához szükséges területen minden tevékenységet korlátozhat, megtilthat, elrendelheti az illetéktelen vagy a veszélyeztetett személyek, valamint az anyagi javak eltávolítását, a terület kiürítését. A tűzoltás helyszínén más személy csak a tűzoltásvezető előzetes engedélyével intézkedhet. A tűzoltásvezető a tűzoltáshoz a fegyveres erők, a rendőrség, a polgári védelem, a vám- és pénzügyőrség, a büntetés-végrehajtási és a környezetvédelmi szervek, a mentőszolgálatok és a közüzemi vállalatok kirendelését igényelheti, de a magánszemélyektől is elvárható közreműködés a tűz oltásában és a mentési munkálatokban.

Tekintsük át milyen tűzvédelmi kötelezettségek terhelik a rendőröket és mindenki mást munka, illetve a szolgálati helyeiken!

A rendőrök kötelesek a **berendezéseket ellenőrizni**, tisztán tartani, felügyelni rájuk és karbantartani azokat. A tűzveszélyes anyagokkal **fokozott óvatossággal** kell eljárniuk, valamint **be kell tartaniuk a technológiai és tűzvédelmi szabályokat**. A kijáratokhoz vezető utak szabadon tartásáról gondoskodniuk kell. Szekrényeikben **nem tárolhatnak tűzveszélyes anyagot** és olyan szerszámot, amely tüzet okozhat. Magától értetődően ismerniük kell a **tűzvédelmi utasítást** és be is kell tartaniuk azok rendelkezéseit.

Ha bármelyik rendőr tüzet észlel, elsődlegesen azt kell eldöntenie – különösen ha egyedül van –, hogy a keletkezett tüzet a rendelkezésre álló eszközökkel képes-e eloltani. A tüzesetek jelentős része – ha időben észlelték – az előírt oltóeszközökkel felszámolható. Amennyiben tűz a tűzoltóság nélkül is eloltható, akkor először a tűzoltást kell befejezni és csak utána jelezni. Ha a tűz már olyan mértékben elterjedt, hogy biztonsággal nem oltható, akkor haladéktalanul jelezni kell. A **tűzjelzést**, riasztást biztosítani kell egyrészt a létesítményen belül tartózkodók részére, másrészt a tűzoltóság felé. A tűzjelzés, a körülményektől és a helyi adottságoktól függően többféle módon történhet.

Fontos, hogy a létesítményen belül mindenki számára ismert és **egyértelmű** legyen a tűzjelzés!

VI. AZ EGÉSZSÉGVÉDELEM ÉS AZ ELSŐSEGÉLYNYÚJTÁS ÁLTALÁNOS ÉS SPECIÁLIS SZABÁLYAI

6.1. A vagyonőr elsősegély nyújtási kötelezettsége

A vagyonőr – helyesen személy- és vagyonőr – magánbiztonsági tevékenysége során gyakran kerülhet olyan helyzetbe, amikor másnak segítséget kell nyújtania az életét, testi épségét fenyegető veszély elhárítása, vagy a bekövetkezett baleset, sérülés következményeinek elhárítása, csökkentése érdekében. Erre a felkészítése során kiképzést kap és vizsgát is kell tennie belőle. Fontos leszögeznünk azonban, hogy a vagyonőr nem minősül sem hivatalos, sem közfeladatot ellátó személynek, tőle, csak az általános állampolgári köteleességek érvényesülése esetén várhatunk segítséget. Az is igaz, hogy amennyiben a segítségnyújtást önhibájából elmulasztja, úgy büntetőjogilag felelősségre vonható. Ráadásul a szakmai-etikai szabályok megsértése miatt kizárásra kerülhet a személy- és vagyonvédelmi szakmai kamarából, ami együtt jár az állásának elvesztésével.

Szerencsére az ilyen sajnálatos mulasztások viszonylag ritkán fordulnak elő, hiszen a vagyonőrök döntő többsége az alapvető emberi és erkölcsi normák betartása mentén igyekszik elsősegélyben részesíteni megsérült embertársát.

De, mikor is kerülhet sor leggyakrabban az elsősegélynyújtásra?

Előfordulhat, hogy a személy- és vagyonőrt, vagy az általa védett személyt megtámadják és a saját, illetve a védett személy életének, testi épségének megóvása érdekében támadáselhárító eszközt (testi kényszer, rendőrbot, könnygázcserő palack stb.) alkalmazása során keletkezik sérülés. De megsérülhet a tetten ért személy is elfogása közben. Előfordul, hogy rendezvénybiztosítás (meccsek, koncertek stb.) során észlel rosszullevet, sérülést, éppúgy, ahogyan járőrözés, pénz- értékszállítás során is észlelhet balesetet.

Ezekben az esetekben a vagyonőrnek elsősegélyt kell nyújtania a rászorulóknak, és ha szükségesnek látszik, akkor mentőt kell hívnia. Ebben az esetben fel kell jegyeznie a mentőkihívás és a mentő helyszínre érkezésének időpontját, a kiérkező mentőorvos nevét, a mentő rendszámát, a mentőorvos által közölt elsődleges diagnózist és, ha elszállították a beteget, azt is, hogy melyik kórházba viszik.

Több intézkedés elsősegélynyújtás címén nem várható el a személy- és vagyonőrtől.

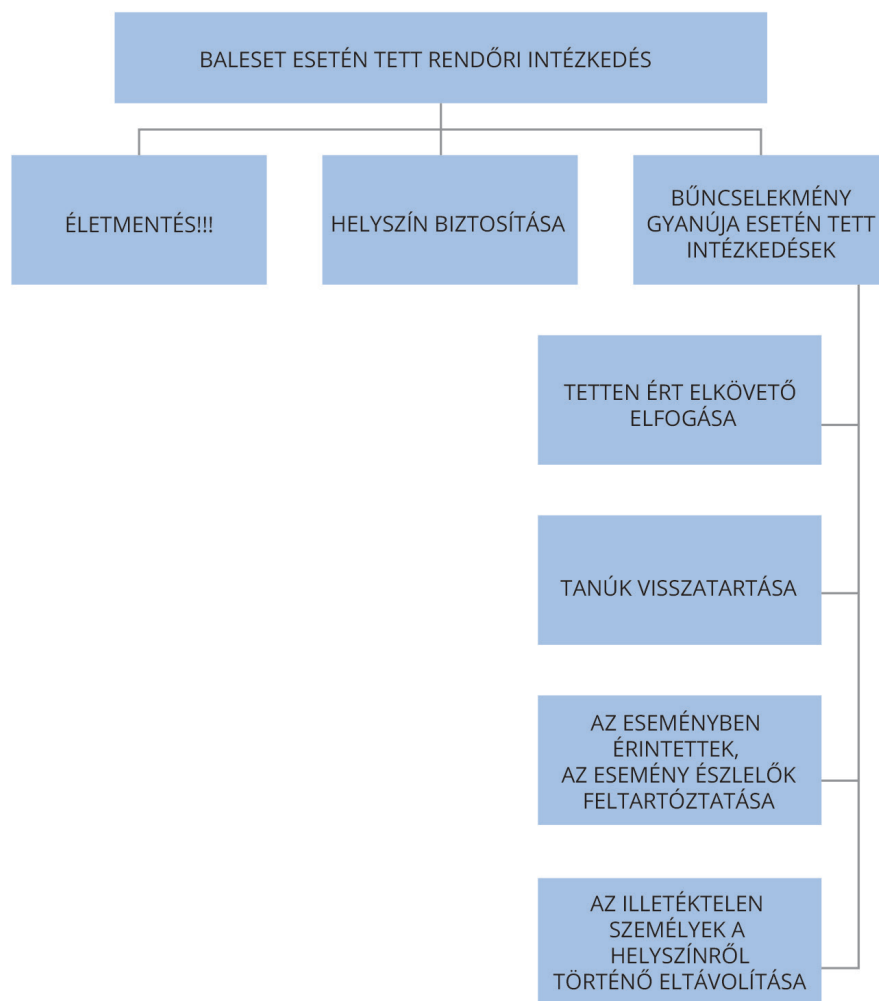
Az elsősegélynyújtás részletes menete más tantárgy keretében kerül oktatásra.

6.2. A rendőr intézkedési kötelezettsége baleset esetén¹²

Sajnos a rendőri munkának több árnyoldala is akad, ezek közül az egyik legszomorúbb és leggyakoribb helyzet, amikor a rendőr balesettel találkozik, annak elhárításán fáradozik. A helyszínre érkező rendőr legfontosabb feladata az életmentés. Minden mást ennek kell alárendelnie. Gyakran hamarabb érkezik a helyszínre, mint a mentő, ezért gyors és szakszerű beavatkozása, segítsége jelentősen megnöveli a balesetet szenvedett életesélyeit.

Abban az esetben, ha a sérültet a mentő kórházba szállítja, a helyszínbiztosító rendőrnek fel kell jegyeznie a mentő rendszámát, valamint azt, hogy melyik kórházba szállították el.

Mindeközben a rendőrnek a baleset helyszínét biztosítani is kell, ami igencsak embert próbáló feladat. Amennyiben annak gyanúja merül fel, hogy szándékos bűncselekmény történt, annak elkövetésén tetten ért elkövetőt elfogja, a tanúkat visszatartja, az eseményben érintetteket, az eseményt észlelőket feltartóztatja, mindközben az illetéktelen személyeket a helyszínről eltávolítja. Teszi mindezt úgy, hogy a helyszínt körülhatárolja, eredeti állapotában megőrzi és megfigyeli, hogy a helyszínen következett-e be bármilyen változás, ha igen, ki és miért változtatta azt meg. Erről a kitérő szemlebizottság vezetőjének jelentést tesz. A közrendet zavaró cselekményeket, forgalmi torlódásokat megszünteti, hiszen ez újabb balesetekhez vezethetne. Az balesetről szolgálati előjárójának azonnal jelentést tesz, de a helyszínről való bevonulása után mindezt írásban is jelenti.

¹² Irodalom: A 30/2011 (IX.22.) BM. rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról

A bűncselekmény vagy a baleset helyszínén életét veszített, valamint súlyos és életveszélyes sérüléssel kórházba szállított személy közvetlen hozzátartozóját az ügyben eljáró rendőri szerv haladéktalanul értesíti. A rendőr az ilyen értesítést megfelelő körütekintéssel és tapintattal teszi meg. Ennek módszertanának megismerésére, egy másik tantárgy keretein belül kerül sor, de a gyász hír közlése még a kiképzett, megfelelő élettapasztalattal rendelkező rendőrnek is nehéz feladat.

Ha gyermekkorú személy szenved sérülést, a rendőrség – közvetlen hozzátartozó hiányában – a gondozó, annak sikertelensége esetén az illetékes gyermekvédelmi hatóság értesítését is megkísérli.

Közlekedési baleset helyszínén a rendőr a hatáskörébe nem tartozó ügyekben a helyszín megtekintése vagy a szemle lefolytatása érdekében a rendőrség ügyeletesét értesíti. A baleseti helyszínelő kiérkezéséig a rendőr elvégzi a fent már nevesített feladatokat. A kiérkezést követően segíti a baleseti helyszínelő munkáját, elvégzi a rábízott feladatokat, különös tekintettel a forgalomirányításra, valamint a helyszín biztosítására. A közúti járművezetésre vonatkozó szabályok megszegésével nem közúton súlyos sérülést vagy halált okozó közlekedési balesetnél is a közúti közlekedési balesetekre vonatkozó szabály szerint kell eljárni.

Veszélyes árut szállító jármű balesetének helyszínén a rendőr a már felsoroltakon kívül megteszi a veszély elhárításához, a sérültek mentéséhez, a további károk megelőzéséhez szükséges intézkedéseket. Gondoskodik a vagyonvédelemről, a tűzvédelmi szabályok betartásáról, majd a rendőrség ügyeletesének jelentést tesz arról, hogy hol, mikor, milyen jellegű esemény történt, milyen veszélyhelyzet állt elő, milyen adatokkal rendelkezik a szállított veszélyes anyagot illetően, a sérültek számáról, a sérülés miben nyilvánul meg, milyen intézkedéseket tett, milyen további intézkedéseket tart szükségesnek. Ezen túlmenően biztosítja a helyszínre érkező mentési és veszély-elhárítási munkálatokat végzők útvonalát, tevékenységét. A veszélyes árut szállító jármű balesetének helyszínéről tett jelentés alapján a rendőrség ügyeletes haladéktalanul értesíti a területileg illetékes katasztrófavédelmi szerv ügyeleti szolgálatát.

Vasúti baleset esetén a helyszínbiztosításnál részletezett feladatokon túlmenően a rendőr rögzíti a helyszín és a helyszínen talált berendezések állapotát, így különösen a kisiklott kocsik számát, a váltó állását és a vonat számát, gondoskodik a vagyonvédelemről, a tűzvédelmi szabályok betartásáról, intézkedik, hogy a Fejrovtos Napló, az írásbeli Rendelkezési Tömb, a Hiba-előjegyzési Könyv, továbbá a mozdonyon lévő okmányok az eljáró rendőri szerv számára hozzáférhetőek legyenek. A vonat továbbhaladását a rendőri intézkedések csak súlyos következményekkel járó baleset, bűncselekményekre utaló adatok esetében akadályozhatják. Ilyen esetben a helyszíni szemlebizottság megérkezéséig a helyszínt változatlanul kell hagyni.

Vízi baleset esetén a helyszínbiztosításnál tárgyalaton túl a rendőr segítséget nyújt a sérültek orvosi ellátásához, a veszélyhelyzetben lévők mentéséhez, a hajó és rakománya biztonságba helyezéséhez, valamint a hajóút felszabadítása érdekében értesíti a hajózási hatóságot. A balesetet vagy kárt szenvedett hajó vezetőjének kérésére más hajó vezetőjét segítségnyújtásra szólítja fel. Süllyedés közvetlen veszélye, tüzeset, tűz- és robbanásveszély vagy katasztrófaveszély esetén a kárt szenvedett hajó vezetőjének kérése nélkül is más hajót, más szervet a tűz oltására, a veszély elhárítására, a hajóút felszabadítására szólítja fel. Intézkedik a süllyedés, zátonyra futás, fennakadás esetén a helyszín biztosításához szükséges eszközök kitűzésére. Indokolt esetben jelzőőrök felállítására a hajózási hatóságot felkéri, valamint a legszükségesebb intézkedések végrehajtása után jelentést tesz az illetékes rendőri szervnek, és a továbbiakban a kapott utasítás szerint jár el.

Légi baleset helyszínén a helyszínbiztosításnál részletezetteken túl a rendőr a helyszínen tájékozódik, a helyszínt biztosítja, a személy- és vagyonbiztonság érdekében a szükséges intézkedéseket megteszi, gondoskodik a tűzvédelmi szabályok betartásáról, valamint a tett intézkedésről a legrövidebb időn belül a szolgálati előjárójának jelentést tesz. A helyszín jellegétől függően intézkedik a mentőszolgálat, a tűzoltóság, a katasztrófavédelem egységeinek a helyszínre irányítására, a helyszíni mentés megkezdésére.

Fontos szabály, hogy a baleset sérültjének elszállítására a rendőr csak abban az esetben vehet igénybe nem erre a célra szolgáló gépjárművet, ha a sérült sürgős elszállítását a mentőszolgálat helyszínen lévő egységének vezetője kéri, vagy a baleset helyszínéről a mentőszolgálat értesítése, valamint helyszínre érkezése különösen hosszú időt venne igénybe, de a sérült gyors elszállítása szükséges, és orvosi vélemény szerint ez nyilvánvalóan nem jár az állapotot súlyosbító következményekkel.

A rendőr vasúti, vízi vagy légiközlekedési balesetről – jelentéstételi kötelezettségével egyidejűleg – a közlekedésbiztonsági szervezetet értesíti.

6.3. Környezetvédelem fogalma, területei, érvényesülése a rendvédelmi szerveknél, eljárás környezetszennyezés észlelése esetén

Az ember, mint természeti lény – bár erről sokszor megfeledkezik – akkor jár el helyesen, ha a környezetével megfelelő kapcsolatot alakít ki, védi, óvja azt és fejlődését elősegíti. Ezen célokat a környezet védelmének általános szabályairól szóló **1995. évi LIII. törvényben** fogalmazta meg a jogalkotó.

6.3.1. KÖRNYEZETVÉDELEM FOGALMA

A környezetvédelem olyan tevékenységek és intézkedések összessége, amelyeknek célja a környezet veszélyeztetésének, károsításának, szennyezésének megelőzése, a kialakult károk mérséklése vagy megszüntetése, a károsító tevékenységet megelőző állapot helyreállítása

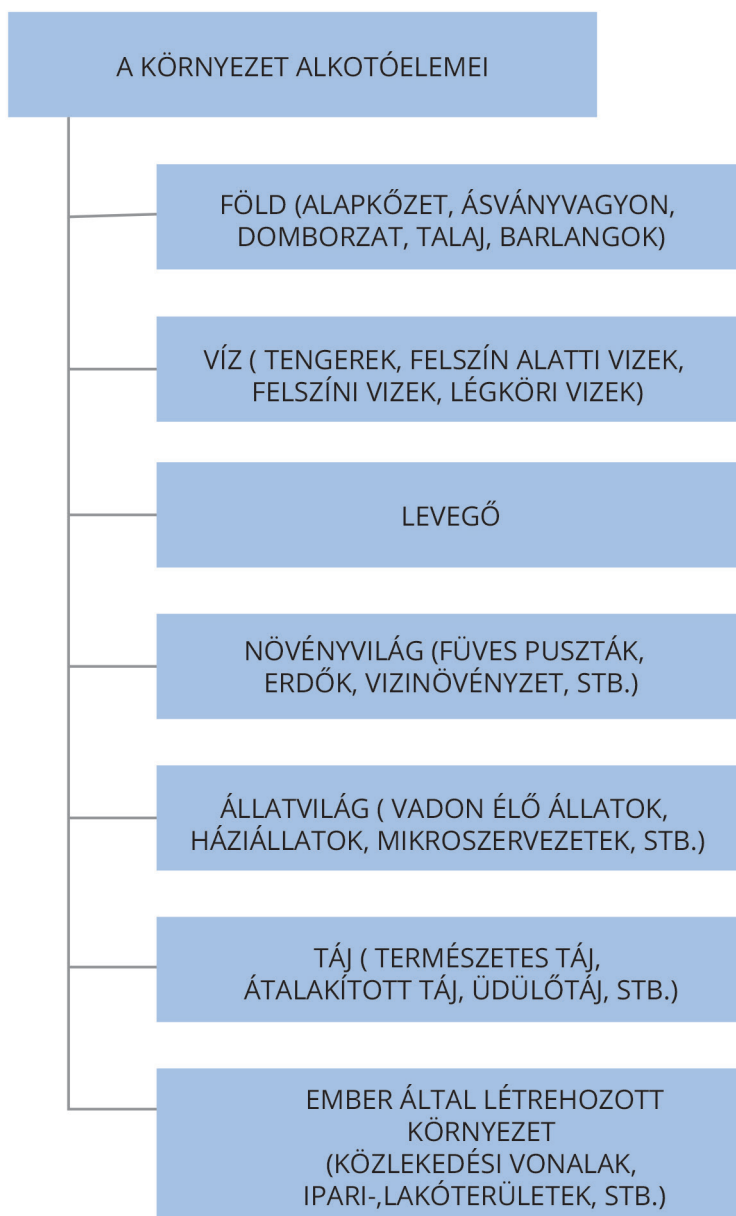
6.3.2. A KÖRNYEZETVÉDELMI SZABÁLYOK GYAKORLATBAN TÖRTÉNŐ ALKALMAZÁSA

A rendőri, rendvédelmi munka során kerülni kell minden olyan szükségtelen beavatkozást, amely a fenti célok érvényesülésének gátja lehet.

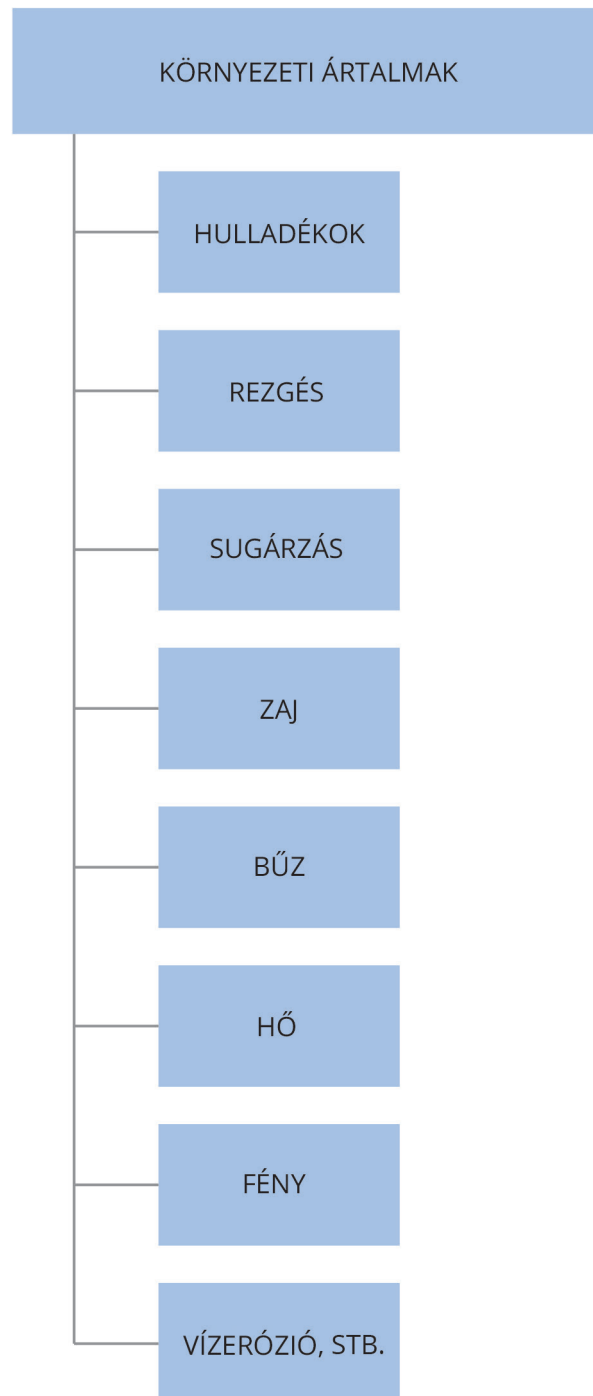
Minden környezeti elemet – a földet, vizet és a levegőt, valamint az ember által létrehozott, épített környezetet – önmagában, a többi környezeti elemmel alkotott egységben és az egymással való kölcsönhatás figyelembevételével **kell védeni**. Igénybevételüket és terhelésüket ennek megfelelően kell szabályozni. A környezeti elemek védelme egyaránt jelenti azok minőségének, mennyiségének és készleteinek, valamint az elemeken belüli arányok és folyamatok védelmét. Fontos leszögezni, hogy bármely környezeti elem igénybevételének, illetve terhelésének megelőzése, csökkentése vagy megszüntetése céljából nem engedhető meg más környezeti elem károsítása.

Nem szabad megfeledkeznünk az élővilág védelméről sem, ami az ökológiai rendszer természetes folyamatainak, arányainak megtartása és működőképességének biztosítása figyelembevételével — valamennyi élő szervezetre, azok életközösségeire és élőhelyeire terjed ki. Az élővilág igénybevétele csak olyan módon történhet, amely az életközösségek természetes folyamatait és viszonyait, a biológiai sokféleséget nem károsítja, illetőleg funkcióit nem veszélyezteti.

A környezetvédelem a **környezet (védendő) alkotóelemeinek a védelmével foglalkozik.**

Ami ellen a környezetet védeni szükséges, gyűjtőnéven **környezeti ártalmaknak** nevezzük.

A rendőrség, a rendvédelmi szervek és egyéb környezetvédelmi, természetvédelmi hatóságok határozottan lépnek fel a környezetszennyezés és a környezetkárosítás ellen, a környezeti elemek és az élővilág védelmében. Ehhez elsősorban szabálysértési jogi és büntetőjogi eszközöket vesznek igénybe, amelyek tárgyalása más tantárgyak keretében történik meg.

6.3.3. KÖRNYEZETGAZDÁLKODÁS¹³

Az eredményes környezetgazdálkodás nem nélkülözheti a tervszerűséget és szervezettséget, valamint a felelősséget és egy új etikai magatartást. A környezetgazdálkodási stratégia megalkotása központi (állami) feladat, amely a termelésnek, a fogyasztásnak és az életszínvonalnak a környezettel való dinamikus egyensúlyát (összhangját) hivatott fenntartani. Ennek főbb eszközei:

- a környezeti terhelések csökkentése;
- az erőforrások ésszerű és korlátozott használata;
- a társadalmi és biológiai diverzitás megőrzése;
- a dinamikus ökológiai egyensúly fenntartása.

„A fentiekből következően a környezetgazdálkodás feladata és célkitűzése az egyén (a társadalom) erőforrás-fogyasztó tevékenységeinek mennyiségi leírása. Ezen túlmenően a források és a fogyasztás közötti interaktív szerkezet, működés, szabályozás és fenntartás általános környezettudományi elemzése. A természeti, épített és humán erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás koncepcióinak, alapelveinek elsajátítása. Azoknak az általános, minden erőforrás-fogyasztó gazdasági ágazatra egyaránt jellemző szerkezeti és működési törvényeknek megértése, amelyek a fenntartható gazdálkodást biztosítják. Elsősorban a természetes anyagforgalom, a termék előállító anyagmozgatás és anyaggazdálkodás elveinek elsajátítása és alkalmazása. Az általános környezetgazdálkodás tehát nem a talajszennyezés, vízminőség, légszennyezés stb. kezelése; azaz nem csak környezetvédelem, nem csak a különböző bioszféra komponensekben okozott károk elhárításának és helyreállításának tudománya, hanem és elsősorban a károkozások megelőzésének vagy minimalizálásának általános ismerettára. Az általános környezetgazdálkodás szintetizálja a természet anyagcsere és a társadalom anyagcsere fontosabb módszereit, alapelveit és törvényeit.” (In.: Dr. Tenk Antal, Természeti erőforrás és környezetgazdálkodás 5. Környezetgazdálkodás Alapjai.)

¹³ Forrás: http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0027_TEK5/ch01s03.html

BELÜGYMINISZTERIUM
